คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลวดลายสายมู:
ตำนาน 12 ปีนักษัตร

ณัฐธิดา ภู่จีบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลวดลายสายมู: ตำนาน 12 ปีนักษัตร

โดย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา ภู่จีบ

ได้รับการสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่จากโครงการผลิตหนังสือ ตำรา เอกสารคำสอนและเอกสารประกอบการสอน ประจำปีงบประมาณ 2567
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลวดลายสายมู: ตำนาน 12 ปีนักษัตร

ผู้เขียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา ภู่จีบ
จัดทำโดย ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิมพ์ครั้งที่ 1

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพผลงาน
ศาสตราจารย์ ดร.ปานฉัตท์ อินทร์คง
ศาสตราจารย์ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล
รองศาสตราจารย์ ดร.ใจภักดิ์ บุรพเจตนา
คณะกรรมการประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จำนวนหน้า: 162 หน้า
ปีที่พิมพ์: พุทธศักราช 2568

ภาพปกหน้า: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา ภู่จีบ
ภาพปกหลัง: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา ภู่จีบ
งบประมาณสนับสนุน: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISBN (E-book): 978-616-296-317-9

คำนำ

“ลวดลายสายมู: ตำนาน 12 ปีนักษัตร“ เป็นหนึ่งในหนังสือชุด ลวดลายสายมู ซึ่งจะประกอบด้วย ตำนาน 12 ปีนักษัตร, สัตว์มงคล และพลังแห่งธาตุทั้ง 5 ที่เชื่อมโยงศาสตร์แห่งศิลปะการออกแบบและความเชื่อเข้าด้วยกัน ผ่านการออกแบบลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศาสตร์ความเชื่อ ในเล่ม ตำนาน 12 ปีนักษัตร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งกาลเวลาและวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนาน ผู้อ่านจะได้พบกับแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบที่มีรากฐานจากความเชื่อ ความหมายของปีนักษัตร และกระบวนการพัฒนาลวดลายที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ 12 ปีนักษัตร

หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการออกแบบลายผ้า ผสมผสานกับศาสตร์แห่งปีนักษัตร เพื่อให้ผู้อ่านสามารถสร้างสรรค์ลวดลายที่ไม่เพียงแต่สวยงาม แต่ยังมีพลังแห่งความหมายและความเชื่อแฝงอยู่ การออกแบบลายผ้าไม่ใช่เพียงแค่ศิลปะ แต่ยังเป็นสื่อกลางในการส่งต่อเรื่องราว ความเชื่อ และพลังงานที่ช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจ

คำว่า “สายมู” ที่ปรากฏในชื่อหนังสือ “ลวดลายสายมู” มาจากคำว่า “มูเตลู” ซึ่งหมายถึง การเสริมสิริมงคลและการบูชาเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อในแต่ละวัฒนธรรม โดยคำว่า “สายมู” จึงเป็นการสื่อถึงกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับการใช้ศาสตร์แห่งความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายที่ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความงามทางศิลปะ แต่ยังแฝงพลังแห่งความเชื่อและการเสริมสิริมงคลให้กับชีวิต

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ ศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเพื่อความงดงามทางศิลปะ หรือการเสริมพลังแห่งความเชื่อในชีวิตประจำวัน

ขอให้ทุกท่านเพลิดเพลินกับการเดินทางผ่านเส้นสายแห่งศิลปะและความเชื่อ

สารบัญ

บทที่		หน้าที่
1	ศิลปะ ความเชื่อ และพลังงานแห่งการออกแบบ	1
2	หลักการทางศิลปะและการออกแบบ	15
3	ความรู้พื้นฐานการออกแบบลายผ้า และความรู้พื้นฐานทาง 12 นักษัตร เพื่อการออกแบบลายผ้า	29
4	ที่มา และความหมายของปีนักษัตร	53
5	การพัฒนาลายผ้าผ่าน 12 นักษัตร	86
6	บทสรุป	147
	อ้างอิง	156
	ดัชนี	158
	ประวัติผู้แต่ง	159

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้าที่
1.1	ลวดลาย 12 นักษัตร	2
1.2	การเลือกเสื้อผ้าคือการดึงดูดที่เข้ากับตัวเอง	3
1.3	หลักการทฤษฎี Gestalt	4
1.4	การผสมผสานศิลปะและความเชื่อในลวดลายผ้า	4
1.5	ภาพลายเส้นการประกอบพิธีกรรมจากผาแต้ม โขงเจียม อุบลราชธานี	6
1.6	การสวมกาซูลาในพิธีมิสซา	7
1.7	ศิลปะบนผนังถ้ำลยุคก่อนประวัติศาสตร์ ณ ถ้ำประทุน อุทัยธานี	9
1.8	ลวดลายสายมูในเสื้อผ้า	11
1.9	ลวดลายที่มีการนำสัญลักษณ์ทางศาสนาและความเชื่อมาผสมผสานกับดีไซน์สมัยใหม่ 1	12
1.10	ลวดลายที่มีการนำสัญลักษณ์ทางศาสนาและความเชื่อมาผสมผสานกับดีไซน์สมัยใหม่ 2	13
2.1	จุด	17
2.2	เส้น	17
2.3	รูปร่างและรูปทรง	18
2.4	สี	19
2.5	พื้นผิว	21
2.6	พื้นที่ว่าง	21
2.7	ความสมดุล	22
2.8	การเน้นจุดด้วยจุดตัด	23
2.9	ความหลากหลาย	24
2.10	การสร้างความขัดแย้งด้วยน้ำหนักสี	25
2.11	การกำหนดให้ทิศทางผลงานแผ่กระจาย	25
2.12	จังหวะ	26
2.13	สัดส่วน	27
3.1	ผ้าไหมแพรวาลายนาค 12 แขน	30
3.2	แบรนด์อัคระ	30
3.3	โมโนแกรมลายกางเกงแมวโคราช	31
3.4	ผ้าซิ่นตีนจกลายปลาสังคโลก (ลายปลาคู่)	31
3.5	SACKITEM Upcycle Bag	32
3.6	MURICO	32
3.7	การวาดลายบาติก	33
3.8	การใช้ซอฟต์แวร์ออกแบบ	33
3.9	พิมพ์ดิจิทัล	34
3.10	การพิมพ์สกรีน	34
3.11	ลายเรขาคณิต	35
3.12	ลายธรรมชาติ	35

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้าที่
3.13	ลายพื้นเมือง	36
3.14	ลายทดลอง	36
3.15	5W1H	37
3.16	5W1H: Who	38
3.17	5W1H: What	38
3.18	5W1H: When	39
3.19	5W1H: Where	39
3.20	5W1H: Why	40
3.21	5W1H: How	40
3.22	การพิมพ์แบบอุตสาหกรรม	41
3.23	Before-After-Bridge	41
3.24	Before	41
3.25	After	42
3.26	Bridg	42
3.27	Problem-Agitate-Solve	42
3.28	Problem	42
3.29	Agitate	43
3.30	Solve	43
3.31	Features-Advantages-Benefits	43
3.32	Features	44
3.33	Advantages	44
3.34	Benefits	44
3.35	Three-Act Structure	45
3.36	Freytag’s Pyramid	45
3.37	Golden Circle	46
3.38	Dale Carnegie’s Magic	46
4.1	คันฉ่องโลหะยุคราชวงศ์ถัง	54
4.2	12 ษักตร	57
4.3	แมว	57
4.4	ประติมากรรมปีชวด วัดหว่องไท่ซิน	60
4.5	ภาพพิมพ์หนูแต่งลูกสาว	61
4.6	โครงสร้างทางกายภาพของหนูในลักษณะศิลปะ	61
4.7	ประติมากรรมปีฉลู	62
4.8	รูปปั้นวัวศาลเจ้าดาไซฟุเท็มมังกู	63
4.9	Five Oxen	63

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้าที่
4.10	โครงสร้างทางกายภาพของวัวในลักษณะศิลปะ	64
4.11	ความแตกต่างของกระทิงและวัว	64
4.12	ประติมากรรมปีขาล วัดหว่องไท่ซิน	65
4.13	โครงสร้างทางกายภาพของเสือในลักษณะศิลปะ	66
4.14	ประติมากรรมปีเถาะ วัดหว่องไท่ซิน	67
4.15	โครงสร้างทางกายภาพของกระต่ายในลักษณะศิลปะ	68
4.16	ประติมากรรมปีมะโรง วัดหว่องไท่ซิน	69
4.17	ชุดฉลองพระองค์ลวดลายมังกร	70
4.18	มังกร	70
4.19	โครงสร้างทางกายภาพของมังกรในลักษณะศิลปะ	70
4.20	ประติมากรรมปีมะเส็ง วัดหว่องไท่ซิน	71
4.21	หินจามนเซกิในศาลเจ้าคาเนะเฮะบิชุย	72
4.22	โครงสร้างทางกายภาพของงูในลักษณะศิลปะ	72
4.23	ประติมากรรมปีมะเมีย	73
4.24	โครงสร้างทางกายภาพของม้าในลักษณะศิลปะ	74
4.25	ประติมากรรมปีมะแม วัดหว่องไท่ซิน	75
4.26	โครงสร้างทางกายภาพของแกะในลักษณะศิลปะ	76
4.27	ประติมากรรมปีวอก วัดหว่องไท่ซิน	77
4.28	ภาพลิงเผือสมัยราชวงศ์ชิง	78
4.29	โครงสร้างทางกายภาพของลิงในลักษณะศิลปะ	78
4.30	ประติมากรรมปีระกา วัดหว่องไท่ซิน	79
4.31	ภาพมงคลปีใหม่ “ไก่เด็กวิเศษ” สมัยราชวงศ์ชิง	80
4.32	ไก่แจ้	80
4.33	โครงสร้างทางกายภาพของไก่ในลักษณะศิลปะ	80
4.34	ประติมากรรมปีจอ วัดหว่องไท่ซิน	81
4.35	โครงสร้างทางกายภาพของสุนัขในลักษณะศิลปะ	82
4.36	ประติมากรรมปีกุน วัดหว่องไท่ซิน	83
4.37	โครงสร้างทางกายภาพของหมูในลักษณะศิลปะ	84
4.38	โครงสร้างสรุปการเกิดความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับนักษัตร	85
5.1	Twelve animal zodiac	91
5.2	ตัวอย่างการวิเคราะห์	92
5.3	วิเคราะห์องค์ประกอบและสัญลักษณ์	92
5.4	กระบวนการใช้ลวดลายนักษัตร	94
5.5	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีชวด	95
5.6	ขั้นตอนการร่างแบบปีชวด	96

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้าที่
5.7	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีชวด	97
5.8	ลายผ้าปีชวด	98
5.9	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีฉลู	99
5.10	ขั้นตอนการร่างแบบปีฉลู	100
5.11	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอปีฉลู	101
5.12	ลายผ้าปีฉลู	102
5.13	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีขาล	103
5.14	ขั้นตอนการร่างแบบปีขาล	104
5.15	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีขาล	105
5.16	ลายผ้าปีขาล	106
5.17	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีเถาะ	107
5.18	ขั้นตอนการร่างแบบปีเถาะ	108
5.19	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีเถาะ	109
5.20	ลายผ้าปีเถาะ	110
5.21	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะโรง	111
5.22	ขั้นตอนการร่างแบบปีมะโรง	112
5.23	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะโรง	113
5.24	ลายผ้าปีมะโรง	114
5.25	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะเส็ง	115
5.26	ขั้นตอนการร่างแบบปีมะเส็ง	116
5.27	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะเส็ง	117
5.28	ลายผ้าปีมะเส็ง	118
5.29	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะเมีย	119
5.30	ขั้นตอนการร่างแบบปีมะเมีย	120
5.31	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะเมีย	121
5.32	ลายผ้าปีมะเมีย	122
5.33	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะแม	123
5.34	ขั้นตอนการร่างแบบปีมะแม	124
5.35	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะแม	125
5.36	ลายผ้าปีมะแม	126
5.37	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีวอก	127
5.38	ขั้นตอนการร่างแบบปีวอก	128
5.39	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีวอก	129
5.40	ลายผ้าปีวอก	130
5.41	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีระกา	131

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้าที่
5.42	ขั้นตอนการร่างแบบปีระกา	132
5.43	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีระกา	133
5.44	ลายผ้าปีระกา	134
5.45	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีจอ	135
5.46	ขั้นตอนการร่างแบบปีจอ	136
5.47	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีจอ	137
5.48	ลายผ้าปีจอ	138
5.49	การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีกุน	139
5.50	ขั้นตอนการร่างแบบปีกุน	140
5.51	ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีกุน	141
5.52	ลายผ้าปีกุน	142
5.53	ขั้นตอนการออกแบบลายผ้านักษัตรปีมังกร	143
5.54	รายละเอียดมุมขอบของผ้าพันคอ	143
5.55	ผ้าพันคอลายนักษัตรต่าง ๆ เน้นลายที่กึ่งกลางผ้า	144
5.56	การนำลายผ้ามาใช้ออกแบบเป็นชุดรูปแบบต่างๆ	144
5.57	การนำลายผ้ามาใช้ออกแบบเป็นชุดรูปแบบต่างๆ	145
5.58	การจัดวางลายตามลักษณะผ้าและการพับ	146
6.1	การสรุปลวดลาย 12 นักษัตร	149
6.2	การสรุปแนวทางการออกแบบลวดลายสายมู	150
6.3	ผลลัพธ์ที่ได้จากลวดลายสายมู	151
6.4	ความเชื่อและศิลปะที่หลอมรวมในลวดลายสายมู	152
6.5	เป้าหมายของลวดลายสายมูในอนาคต	153
6.6	ภาพผ้าพันคอสายมูลวดลายปีระกา ปีมะเส็งและปีขาล	154

สารบัญตาราง

ภาพที่		หน้าที่
4.1	ตารางเวลา	55
4.2	ตารางคู่สมพงศ์ตามแบบนักษัตร	58
4.3	ตารางเปรียบเทียบสีมงคลในปีนักษัตร	59
5.1	การสรุปตีความหมายของปีนักษัตร	89
5.2	การสรุปสีมงคลและการนำกายภาพสัตว์มาใช้	93
5.3	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีชวด	95
5.4	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีฉลู	99
5.5	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีขาล	103
5.6	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีเถาะ	107
5.7	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะโรง	111
5.8	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะเส็ง	115
5.9	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะเมีย	119
5.10	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะแม	123
5.11	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีวอก	127
5.12	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีระกา	131
5.13	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีจอ	135
5.14	การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีกุน	139

บทที่ 1

ศิลปะ ความเชื่อและพลังงานแห่งการออกแบบ

ศิลปะ ความเชื่อ และพลังงานแห่งการออกแบบ

ในโลกของศิลปะ มีบางสิ่งที่มองเห็นได้ด้วยตา แต่สัมผัสได้ด้วยหัวใจ “ลวดลายสายมู” คือการผสมผสานระหว่างความเชื่อและความงาม ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการออกแบบเชิงศิลปะ แต่ยังเป็นสื่อกลางในการดึงดูดพลังงานดี ๆ ให้กับชีวิต

หนังสือเล่มนี้จะพาสำรวจ ศิลปะแห่งลวดลาย ที่ไม่ได้มีเพียงความงาม แต่เต็มไปด้วยความหมายซ่อนเร้น ผ่านการตีความ 12 นักษัตร ร่วมกับ กฎแห่งแรงดึงดูด จิตวิทยาสี ฮวงจุ้ย และ ทฤษฎีการออกแบบ ที่จะพาผู้อ่านก้าวเข้าสู่โลกของศิลปะที่มีชีวิต และค้นพบพลังแห่งลวดลายผ่านการออกแบบ ผ่านความเชื่อ และผ่านพลังบวกที่สามารถเสริมพลังและความมั่นใจให้กับผู้สวมใส่

หนังสือเล่มนี้นำเสนอ:

1. พื้นฐานการออกแบบลวดลายผ้า: การผสมผสานระหว่างหลักการศิลปะและเทคนิคการออกแบบ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ 12 นักษัตร: ที่มาของความเชื่อ ลักษณะเฉพาะ และความหมายเชิงสัญลักษณ์
3. การประยุกต์ใช้ลวดลาย: วิธีการนำลวดลายไปใช้ในงานออกแบบจริง ทั้งในชีวิตประจำวันและงานมงคล

ในหนังสือเล่มนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอ แนวทางการออกแบบลวดลายผ้า ที่ผสมผสานความงดงามทางศิลปะเข้ากับข้อมูลความเชื่อเกี่ยวกับ 12 นักษัตร เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่เพียงแต่ดึงดูดสายตา แต่ยังมีพลังในการส่งเสริมพลังงานเชิงบวกให้กับผู้สวมใส่ โดยใช้ หลักการออกแบบทางศิลปะ เช่น การใช้เส้น รูปทรง สี และองค์ประกอบที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ร่วมกับ ความเชื่อทางวัฒนธรรม ของสัตว์แต่ละปีนักษัตร เป้าหมายสำคัญคือการนำความงามและความเชื่อมาหลอมรวมกันเป็นผลงานที่ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงจิตวิญญาณและวัฒนธรรมให้กับทุกชิ้นงาน

ผู้อ่านจะได้พบกับมิติใหม่ของการออกแบบที่เชื่อมโยง ศิลปะ ความเชื่อ และวัฒนธรรม ผ่านลวดลายที่สร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อให้เกิดความสมดุลในชีวิต เสริมพลังงานเชิงบวก และเป็นแรงบันดาลใจในการแสดงออกถึงตัวตนที่แท้จริง

“ลวดลายสายมู” ไม่ได้เป็นเพียงหนังสือที่รวบรวมลวดลาย แต่ยังเป็นคู่มือที่นำพาผู้อ่านเข้าสู่โลกแห่งศิลปะและความเชื่อที่ลึกซึ้ง พร้อมจะปลดปล่อยพลังแห่งโชคชะตาผ่านการออกแบบที่ลงตัวและมีความหมายในทุกเส้นสายและสีสันของงานศิลป์

ภาพที่ 1.1 ลวดลาย 12 นักษัตร หมายเหตุ : ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

พลังงานแห่งการออกแบบ

ในทุกช่วงชีวิตของเรา ลวดลายบางอย่างอาจทำให้เรารู้สึกอบอุ่นใจ บางสีทำให้เรามั่นใจขึ้นอย่างน่าประหลาด หรือบางลายที่เราเลือกสวมใส่บ่อยๆ โดยไม่รู้ตัว อาจมีความหมายบางอย่างที่ลึกซึ้งกว่าที่เราคิด สิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่แค่เรื่องบังเอิญ เราอาจไม่รู้ด้วยซ้ำว่า ทำไมจึงเลือกเสื้อลายนั้นในวันที่รู้สึกไม่มั่นคง หรือเลือกผ้าสีทองในวันที่อยากดึงดูดโอกาสดีๆ แต่ในอีกมุมหนึ่งศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและความเชื่ออย่าง Law of Attraction ได้บอกไว้เสมอว่า “เราดึงดูดสิ่งที่ตรงกับพลังงานของเรา” และหนึ่งในเครื่องมือที่ช่วยส่งพลังงานนั้นออกไปสู่จักรวาลก็คือ “สิ่งที่เราเลือกใช้และใส่ใจ”

ภาพที่ 1.2 การเลือกเสื้อผ้าคือการดึงดูดที่เข้ากับตัวเอง หมายเหตุ: MODA, 2022

ศิลปะจึงไม่ใช่แค่ความงาม แต่เป็นพาหนะของความตั้งใจ การออกแบบจึงไม่ใช่แค่สร้างสิ่งใหม่ แต่คือสื่อกลางการส่งพลังบางอย่างออกไป ผ่านเส้นสาย สีสัน และสัญลักษณ์ที่มีความหมายในตัวมันเอง งานออกแบบที่เกิดขึ้นอย่างมีสำนึก (conscious design) ไม่ใช่แค่เรื่องของ “ความงาม” แต่คือ การแปรเจตนาให้กลายเป็นรูปธรรมที่สัมผัสได้ ผ่านเส้นสายและองค์ประกอบศิลป์ ทฤษฎี Gestalt ในจิตวิทยาศิลปะกล่าวไว้ว่า “มนุษย์รับรู้สิ่งต่างๆ เป็นองค์รวม ไม่ใช่แค่ส่วนย่อย” ดังนั้น ลวดลายใดๆ ที่ออกแบบมาอย่างตั้งใจ จึงส่งผลต่อความรู้สึกโดยรวมของผู้มอง ไม่ใช่เพียงความงามที่แยกเป็นเส้น สี หรือรูปทรงเท่านั้น ทุกลวดลายที่อยู่ในหนังสือเล่มนี้ไม่ได้เกิดจากแรงบันดาลใจเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการศึกษาความเชื่อ วัฒนธรรม และพลังงานที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง “รูปทรง” และ “ทิศทางรวมทั้งจังหวะของเส้น” ตั้งแต่ท่าทางของสัตว์มงคล ทิศทางของการเคลื่อนไหว ไปจนถึงการเลือกใช้สีมงคลที่สะท้อนพลังงานเฉพาะตัว

เมื่อองค์รวมของการออกแบบถูกชุบชีวิตด้วยความเชื่อมันจึงกลายเป็น“พลังงานที่สื่อสารโดยไม่ต้องใช้ถ้อยคำ”การออกแบบไม่ใช่แค่ความสวยงามที่จัดวางอย่างพิถีพิถัน แต่เป็น “การออกแบบที่มีชีวิต”เพราะผู้เขียนเชื่อว่าลวดลายมีพลัง และเมื่อผ่านการออกแบบอย่างตั้งใจ ลวดลายนั้นจะกลายเป็นเครื่องส่งพลังงานให้ชีวิตของผู้ที่ได้สัมผัส

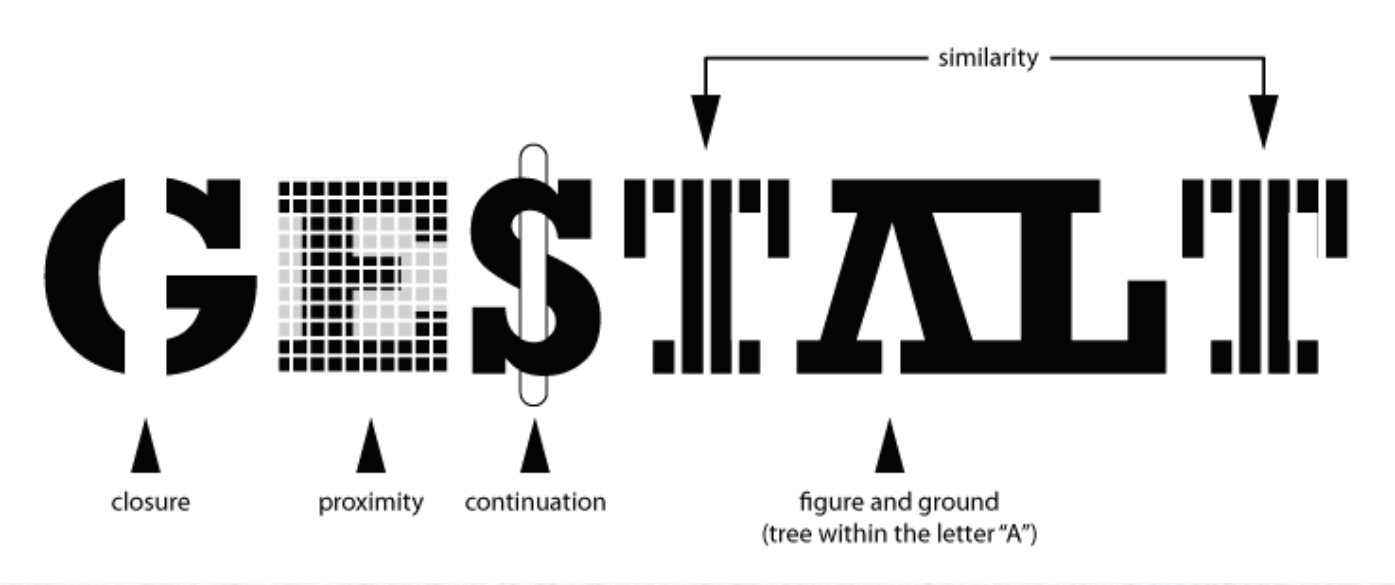

ภาพที่ 1.3 หลักการทฤษฎี Gestalt หมายเหตุ: Lucia Z. Wang, 2018

การผสมผสานศิลปะและความเชื่อในลวดลายแห่งโชคชะตา

ในยุคที่ศิลปะและความเชื่อกลายเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางวัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญเพื่อสร้างลวดลายผ้าที่มีเอกลักษณ์ โดยผสมผสานระหว่างหลักการทางศิลปะ และ ความเชื่อใน 12 นักษัตร อย่างลงตัว ผลงานทุกชิ้นไม่ได้เป็นเพียงการสร้างลวดลายที่สวยงาม แต่ยังสื่อถึงพลังงานบวกและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สามารถส่งผลต่อชีวิตของผู้ใช้

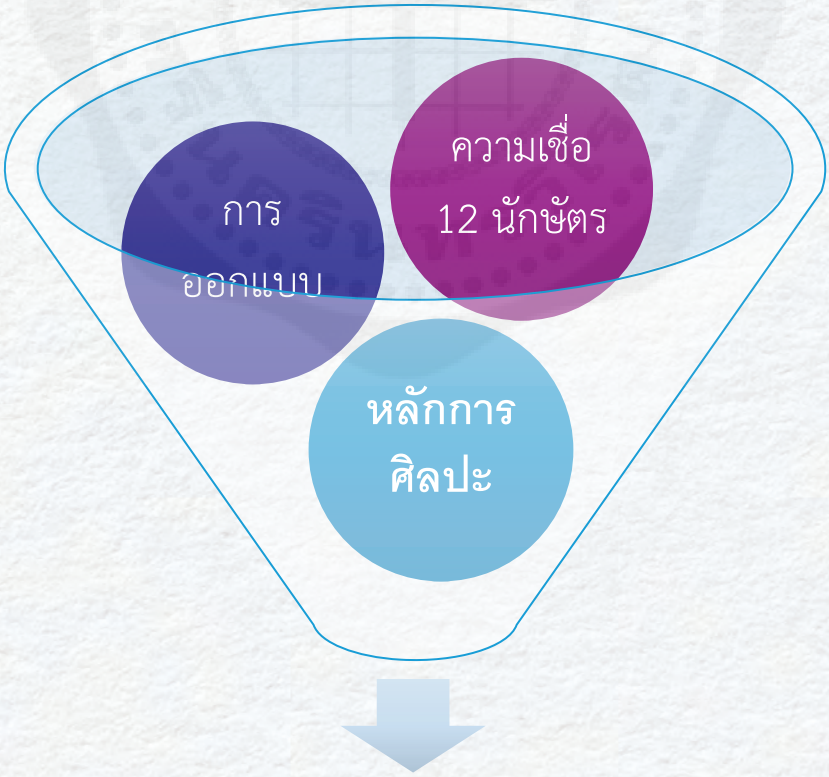

ภาพที่ 1.4 การผสมผสานศิลปะและความเชื่อในลวดลายผ้า หมายเหตุ: ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ความเชื่อมโยงกับศิลปะและวัฒนธรรม

การออกแบบและสัญลักษณ์มีความสัมพันธ์ที่ในกระบวนการสื่อสารเชิงภาพเนื่องจากสัญลักษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกที่สามารถถ่ายทอดความหมายและข้อมูลได้อย่างกระชับและตรงประเด็นการผสมผสานสัญลักษณ์ในงานออกแบบช่วยให้ผู้รับสารสามารถตีความและตอบสนองต่อข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยังมีความสำคัญในเชิงวัฒนธรรมและการสื่อสารข้ามภาษาโดยมีบทบาทสำคัญ (Pettersson,1999) ดังนี้ /1) การสื่อสารความหมายโดยย่อสัญลักษณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความหมายที่ซับซ้อนในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและรวดเร็ว /2) ให้จดจำการออกแบบที่รวมสัญลักษณ์มักมีศักยภาพในการสร้างเอกลักษณ์และความจดจำในระยะยาว /3) การสะท้อนวัฒนธรรมและบริบททางสังคมสัญลักษณ์มักมีความเชื่อมโยงกับผู้ใช้งานในการออกแบบที่มีผู้ใช้งานจากหลากหลายวัฒนธรรมการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ /4) การเชื่อมโยงระหว่างอารมณ์และการรับรู้สัญลักษณ์มีศักยภาพในการกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมการออกแบบและสัญลักษณ์เป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมกันในกระบวนการสื่อสารเชิงภาพโดยสัญลักษณ์ช่วยให้งานออกแบบสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความประทับใจในระยะยาวความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสององค์ประกอบนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักออกแบบในยุคปัจจุบัน

12 ปีนักษัตร ถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาจากวัฒนธรรมและความเชื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของวัฒนธรรมเอเชีย โดยเฉพาะในประเทศจีน ญี่ปุ่น และไทย สัญลักษณ์เหล่านี้เป็นตัวแทนของสัตว์ 12 ชนิดที่หมุนเวียนตามรอบปีในปฏิทินจันทรคติ ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือบอกเวลา แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อ มุมมองทางจิตวิทยา และการเชื่อมโยงกับธรรมชาติของมนุษย์ในสังคม (Asif, & Ali, 2019) สัตว์เป็นสิ่งที่ผู้คนในอดีตคุ้นเคยและสามารถเชื่อมโยงกับลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของมนุษย์ได้ง่าย Yixuan ได้อธิบายการออกแบบการสื่อสาร ในวัฒนธรรมจีน ได้มีการใช้สัญลักษณ์มาตั้งแต่อดีต ตั้งแต่ยังไม่มีตัวอักษรมีการประยุกต์ใช้บริบทพื้นที่วิถีชีวิตสร้างเรื่องราว และหยิบยกตัวแทนขึ้นมาและยังคงอยู่ได้จากคุณค่าของสัญลักษณ์ภายในตัวและเมื่อเวลาผ่านไปวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมเปลี่ยนไปการออกแบบก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการและความคาดหวังใหม่เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ที่มีควาก้าวหน้าให้มีการพัฒนาถึงกระบวนการผลิตร่วมไปถึงการทำความเข้าใจในผู้บริโภคมากขึ้น และการตอบสนองการตลาดและสังคมทำให้มีการนำสัญลักษณ์ 12 นักษัตรนำมาประยุกต์ให้เท่าทันยุคสมัย

การออกแบบลวดลายผ้าสายมูที่มีการใช้สัญลักษณ์ของ 12 นักษัตร แสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมระหว่างความเชื่อในจิตวิญญาณและการออกแบบที่ทันสมัย ทั้งนี้ยังคงสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อในโชคชะตาและการคุ้มครองจากพลังที่มองไม่เห็นเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมในเอเชีย แม้ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วก็ตาม ความเชื่อเหล่านี้ยังคงอยู่ในทุกย่างก้าวของชีวิตโดยมีการถ่ายทอดผ่านการออกแบบที่สวยงาม และมีความหมายซึ่งสะท้อนถึงการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับจักรวาล และสิ่งที่ลึกลับเกินกว่าการรับรู้ของมนุษย์

ความเชื่อและศิลปะที่ผสานเป็นหนึ่ง

ในเมื่อความเชื่อเป็นสิ่งที่หยั่งรากลึกในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ไม่มีวันจางหายหรือสูญสิ้นความท้าทายสำคัญในยุคปัจจุบันคือการนำความเชื่อเหล่านี้มาบูรณาการร่วมกับหลักการศิลปะและการออกแบบ เพื่อสร้างผลงานที่ไม่เพียงแต่ดึงดูดความสนใจ แต่ยังสะท้อนคุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว

หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการเชื่อมโยง หลักการออกแบบทางศิลปะ เช่น เส้น รูปทรง สี และองค์ประกอบต่าง ๆ เข้ากับ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของ 12 นักษัตร เพื่อสร้างลวดลายที่มีความงดงามสอดคล้องกับความเชื่อ และสร้างพลังงานเชิงบวกให้กับผู้ใช้ลวดลายเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงศิลปะบนผืนผ้า แต่ยังเป็นสื่อที่เชื่อมโยงจิตวิญญาณของผู้สร้างและผู้สวมใส่ ผ่านพลังงานแห่งความเชื่อ

ความเชื่อและศิลปะคือสองสิ่งที่เสริมสร้างกันและกันให้เกิดความงดงามที่ลึกซึ้งงานออกแบบที่ดีจึงไม่ได้มีเพียงความสวยงามทางสายตาแต่ยังต้องส่งผลต่อความรู้สึกและจิตวิญญาณของผู้ที่ได้สัมผัส นี่คือหัวใจสำคัญของการออกแบบที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้

เมื่อเราเรียนรู้ที่จะหลอมรวมความเชื่อเข้ากับศิลปะและการออกแบบ ผลลัพธ์ที่ได้คือ งานศิลป์ที่เต็มไปด้วยความหมายและคุณค่า ที่ไม่เพียงช่วยเสริมชีวิตของผู้คน แต่ยังสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรม และช่วยรักษาแก่นแท้ของความเชื่อที่มีมาแต่โบราณให้ยังคงอยู่ในยุคปัจจุบันอย่างสง่างาม

“สายมู” คืออะไร และทำไมจึงเป็นหัวใจของหนังสือเล่มนี้

"สายมู" เป็นคำที่เราได้ยินบ่อยขึ้นเรื่อยๆ ในชีวิตประจำวัน บางคนอาจเข้าใจว่าคือการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พกเครื่องรางหรือตามหาพลังลึกลับเพื่อความโชคดี แต่ในความเป็นจริงสายมูมีความลึกซึ้งกว่านั้นมาก คำว่า “สายมู” เป็นคำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา “มู” ย่อมาจากคำว่า “มูเตลู” ซึ่งแต่เดิมเป็นศัพท์ที่ใช้เรียกพลังเหนือธรรมชาติหรือความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแบบของตนเอง มีรากศัพท์มาจากภาษาชวา-อินโดนีเซีย และถูกนำมาใช้ในสังคมไทยเพื่อหมายถึงกลุ่มคนที่มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไสยศาสตร์ พลังงานลี้ลับ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโชคลาภ การเสริมดวง หรือการดึงดูดพลังบวกเข้าสู่ชีวิต (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2565) แต่เมื่อวันเวลาผ่านไป “มู” ได้กลายเป็นคำกลางๆ ที่แทนความพยายามในการดึงดูดสิ่งดี ๆ เข้าสู่ชีวิต ผ่านการตั้งเจตนา ความศรัทธา และการกระทำเล็กๆ ที่เต็มไปด้วยความหมาย

"สายมู" คือศาสตร์แห่งความตั้งใจ การเป็นสายมู ไม่ได้แปลว่าขาดเหตุผล หากแต่เป็นการมองโลกผ่านมุมมองที่ลึกขึ้น คือเชื่อว่าโลกภายนอกสะท้อนโลกภายใน สิ่งที่เราคิด คือสิ่งที่เราดึงดูด สิ่งที่เราให้คุณค่า คือสิ่งที่เติบโตในชีวิตเรา ดังนั้น สายมูจึงไม่ใช่เรื่องงมงาย แต่คือ รูปแบบหนึ่งของความตระหนักรู้ และการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย

ในทางศิลปะสายมู แทรกอยู่ในวัฒนธรรมของมนุษย์มาแต่โบราณลวดลายโบราณเกือบทุกชนเผ่าล้วนมีพื้นฐานจากความเชื่อทั้งลายสัญลักษณ์พลังงาน ลายเรียกฝน ลายเรียกโชค หรือแม้แต่สีประจำพิธีกรรมทุกอย่างล้วนมีความเชื่อหนุนอยู่เบื้องหลัง ในอดีตความเชื่อเรื่องโชคชะตาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมไทยและเอเชียมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นโหราศาสตร์ การพยากรณ์ ศาสตร์แห่งตัวเลข หรือการบูชาเครื่องรางของขลัง แต่ในยุคปัจจุบัน คำว่า “สายมู” ถูกปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนยุคใหม่มากขึ้น ไม่เพียงแต่การไหว้พระหรือพกเครื่องราง แต่ยังรวมถึง แฟชั่น เครื่องประดับ การออกแบบ และสไตล์การใช้ชีวิตที่ช่วยเสริมพลังงานในรูปแบบต่าง ๆ

ภาพที่ 1.5 ภาพลายเส้นการประกอบพิธีกรรมจากผาแต้ม โขงเจียม อุบลราชธานี

หมายเหตุ: ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559

กระแสของการผสมรวมระหว่างงานศิลปะกับความเชื่อมีมาแต่ในอดีต แต่ในยุคปัจจุบันความร่วมสมัยได้เปิดทางให้แนวคิดนี้พัฒนาอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เริ่มจากกำไลลูกประคำหรือตะกรุด ซึ่งเป็นเครื่องรางที่มีทั้งความสวยงามและพลังศักดิ์สิทธิ์ในตัวเองปัจจุบันได้ถูกต่อยอดจนกลายเป็นแฟชั่นไอเท็มที่ผสมผสานความเชื่อเข้ากับความงามทางศิลปะไม่เพียงแต่เครื่องประดับ แต่ยังขยายไปสู่เสื้อผ้า กระเป๋า และของใช้อื่นๆ ที่มีการปักลวดลาย หรือนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพิมพ์ลายอันสื่อถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสัญลักษณ์แห่งโชคลาภ

สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแฟชั่น แต่ยังสะท้อนความเชื่อที่ว่าวัตถุหรือเครื่องรางเหล่านั้นสามารถนำพาโชคลาภ ความสำเร็จและความคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้ายมาสู่ผู้ครอบครอง ไม่ว่าจะในด้านการงาน การเงิน ความรัก หรือการเรียน ผู้สวมใส่มักให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เช่น การประกอบพิธีกรรม การบวงสรวงเทพเจ้า หรือการเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อยังคงฝังรากลึกในวิถีชีวิตของผู้คนและมิได้แยกพรมแดนความเชื่อออกจากระบบเศรษฐกิจทำให้วัตถุที่เป็นเครื่องรางของขลังในชีวิตมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและยังเป็นคุณค่าทางจิตวิญญาณ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2565) แม้ในโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 1.6 การสวมกาซูลาในพิธีมิสซา หมายเหตุ: Shawn Tribe, 2017

ทำไมต้องเป็น “ลวดลายสายมู”

“ลวดลาย” คือภาษาของศิลปะที่ไม่ต้องการคำแปล “สายมู” คือภาษาของความเชื่อที่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ เมื่อทั้งสองมารวมกัน จึงเกิดเป็น “ลวดลายสายมู” ศิลปะที่สื่อสารกับหัวใจ ความเชื่อที่ปรากฏเป็นรูปธรรม และพลังที่เคลื่อนไหวอยู่บนผืนผ้าอย่างมีชีวิต

หนังสือเล่มนี้ใช้ชื่อว่า “ลวดลายสายมู: ตำนาน 12 ปีนักษัตร” เพื่อสะท้อนแนวคิดหลักของการออกแบบลวดลายผ้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากพลังงาน ความเชื่อ และศิลปะ โดยเน้นการตีความ 12 นักษัตร ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ผู้คนในหลายวัฒนธรรมให้ความสำคัญในการเสริมดวงชะตา โชคชะตา และอัตลักษณ์ส่วนบุคคล แต่แทนที่จะนำเสนอเพียงด้านความเชื่อ หนังสือเล่มนี้ได้นำศาสตร์ทางศิลปะเข้ามาผสมผสานอย่างตั้งใจ เพื่อให้ลวดลายแต่ละชิ้นไม่เพียงแต่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น หากยังคงไว้ซึ่ง คุณค่าทางศิลปะ ความงาม และพลังของการออกแบบ ที่ผ่านการคิด วิเคราะห์ และถ่ายทอดด้วยความรู้และความรู้สึก

“ลวดลายสายมู” จึงไม่ได้จำกัดอยู่แค่เรื่องของโชคลาง ความเชื่อ ดวงชะตา หรือการเสริมโชค แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงจิตวิทยาการออกแบบ ที่สามารถส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก และพลังงานของผู้สวมใส่ได้ การเลือกใช้เส้น รูปทรง และสีสันที่สัมพันธ์กับพลังของแต่ละปีนักษัตร ทำให้ลวดลายเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสภาวะจิตใจและอารมณ์ เช่น สีแดงที่กระตุ้นพลังและความมุ่งมั่น สีฟ้าที่ช่วยสร้างความสงบ หรือเส้นที่พลิ้วไหวที่ให้ความรู้สึกของการเคลื่อนไหวและอิสระ ทั้งหมดนี้ล้วนมีรากฐานมาจากทั้งศาสตร์ของศิลปะและศาสตร์ของความเชื่อที่อยู่คู่กันมาอย่างยาวนาน

ที่สำคัญ “ลวดลายสายมู” ยังทำหน้าที่เป็น สะพานเชื่อมระหว่างอดีตและปัจจุบัน ศาสตร์แห่ง 12 นักษัตรเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมายาวนาน และยังคงมีอิทธิพลในวิถีชีวิตของผู้คนจนถึงปัจจุบัน การออกแบบที่ดีจึงไม่ใช่เพียงการสร้างลวดลายที่สวยงาม แต่ยังเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรม ผ่านการตีความใหม่ในรูปแบบที่ร่วมสมัยและเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น ผ่านงานออกแบบที่ผสานความศักดิ์สิทธิ์ ความงาม และความตั้งใจอย่างประณีต

ภาพที่ 1.7 ศิลปะบนผนังถ้ำลยุคก่อนประวัติศาสตร์ ณ ถ้ำประทุน อุทัยธานี
หมายเหตุ: จารุวรรณ ด้วงคำจันทร์, 2566

แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างลวดลายสายมู

ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่าสายมู ในอดีตนั้นความเชื่อมีรากฐานมาจากความเชื่อ และประเพณีที่เชื่อมโยงกับพลังที่แฝงอยู่ในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น พายุ ฝนตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว พระอาทิตย์ขึ้น พระจันทร์เต็มดวง สุริยุปราคา หรือการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล และการเกิด แก่ เจ็บ ตายของมนุษย์ ซึ่งเมื่อมนุษย์พบเจอเหตุการณ์ต่างๆ ก็เกิดการจดจำเรียนรู้ และเกิดการตีความถึงเหตุที่ประสบทั้งด้านดีและไม่ดี จนพัฒนาจินตนาการไปถึงการมีอยู่ของวิญญาณและเทพเจ้า เป็นสิ่งที่หล่อหลอมโลกทัศน์ของคนยุคโบราณจนถูกนิยามกลายเป็นศาสนาตามแต่ละกลุ่มนิยามและการที่จะพัฒนามาได้นั้นก็มีการส่งต่อความเชื่อผ่านรุ่นสู่รุ่น หรือการถ่ายทอดจากการบันทึกจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์

การสร้างศิลปะศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Art) เพื่อเป็นการบันทึก จะมีลักษณะการสร้างรูปเคารพตามความเชื่อ มีตั้งแต่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์จะสร้างสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อโลกหลังความตาย และความอุดมสมบูรณ์ มีรูปร่างที่ไม่ซับซ้อนจากข้อจำกัดทางความรู้ของมนุษย์ในยุคนั้น จนเริ่มพัฒนาให้ความเชื่อที่จินตนาการใส่อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์เข้าไปในจินตนาการเพื่อให้เกิดการเข้าถึงและการเข้าใจเหมือนที่มนุษย์ได้รู้จักอย่าง“เทพเจ้า”จนเริ่มมีการเซ่นไหว้เผื่อเอาอกเอาใจจนพัฒนาเป็นพิธีกรรมและเพื่อให้เกิดกระบวนการบริสุทธิ์ตามความคิดของมนุษย์จึงมีพิธีการที่พัฒนาอย่างเป็นระบบไปพร้อมกับความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติสังคมหรือวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดพิธีกรรมที่หาฤกษ์ตัวบุคคลของเซ่นไหว้ศิลปะที่แสดงถึงความศรัทธาของละกลุ่มความเชื่อ

เพื่อให้เกิดการสัมผัสถึงตัวตนของความเชื่อได้ ศิลปะจึงเป็นเครื่องมือสื่อกลางระหว่างมนุษย์และความเชื่อที่ทำให้มนุษย์เข้าใจถึงตัวตนที่มีความต้องการบางอย่างจนพัฒนาเป็นตัวกำหนดบางอย่างในวัฒนธรรม เพื่อเป็นแรงบันดาลใจทางอารมณ์หรือที่เรียกว่าสัญลักษณ์ เป็นการสรุปการกระทำทางความคิดผ่านศิลปะที่จะแสดงให้เห็นถึงมนุษย์ในลักษณะที่ให้ความรู้และความบันเทิงจากที่กล่าวพิธีกรรมมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ศิลปะในด้านความเชื่อของยุคอุตสาหกรรมจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นการสร้างและการทำลายระบบสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นตามแบบแผนที่ในอดีตเคยมีมา จนเริ่มมีการหล่อหลอมเข้าไปในวิถีชีวิตในรูปแบบอื่นมากขึ้นเพื่อความรวดเร็วในการเผยแพร่ “ภาพหนึ่งภาพแทนคำพูดพันคำ” การที่ภาพมีประสิทธิภาพและชัดเจนกว่าคำพูดหรือข้อความที่อาจต้องใช้หลายร้อยคำในการอธิบาย เหมือนเป็นตัวแทนบทสวดภาวนาที่อยู่ในภาพเดียวหรือการขอพรถึงบางสิ่งบางอย่างดังนั้นจึงมีการใช้สัญลักษณ์ในการประดับหรือเป็นส่วนประกอบในวิธีชีวิต

การออกแบบลวดลายสายมูต้องอาศัยความเข้าใจลึกซึ้งในด้านความเชื่อทางจิตวิญญาณและความหมายเชิงวัฒนธรรม ผู้เขียนได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษา 12 นักษัตร ซึ่งมีความสำคัญในหลากหลายวัฒนธรรมทั่วโลก ความเชื่อเกี่ยวกับนักษัตรไทยและจีนมีความเชื่อบางอย่างคล้ายคลึงกันในความเชื่อดั้งเดิม แต่สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน ดังนั้นความเชื่อที่อธิบายปีนักษัตรจึงแตกต่างกันโดยเฉพาะการได้รับอิทธิพลจากศาสนาที่คนไทยและคนจีนเคารพนับถือทั้งที่เป็นศาสนาพุทธนิกายหินยาน มหายาน ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู และลัทธิเต๋า

ความสำคัญของการออกแบบลวดลายสายมูในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 1.8 ลวดลายสายมูในเสื้อผ้า
ที่มา : ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ในอดีตลวดลายผ้าไม่ได้เป็นเพียงศิลปะบนพื้นผิววัสดุ แต่ยังเป็นตัวแทนของพลังบวกและการปกป้องจากสิ่งชั่วร้าย และพิธีกรรมทางจิตวิญญาณโดยเฉพาะในสังคมเอเชียที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อในปัจจุบันลวดลายสายมูถูกปรับให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าแฟชั่น งานตกแต่งบ้านหรือของที่ระลึก ซึ่งผู้ออกแบบใช้สัญลักษณ์เช่น 12 นักษัตร หรือองค์ประกอบทางศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมโชคลาภและคุ้มครองผู้ใช้งาน

ในอดีตเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งผ่มที่ใช้ปกป้องร่างกายจากอันตรายภายนอก เป็นกลุ่มปัจจัย 4 ที่ต้องการในการดำรงชีวิต แต่ยังเป็นถึงตัวแทนของความเชื่อและสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณที่มีความหมายลึกซึ้งในสังคมต่างๆ โดยเฉพาะในสังคมที่ความเชื่อและพิธีกรรมทางจิตวิญญาณสูง (Boloti, Scotti, Cumbro & Linscheid, 2024) การออกแบบลวดลายผ้าจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่เพียงแค่แสดงถึงศิลปะและความงาม แต่ยังมีบทบาทในการเสริมสร้างพลังบวกการคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้าย การกำหนดตัวตนของผู้สวมใส่หรือนัยแอบแฝงบางอย่าง

ในสังคมไทยที่เป็นศูนย์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้ความเชื่อดังกล่าวมีทั้งในด้านของการรักษา การป้องกันภัยพิบัติ หรือการเสริมโชคลาภ โดยใช้เครื่องมือ เช่น คาถา ภูติผี วิญญาณ หรือเทพเจ้า สิ่งเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านการปฏิบัติทางศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติ การถือฤกษ์ยาม ทำนายทายทักหรือการใช้วัตถุมงคลก็เป็นส่วนหนึ่งของการใช้วิธีการเชื่อมโยงกับความเชื่อในด้านไสยศาสตร์ที่มีความหลากหลายตามชุมชนอาศัย แม้กระทั้งภาพลักษณ์ของผู้มีความเชื่อก็แสดงออกมาให้เห็น ทั้งในแบบทรงผม เสื้อผ้า ผ้าคลุมผม ร่วมไปถึงเครื่องประดับ

ลวดลายสายมูกับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์ที่มีความก้าวหน้า ทำให้การติดต่อสื่อระยะทางไกล การแลกเปลี่ยน รวมไปถึงความสะดวกสบายที่มีมากขึ้นที่มนุษย์ต้องการ แต่ก็ไม่สามารถเติมเต็มความต้องการได้ ยิ่งโลกที่เจริญทางวัตถุการเปลี่ยนแปลงที่ฉับพลัน จิตใจก็ยิ่งอ่อนไหวถึงกับความไม่แน่นอนความต้องการและการแข่งขันที่มีความยากและซับซ้อนมากขึ้นเพื่อเสริมสร้างกำลังใจหรือที่พึ่งทางใจ บทบาทความเชื่อจึงยังมีความสำคัญและยังเติบโตเป็นการแสดงถึงความจริงที่ว่าแม้ว่าโลกจะเต็มไปด้วยการค้นพบทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ความเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น พลังงานจากจักรวาล การคุ้มครองจากเทพเจ้าหรือวิญญาณบรรพบุรุษ ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินชีวิตของผู้คนที่ช่วยในความต้องการหาคำตอบและการควบคุมชีวิตในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนหรือยากที่จะเข้าใจ

โดยการออกแบบลวดลายผ้าในปัจจุบันบางครั้งอาจจะมีการผสมผสานกับแนวทางการออกแบบที่ทันสมัย เช่น การนำสัญลักษณ์ทางศาสนาและความเชื่อมาผสมผสานกับดีไซน์สมัยใหม่ การออกแบบลวดที่มีความสมัยต่างไปจากดั้งเดิม เพื่อสื่อถึงพลังงานใหม่และความมั่นคง เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน การออกแบบลวดลายผ้าที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อได้พัฒนาเป็นศิลปะที่สามารถใช้ได้ในหลายรูปแบบ ทั้งในงานตกแต่งบ้าน เสื้อผ้าแฟชั่น และของที่ระลึก ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อโชคชะตาของมนุษย์

ภาพที่ 1.9 ลวดลายที่มีการนำสัญลักษณ์ทางศาสนาและความเชื่อมาผสมผสานกับดีไซน์สมัยใหม่ 1

หมายเหตุ : Lachman K. , 2013 from "Jerusalem of Gold" Collection by Lea Gottlieb

ภาพที่ 1.10 ลวดลายที่มีการนำสัญลักษณ์ทางศาสนาและความเชื่อมาผสมผสานกับดีไซน์สมัยใหม่ 2

หมายเหตุ : รติกร บัวผัน , 2567

การออกแบบเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการสื่อสารความคิด ความรู้สึก หรือข้อมูลต่างๆ ให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจง่ายในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งความสำเร็จในการออกแบบขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้ทัศนศิลป์ ในการเข้าใจหลักองค์ประกอบการสร้างอารมณ์จากการใช้สี การใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่ช่วยลวดลายมีความน่าสนใจ

สัญลักษณ์ที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในการออกแบบลวดลายผ้าสายมูในทวีปเอเชียคือ 12 นักษัตร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญในความเชื่อดั้งเดิม โดยการใช้ลวดลายของ 12 นักษัตร ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงพลังงานแต่ละปี แต่ยังแสดงถึงลักษณะบุคลิกและโชคชะตาของผู้ที่เกิดในปีนักษัตรนั้นๆ โดยมีการจัดแบ่งลักษณะของแต่ละปีนักษัตร ให้สัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ การใช้ 12 นักษัตร ในลวดลายผ้าจึงมีความหมายที่ลึกซึ้งและสามารถถ่ายทอดความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้คนได้อย่างชัดเจน

“สายมู” ในบริบทของหนังสือเล่มนี้

ในบริบทของหนังสือ ลวดลายสายมู แนวคิดเรื่อง “สายมู” ไม่ได้ถูกนำเสนอในฐานะความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโชคลาภหรือไสยศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ถูกตีความใหม่ให้เป็นการออกแบบลวดลายที่สะท้อนพลังงานเชิงบวก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสภาวะภายในของผู้ใช้งาน ทั้งด้านอารมณ์ ความมั่นใจ และความรู้สึกเชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนปรารถนา นอกจากนี้ยังเป็นการผสมผสาน ความเชื่อดั้งเดิม วัฒนธรรมท้องถิ่น และองค์ประกอบทางศิลปะ เข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืนและลงตัว ลวดลายแต่ละชิ้นจึงไม่เพียงแต่มีความงามในเชิงรูปธรรม แต่ยังแฝงไปด้วยนัยยะทางจิตวิญญาณที่ตั้งใจออกแบบมาให้สอดคล้องกับพลังของปีนักษัตร สีมงคล และจังหวะของเส้นสายที่ส่งผลต่อจิตใจผู้สวมใส่ และสิ่งที่สำคัญคือ ลวดลายสายมูยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการนำพาพลังงานที่ดีเข้าสู่ชีวิตของผู้ใช้ ผ่านศิลปะที่มีความหมาย

ยังเป็นการออกแบบลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความเชื่อไม่ได้เป็นเพียงแค่แฟชั่นหรือศิลปะบนผืนผ้าแต่การถ่ายทอดอัตลักษณ์ความศรัทธาและพลังงานแห่งความเชื่อที่สามารถส่งต่อไปยังผู้คนและช่วยเติมเต็มจิตใจของผู้ที่ได้สัมผัส

“ลวดลายสายมู” เป็นการผสมผสานที่ลงตัวระหว่างศิลปะและความเชื่อซึ่งอยู่คู่กับสังคมมนุษย์มายาวนาน ความสำคัญของลวดลายนี้ไม่ได้อยู่ที่ความงามเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนถึงเรื่องราววัฒนธรรม และจิตวิญญาณที่ลึกซึ้ง ลวดลายเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดพลังงาน ความหวัง และแรงบันดาลใจ

ในสังคมปัจจุบัน ผู้คนต่างมองหาสิ่งที่ช่วยเชื่อมโยงตนเองกับความศรัทธา และความสงบสุขในชีวิตการพกพาลวดลายสายมูเช่นผ้าพันคอหรือเสื้อผ้าไม่เพียงแต่ช่วยเสริมโชคชะตาแต่ยังช่วยเพิ่มความมั่นใจและสร้างแรงบันดาลใจในทุกย่างก้าว ลวดลายของปีนักษัตร เช่น มังกร เสือ หรือกระต่าย ไม่ได้เป็นเพียงตัวแทนของสัตว์ในธรรมชาติ แต่ยังสะท้อนถึงพลังงานเฉพาะที่สามารถดึงดูดความโชคดี ความแข็งแกร่ง หรือความสงบสุขตามความเชื่อของแต่ละบุคคล

การนำเสนอในหนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงที่มาของลวดลายสายมูในบริบทศิลปะและความเชื่อ โดยผ่านมุมมองที่ทันสมัยและสอดคล้องกับชีวิตปัจจุบัน

บทที่

2

หลักการทางศิลปะและการออกแบบ

ในงานออกแบบลวดลายสายมู หลักการทางศิลปะและการออกแบบถือเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยทำให้งานมีความสมดุล สวยงาม และสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง งานออกแบบที่ดีไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่ความงามที่ดึงดูดสายตาเท่านั้น แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงความศรัทธาและความเชื่อในจิตวิญญาณของมนุษย์ ทัศนธาตุของศิลปะ เช่น เส้น สี รูปทรง และพื้นที่ว่าง เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างศิลปะและความเชื่อในลวดลายสายมู ทำให้งานออกแบบแต่ละชิ้นไม่เพียงแต่ดูน่าสนใจ แต่ยังสามารถส่งต่อพลังงานเชิงบวกให้กับผู้ใช้ได้ ดังนั้นผู้ออกแบบต้องมีความเข้าใจในพื้นฐานการออกแบบเพื่อประยุกต์และการเลือกใช้ให้ตอบโจทย์กับวัตุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย ศิลปะ หมายถึงการแสดงออกทางความคิดและอารมณ์ของมนุษย์ผ่านสื่อหรือรูปแบบต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ ดนตรี หรือการแสดง ซึ่งมีเป้าหมายในการสื่อสารหรือสะท้อนถึงประสบการณ์ ความรู้สึก และค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรม (Arnheim, 1974) ศิลปะไม่ได้จำกัดแค่การสร้างความสวยงาม แต่ยังเป็นเครื่องมือในการตีความความหมายทางอารมณ์และจิตใจของมนุษย์ และมักจะสะท้อนถึงประเด็นทางสังคม การเมือง วิถีชีวิต หรือประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมในช่วงเวลานั้นๆ (Gombrich, 1995) ถวัลย์ ดัชนี (2552) ได้ให้ความหมาย ศิลปะ คือ การทำงานที่เกิดมาจากความรัก ความมุ่งมั่น ศรัทธา ประสบการณ์แล้วหลอมรวมออกมาเป็นพลังขับเคลื่อนที่เป็นรูปลิ่มของมนุษย์ในทางสุนทรียภาพ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) แนวคิด (Conception)
2) การแสดงออก (Expression)
3) อารมณ์ (Emotion)
4) ปัจเจกลักษณะส่วนบุคคล ของผู้สร้างสรรค์ (Individuality)
5) ความกลมกลืน (Harmony)
6) เทคนิค (Technique)

ศิลปะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและมนุษย์ในหลายด้าน ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการสร้างความสวยงาม แต่ยังมีบทบาทในการสะท้อนและบันทึกประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และค่านิยมของสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยศิลปะช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าใจและตีความชีวิต ความรู้สึก และประสบการณ์ของผู้อื่นได้ดีขึ้น ผ่านการแสดงออกทางอารมณ์และแนวคิดที่หลากหลายนอกจากนี้ศิลปะยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและธรรมชาติ โดยสามารถทำให้คนในสังคมมีความเข้าใจร่วมกันในประเด็นที่สำคัญ เช่น ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ศิลปะยังมีความสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการทางจิตใจของมนุษย์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศิลปะช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหาในรูปแบบต่างๆ การเรียนรู้ศิลปะยังสามารถช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกทางความคิดและอารมณ์ได้อย่างอิสระ และมีพลังทำให้ศิลปะกลายเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ นอกจากนี้ศิลปะยังมีบทบาทในด้านการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้เพราะศิลปะสามารถสื่อสารข้อมูลและแนวคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าใจง่าย ผ่านภาพ เสียง หรือการแสดง ที่ทำให้ผู้คนเข้าถึงความรู้และข้อมูลได้หลากหลายวิธี (Smith & Wilde, 2008) การสนับสนุนการศึกษาศิลปะในโรงเรียนจึงไม่เพียงแค่สร้างทักษะด้านศิลปะเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการสื่อสารที่สำคัญในชีวิตประจำวันอีกด้วย ในสังคมปัจจุบัน ศิลปะยังเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นและการต่อต้านในประเด็นต่างๆ เช่น การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยเปิดโอกาสให้เกิดการพูดคุยและการตระหนักถึงประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ศิลปะจึงมีความสำคัญไม่เพียงแต่ในด้านความงาม ทัศนธาตุมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพราะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ช่วยให้ศิลปินสามารถสื่อสารความคิดและอารมณ์ผ่านงานศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบทบาทในการสร้างโครงสร้างและความหมายให้แก่ผลงานศิลปะ และช่วยในการจัดระเบียบและสร้างความสมดุลในงานศิลปะ รวมถึงส่งเสริมความเข้าใจและประสบการณ์ทางอารมณ์ของผู้ชมได้อย่างลึกซึ้ง

การออกแบบลวดลายผ้าสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ หลักการทางศิลปะและการออกแบบ เพื่อให้เกิดความสวยงามตามเป้าหมายของผู้ออกแบบ และวัตถุประสงค์การใช้สอย โดยแบ่งเป็นประเด็นพื้นฐาน ดังนี้

1. ทัศนธาตุทางศิลปะ (Visual Elements of Art)

หมายถึงองค์ประกอบหรือคุณลักษณะพื้นฐานที่ศิลปินใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อให้เกิดผลทางความรู้สึกและความเข้าใจในทางศิลปะ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1.1. จุด (Point)

ในทัศนธาตุทางศิลปะถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญแม้จะมีขนาดเล็กและดูเรียบง่าย จุดสามารถใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างเส้น รูปทรง หรือพื้นผิวต่างๆ ในงานศิลปะ โดยการกระจายหรือจัดเรียงจุดหลายๆ จุดสามารถสร้างความสนใจและเน้นจุดสำคัญในภาพได้ เช่น การใช้จุดใหญ่ๆ เพื่อดึงดูดสายตาหรือใช้จุดเล็กๆ ซ้ำๆ เพื่อสร้างจังหวะและรูปแบบ นอกจากนี้ จุดยังสามารถแสดงถึงอารมณ์ เช่น ความละเอียดอ่อนหรือความวุ่นวาย ขึ้นอยู่กับการจัดวางขนาดและความหนาแน่นของจุดในงาน การใช้จุดจึงไม่เพียงแต่ช่วยในการสร้างองค์ประกอบภาพ แต่ยังสามารถสื่อสารความรู้สึกและความหมายที่ลึกซึ้งของศิลปินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2.1 จุด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1.2. เส้น (Line)

ในทัศนธาตุทางศิลปะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างรูปทรงและโครงสร้างในงานศิลปะ เส้นสามารถแสดงทิศทาง ขอบเขต หรือทำให้เกิดความลึกในภาพได้ เช่น เส้นตรงที่ให้ความรู้สึกมั่นคงและเรียบง่าย หรือเส้นโค้งที่ให้ความรู้สึกนุ่มนวลและเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ เส้นยังสามารถใช้ในการสื่ออารมณ์และความเคลื่อนไหว เช่น เส้นที่หยาบหรือซับซ้อนอาจแสดงถึงความตึงเครียดหรือความซับซ้อนในเรื่องราว ส่วนเส้นที่เรียบและชัดเจนอาจสื่อถึงความสงบและระเบียบ ความสามารถในการควบคุมและการใช้เส้นอย่างมีทิศทางทำให้เส้นเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการสร้างความหมายและการสื่อสารในงานศิลปะ

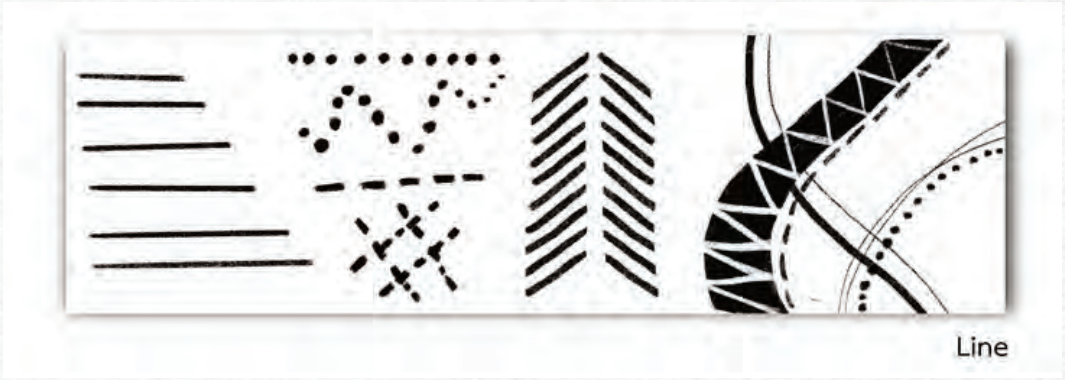

ภาพที่ 2.2 จุด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

ลักษณะเส้นกับความรู้สึกพื้นฐานมีทั้ง 8 แบบด้วยกัน

1) เส้นตั้งฉาก (Vertical) ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรง หนักแน่น เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อตรง
2) เส้นแนวนอน (Horizontal) ให้ความรู้สึกทางความกว้าง สงบ ราบเรียบ นิ่ง ผ่อนคลาย
3) เส้นเฉียง (Diagonal) ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว รวดเร็ว ไม่มั่นคง
4) เส้นประ (Dashed or Dotted) ให้ความรู้สึกที่ไม่ต่อเนื่อง ขาด หาย ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเครียด
5) เส้นโค้ง (Curved) ให้ความรู้สึกอ่อนไหว สุภาพอ่อนโยน สบาย นุ่มนวล
6) เส้นฟันปลา (Zig-Zag) ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว อย่างเป็น จังหวะ มีระเบียบ ไม่ราบเรียบ น่ากลัว อันตราย ขัดแย้ง ความรุนแรง
7) เส้นก้นหอย (Spiral) ให้ ความรู้สึกเคลื่อนไหว การคลี่คลาย ขยายตัว งุนงง
8) เส้นคลื่น (Wavy) ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ ลื่นไหล ต่อเนื่อง สุภาพ อ่อนโยน

1.3. รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form) (Shape)

ในงานออกแบบหมายถึงพื้นที่ที่มีขอบเขตชัดเจนและสามารถรับรู้ได้รูปร่างและรูปทรงในงานออกแบบอาจเป็นเรขาคณิต เช่น สี่เหลี่ยม วงกลมหรือรูปทรงออร์แกนิกเช่นรูปร่างและรูปทรงที่ได้จากธรรมชาติเช่นใบไม้หรือดอกไม้ การเลือกใช้รูปร่างและรูปทรงในงานออกแบบมีบทบาทในการสร้างความสมดุลความเป็นระเบียบหรือความเคลื่อนไหวในภาพรูปร่างสามารถทำให้ผู้ชมรับรู้ถึงอารมณ์ที่ต้องการสื่อ เช่น ความหมายของวงกลมของชาวจีนวงกลมเป็นสัญลักษณ์ของความสุขโชคลาภและความกลมเกลียวที่จะพาให้ชีวิตสมบูรณ์และความสำเร็จขณะที่รูปทรงเหลี่ยมสามารถสื่อถึงความแข็งแกร่ง

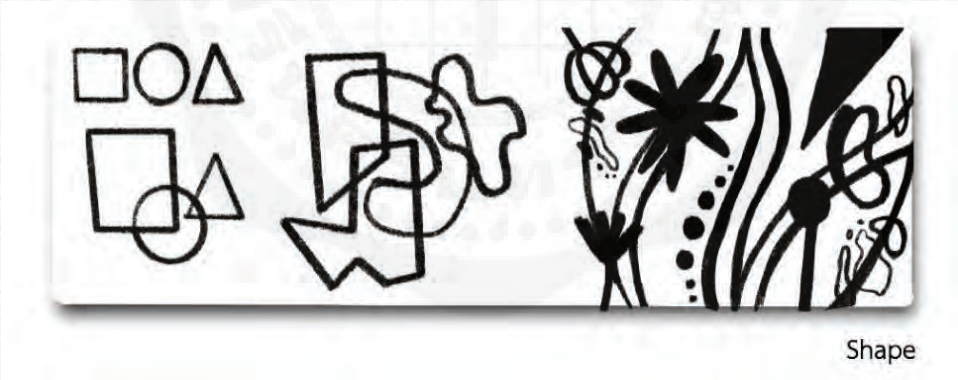

ภาพที่ 2.3 รูปร่างและรูปทรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1.4. สี (Color)

สีในงานออกแบบมีบทบาทในการดึงดูดความสนใจและสร้างอารมณ์ โดยสามารถแบ่งสีออกเป็นสีหลักและสีรอง สีสามารถสร้างความรู้สึกและบรรยากาศได้ เช่น สีแดงแสดงถึงความร้อนแรงหรือความรัก สีฟ้าให้ความรู้สึกสงบและเย็น สีเขียวสื่อถึงธรรมชาติและความสดชื่น การเลือกสีที่เหมาะสมกับงานออกแบบช่วยเสริมความน่าสนใจและทำให้ผลงานดูมีชีวิตชีวา สียังสามารถใช้เพื่อสร้างความขัดแย้งหรือความกลมกลืนในการออกแบบและเพิ่มความสมดุลให้กับองค์ประกอบต่างๆโดยสีมีผลต่อมนุษย์ ดังนี้

1) สร้างความรู้สึก สีให้ความรู้สึกต่อผู้พบเห็นที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิหลังของแต่ละคน นอกจากนี้การสร้างสีสันกับสิ่งแวดล้อม สิ่งก่อสร้าง ยังเป็นการสร้างความรู้สึกต้อการสัมผัสและการสร้างบรรยากาศที่ดีอีกด้วย

2) สร้างความสนใจ สีมีอิทธิพลต้องานศิลปะทุกแขนง โดยเฉพาะงานออกแบบซึ่งสีจะช่วยสร้างความสนใจและทำให้เกิดความประทับใจเป็นอันดับแรกที่มนุษย์มองเห็น

3) สีบอกสัญลักษณ์ของวัตถุ ซึ่งทั้งนี้ย่อมเกิดมาจากประสบการณ์และภูมิหลังของแต่ละคน เช่น สีแดง แทนไฟหรืออันตราย สีเขียว แทนธรรมชาติหรือความปลอดภัย

4) ช่วยในการรับรู้และจดจำ งานออกแบบประเภทต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้พบเห็นเกิดการจดจำในรูปแบบ หรือเกิดความประทับใจ จะต้องเลือกใช้สีให้สะดุดตาและมีเอกภาพ

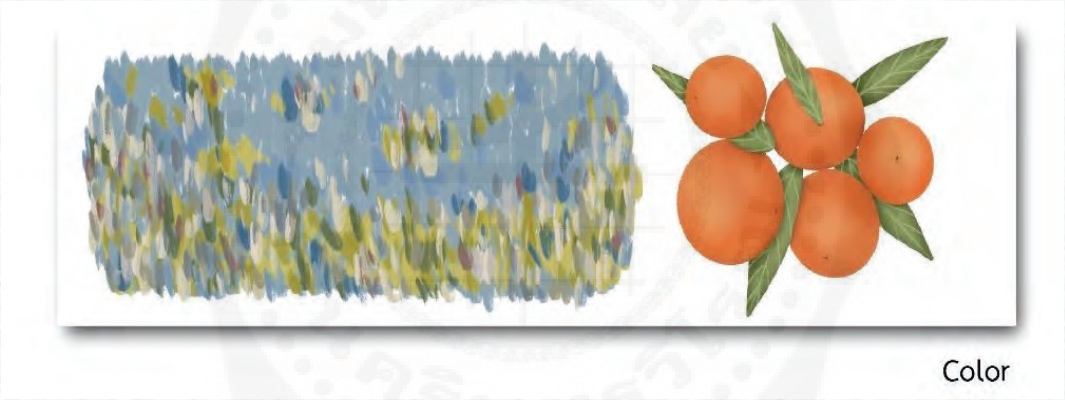

ภาพที่ 2.4 สี หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

สีในการออกแบบลวดลายสายมู เป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบอันเนื่องมาจาก การใช้สีเสริมในการส่งเสริมความหมายในลักษณะมงคลตามความเชื่อ ส่วนหนึ่งมาจากหลักการจิตวิทยาที่สีส่งผลกระทบต่อตัวเราในสภาวะอารมณ์ที่มีการตีความตามประสบการณ์และการถ่ายทอดและการใช้สีในการประดับออกแบบเครื่องแต่งกายเป็นการแสดงออกถึงตัวบุคคลที่ต้องการแสดง

การตีความหมายมีหลายนักวิชาการได้ศึกษารวมไปถึงการศึกษาบุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคนมีอิทธิพลต่อการเลือกสี (Sharpe, 1975) ไม่ได้มีเพียงจากความชอบจากอารม์ แต่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม มีงานวิจัยของ Hupka, Zalenski, Otto, Reidl และ Tarabrina (1997) ที่พบว่าประสบการณ์และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศส่งผลต่อการเชื่อมโยงสีกับภาวะอารมณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการตีความหมายของสีอาจมีความแตกต่างแต่เนื่องด้วยการอพยพโยกย้ายแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจึงมีความคล้ายคลึงกัน โดยประเทศไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับสีที่แตกต่างกันไปตามความนับถือของแต่ละคนแต่ก็มีความใกล้เคียงกัน เช่น ผู้ที่มีเชื้อสายจีนจะมองสีแดงเป็นเชิงบวกมากกว่าผู้นับถือศาสนาคริสต์ ดังนั้น ความหมายเชิงบวกตามตารางต่อไปนี้ เป็นการอธิบายความหมายของสีในเชิงจิตวิทยาโดยมีวัฒนธรรมแอบแฝงที่มักใช้ในเชิงการออกแบบสายมู

สีเหลือง:
การเติบโต เจริญงอกงาม
ความสดใส ความมั่งคั่ง รุ่งเรือง

สีส้ม:
ความสดใส อบอุ่น
ความเยาว์วัย พลังชีวิต

สีแดง:
พลังอำนาจ ความแข็งแกร่ง ความกล้าหาญ
ความเกรียงไกร ความรุ่งโรจน์

สีชมพู:
ความอ่อนโยน ความรัก การทะนุทนอม
ตัวแทนของวัยเด็ก(หญิง)

สีน้ำตาล:
ความมั่นคง หนักแน่น ความเป็นมิตร
อบอุ่น ความซื่อสัตย์ สมดุล

สีครีม:
ความนุ่มนวล ผ่อนคลาย

สีฟ้า:
ความอดทน ความร่มเย็น สะอาด
ความเงียบสงบ อิสระ ตัวแทนของวัยเด็ก(ชาย)

สีน้ำเงิน:
สุขุม รอบคอบ สง่าผ่าเผย ความสงบเยือกเย็น
ความซื่อสัตย์ และเกียรติยศ

สีเขียว:
ความร่มเย็นเป็นสุข การฟื้นฟู ความสงบ

สีขาว:
ความบริสุทธิ์ ความศรัทธา สันติภาพ
ความไร้เดียงสา

1.5. พื้นผิว (Texture)

พื้นผิวในงานออกแบบหมายถึงลักษณะของพื้นผิวที่สามารถสัมผัสได้ทั้งทางสายตาและการสัมผัสจริง เช่น พื้นผิวที่เรียบ หรือหยาบ การใช้พื้นผิวช่วยเพิ่มมิติให้กับงานออกแบบและทำให้ภาพดูมีความลึกมากขึ้น พื้นผิวสามารถใช้ในการสร้างความรู้สึก เช่น การใช้พื้นผิวหยาบเพื่อแสดงถึงความทนทานหรือความดิบ ขณะที่พื้นผิวเรียบอาจให้ความรู้สึกสมัยใหม่และความเป็นระเบียบ การเลือกใช้พื้นผิวให้เหมาะสมช่วยสร้างประสบการณ์ทางสายตาและการสัมผัสที่มีความหมาย

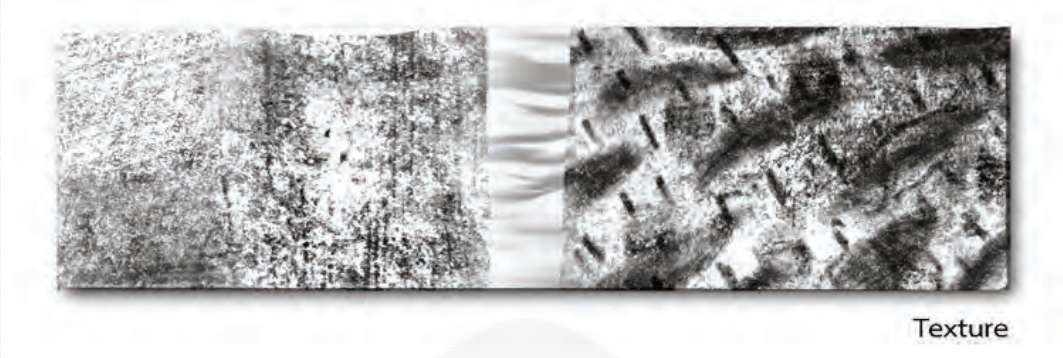

ภาพที่ 2.5 พื้นผิว หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1.6. พื้นที่ว่าง (Space)

มิติในงานออกแบบหมายถึงการใช้พื้นที่ให้เกิดความรู้สึกของความลึก ความโปร่ง และระยะห่างระหว่างองค์ประกอบต่างๆ การใช้เทคนิคมิติทำให้การออกแบบดูมีความสมจริงหรือสร้างมุมมองที่น่าสนใจ เช่น การใช้มุมมอง Perspective เพื่อทำให้วัตถุในภาพดูเหมือนจริงและมีความลึก หรือการใช้การจัดวางองค์ประกอบในพื้นที่อย่างมีระเบียบเพื่อให้เกิดความรู้สึกโปร่งและไม่แออัด มิติยังสามารถช่วยให้เกิดความสมดุลในงานออกแบบและทำให้ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน

ภาพที่ 2.6 พื้นที่ว่าง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1.7. น้ำหนัก (valve)

น้ำหนักในทัศนธาตุของศิลปะมีบทบาทสำคัญในการสร้างมิติและความลึกให้กับภาพ โดยการใช้แสงที่มีทิศทางและความเข้มข้นต่างๆ จะช่วยเน้นรายละเอียดและรูปร่างของวัตถุในภาพ เช่น การใช้แสงหลักเพื่อเน้นจุดสำคัญของภาพและแสงเติมเพื่อทำให้เงาดูเบาลง เงาที่เกิดจากการขัดขวางแสง (เช่น เงาสะท้อนหรือเงาลึก) ก็ช่วยสร้างความรู้สึกของความลึกและมิติในภาพได้ น้ำหนักยังสามารถใช้เพื่อแสดงอารมณ์ ดังต่อไปนี้

1) น้ำหนักเข้ม (Low Key) ให้ความรู้สึกน่ากลัว สง่า ขรึม
2) น้ำหนักกลาง (Middle Key) ให้ความรู้สึกเงียบ สงบ ถ้ามีมากเกินไปจะทำให้งานจืดชืด
3) น้ำหนักอ่อน (High Key) ให้ความรู้สึกเบา อ่อนโยน
4) น้ำหนักตัดกัน (Full Contrast) ให้ความรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ

2.หลักการออกแบบ

การเข้าใจหลักการออกแบบจะทำให้ผู้ออกแบบสามารถจัดระเบียบองค์ประกอบต่างๆ ในงานศิลปะหรือการออกแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสมดุล ความสวยงาม และการสื่อสารที่ชัดเจน หลักการเหล่านี้จะช่วยให้งานศิลปะมีความหมายและมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยมี ดังนี้

2.1. ความสมดุล (Balance)

การจัดองค์ประกอบต่างๆ ให้มีความสมดุลกันในงานศิลปะ ทั้งในแง่ของน้ำหนักทางสายตาและการกระจายส่วนต่างๆ ให้เกิดความเสมอภาค ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ภาพที่ 2.7 ความสมดุล หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1) สมดุลที่เท่ากัน (Symmetrical Balance หรือ Formal Balance) เป็นการจัดวางภาพสองข้างที่มีขนาดเท่ากันลงบนพื้นที่ ซึ่งแต่ละภาพจะถูกจัดวางห่างจากศูนย์กลางเท่ากัน จะได้สมดุลที่เท่ากันซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกนิ่งอยู่กับที่ มั่นคง สง่างามน่าเกรงขาม

2) สมดุลที่ไม่เท่ากัน (Asymmetrical Balance หรือ Informal Balance) ภาพสองข้างไม่เท่ากัน โดยข้างหนึ่งมีขนาดมากกว่าอีกข้างหนึ่ง ทำให้เกิดดุลยภาพที่ไม่เท่ากันซึ่งการหาตำแหน่งเพื่อจัดวางภาพให้เกิดสมดุลแบบนี้ มักนิยมใช้กฎแห่งการชดเชย (Rule of Compensation) และกฎอมตะ (Golden Rule) คือ จะต้องเลื่อนภาพข้างที่มีน้ำหนักมากกว่าเข้ามาใกล้จุดศูนย์กลาง จึงจะทำให้เกิดความสมดุล หรือ ตำแหน่งที่เกิดจากเส้นแบ่งส่วน 3 ส่วน ในแนวตั้งฉากและแนวนอนตัดกัน คือตำแหน่งที่เหมาะสมสำหรับวางภาพเพื่อให้เกิด ความสมดุลที่ไม่เท่ากัน

3) สมดุลรัศมีวงกลม (Radial Balance) คือการสร้างภาพในลักษณะวงกลม มีรัศมีจากจุดศูนย์กลางจะก่อให้เกิดสมดุลขึ้น และทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวโดยมีแกนกลาง

2.2. การเน้น (Emphasis)

การใช้วิธีการต่างๆ เช่น สี, ขนาด, หรือการวางตำแหน่งเพื่อดึงดูดความสนใจไปยังจุดหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในงาน การเน้นช่วยให้ผู้ชมสามารถรับรู้และเข้าใจเรื่องราวหรือความสำคัญขององค์ประกอบนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน โดยวิธีการเน้นจุดสนใจซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 วิธี คือ

ภาพที่ 2.8 การเน้นจุดด้วยจุดตัด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1) การเน้นด้วยการตัดกัน (Emphasis by Contrast) จุดสนใจมีผลมาจากองค์ประกอบสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความแตกต่างออกไปจากสิ่งอื่น สิ่งนั้นเป็นการดึงดูดความสนใจด้วยความแปลกของตัวเอง

2) การเน้นด้วยการแยกอยู่โดดเดี่ยว (Emphasis by Isolation) การเน้นด้วยการขัดกันเป็นเทคนิคของการเน้นด้วยการแยกอยู่โดดเดี่ยว เมื่อสิ่งหนึ่งถูกแยกออกมาจากกลุ่ม สิ่งนั้นจะเป็นจุดสนใจ เพราะเมื่อแยกออกไปสิ่งนั้นก็จะดูสำคัญขึ้นมา นี่เป็นการขัดกันอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นในเรื่องของตำแหน่งที่ว่าง

3) การเน้นโดยการวางตำแหน่ง (Emphasis by Placement) การวางตำแหน่งในภาพโดยการนำองค์ประกอบอื่นๆชี้มาที่จุดเดียวกันความสนใจก็จะมุ่งมาที่จุดนั้นเป็นภาพที่มีรูปทรงต่างๆกระจายออกเป็นรัศมีเป็นแฉกๆ กระจายออกจากศูนย์กลาง ซึ่งบริเวณจุดศูนย์กลางก็มี รูปทรงเช่นเดียวกับรูปทรงอันอื่น แต่กลายเป็นการเน้นเนื่องจากตำแหน่งที่ว่าง ไม่ใช่เพราะความแตกต่างของรูปทรง

2.3. เอกภาพ (Unity)

การทำให้องค์ประกอบต่างๆ ในงานศิลปะมีความเชื่อมโยงและกลมกลืนกัน เพื่อให้ภาพดูเป็นหนึ่งเดียว ไม่ขัดแย้งหรือแตกแยกจากกัน การสร้างความสามัคคีทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้งานศิลปะได้อย่างสมบูรณ์ และรู้สึกได้ว่ามีความกลมกลืนต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มี 3 วิธี คือ

1) นำมาใกล้ชิดกัน (Proximity) คือ การนำเอาองค์ประกอบที่อยู่กระจัดกระจายนำมาจัดให้อยู่ใกล้ชิดกันทำให้เหมือนเป็นเรื่องเดียวกัน จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กัน

2) การซ้ำ (Repetition) คือการจัดองค์ประกอบในส่วนต่างๆให้ซ้ำกันสัมพันธ์กันซึ่งองค์ประกอบที่ซ้ำกันอาจเป็นได้ทั้งสี รูปร่าง ผิวสัมผัส ทิศทาง หรือมุม

3) การกระทำต่อเนื่อง (Continuation) คือเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องเป็นธรรมชาติโดยใช้ความต่อเนื่องของ เส้น มุม หรือทิศทาง จากรูปร่างหนึ่งไปอีกรูปร่างหนึ่ง รูปร่างจะดูไม่ล่องลอยอยู่อย่างสับสน แต่จะจัดให้อยู่ในรูปแบบที่ค่อนข้างแน่นอน และก่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว

2.4. ความหลากหลาย (Variety)

ถึงแม้ว่าเอกภาพจะเป็นการออกแบบที่มีความกลมกลืนกันขององค์ประกอบต่างๆ แต่การสร้างภาพให้มีเอกภาพมากเกินไปจะทำให้ภาพนั้นเกิดความน่าเบื่อเช่นภาพกระดานหมากรุกแต่เมื่อมนุษย์นำรูปทรงต่างๆ ซึ่งอาจจะซ้ำกันแต่ขนาดต่างกันสีก็อาจจซ้ำกันได้แต่ต่างระดับสีไม่ใช่การซ้ำแบบธรรมดาแต่เป็นความหลากหลายที่แตกต่างกัน เช่น ภาพของ มอนดรีอัน ชื่อจังหวะลีลาของเส้นตรง

ภาพที่ 2.9 ความหลากหลาย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

2.5. ความขัดแย้ง (Contrast)

การใช้ความแตกต่างระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เช่น สี, รูปร่าง, ขนาด หรือความสว่างเพื่อสร้างความสนใจและทำให้องค์ประกอบเด่นชัดยิ่งขึ้น การใช้ความแตกต่างทำให้มีการเน้นและเพิ่มมิติให้กับงาน และความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้หลายลักษณะตามหลักทัศนธาตุทางศิลปะ

ภาพที่ 2.10 การสร้างความขัดแย้งด้วยน้ำหนักสี หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

2.6. ทิศทางและการเคลื่อนไหว (Direction and Movement)

การจัดวางสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ถึงการเคลื่อนทีซึ่งเป็นการช่วยในการออกแบบที่ให้รู้สึกว่าวัตถุนั้นๆ มีการเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งการออกแบบทิศทาง และการเคลื่อนที่สามารถทำได้โดยการวาดเป็นลวดลายให้มีน้ำหนักเข้ม-จาง (อ่อน-แก่) หรือการจัดวางไว้ในบริเวณที่มีสีเข้มและจาง มีทิศทางและการเคลื่อนโดยมีการแบ่งลักษณะการเคลื่อนไหว 3 แบบ คือ

ภาพที่ 2.11 การกำหนดให้ทิศทางผลงานแผ่กระจาย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1) การเคลื่อนไหวที่ถ่วงดุลซึ่งกันและกันเป็นการเคลื่อนไหวมีการผลักและต้านพร้อม ๆ กัน เหมือนเรือกำลังโต้กับคลื่นลม ในมหาสมุทร เป็นการถ่วงดุลไม่ล้มไปข้างใดข้างหนึ่ง ให้ความรู้สึกตึงเครียด การเคลื่อนไหวลักษณะนี้ ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวที่รุนแรง กดดัน แต่หยุดนิ่งอยู่กับที่

2) การเคลื่อนไหวที่ไม่มีแรงต้านทาน เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีการต้านทาน ทำให้มีการเคลื่อนไหวผ่านไปได้โดยตลอด การเคลื่อนไหวลักษณะนี้ ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว รุนแรง ไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา

3) การเคลื่อนไหวที่ซ้ำและผ่อนคลาย เป็นการเคลื่อนไหวที่มีพลังน้อย เฉื่อย ผ่อนคลาย มีลักษณะเป็นการซ้ำ เป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง

2.7. จังหวะ (Rhythm)

การจัดระเบียบองค์ประกอบให้มีลักษณะการซ้ำกันหรือการสลับระหว่างองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดการไหลลื่นในภาพ เช่น การใช้รูปทรงที่ซ้ำกันหรือการเล่นกับสีและขนาดเพื่อสร้างจังหวะที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว ได้แบ่งเป็น 3 แบบ

ภาพที่ 2.12 จังหวะ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

1) จังหวะที่ซ้ำกัน (Repetition Rhythm) คือ วิธีการเน้นอย่างหนึ่งที่ต้องการให้เห็นชัดเจน โดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง มาจัดวางลงในกรอบพื้นที่มากกว่าหนึ่งครั้ง โดยมีระยะเคียงเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ การสร้างภาพให้ดูกลมกลืนและเป็นจังหวะ ถ้าหน่วยของรูปทรงมีขนาดใหญ่ และใช้จำนวนน้อย งานออกแบบจะดูง่าย ท้าทาย แต่ถ้าใช้รูปทรงเล็กจำนวนมาก จะให้ความรู้สึกเป็นผิวสัมผัส

2) จังหวะที่สลับกัน (Alternation Rhythm) คือจังหวะของสองสิ่ง หรือมากกว่าซึ่งสลับกันไปมาเป็นช่วงๆ เป็นลักษณะที่ทำให้ไม่เห็นการซ้ำเด่นชัดมากเกินไป ทำให้มีลักษณะแปลกออกไปอีกแบบหนึ่ง

3) จังหวะที่ต่อเนื่องกัน (ContinuousRhythm) คือการจัดช่วงจังหวะให้มีความต่อเนื่องกันจังหวะแบบนี้มักจะมีการเปลี่ยนแปลงของรูปทรงไปเรื่อย ๆ โดยมีสี ค่าน้ำหนักของสี หรือพื้นผิวเป็นตัวแปร

2.8. สัดส่วน (Proportion)

ความสัมพันธ์ทางปริมาณและขนาดระหว่างส่วนต่างๆ ในภาพหรือผลงานศิลปะ ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างสมดุล ความกลมกลืน หรือแม้กระทั่งความตึงเครียดและความรู้สึกของความเคลื่อนไหวในงานศิลปะนั้นๆ สัดส่วนที่ถูกต้องหรือมีความสมดุลจะช่วยให้ภาพดูน่าสนใจและสวยงามขึ้นในขณะที่การใช้สัดส่วนที่ไม่สมดุลอาจสร้างความรู้สึกที่ต่างไปจากเดิม โดยการออกแบบใช้สัดส่วนมีหลายหลักการด้วยกัน เช่น กฎของสัดส่วนทองคำ (Golden Ratio), สัดส่วนของมนุษย์ (Human Proportions) สัดส่วน ในทัศนธาตุ (Perspective Proportions) หรือการใช้สัดส่วนเพื่อสร้างความรู้สึก (Emotional Proportions)

ภาพที่ 2.13 สัดส่วน หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2561

การเชื่อมโยงเรื่องราว 12 นักษัตร กับหลักการทางศิลปะ

ศาสตร์แห่ง 12 นักษัตร เป็นระบบสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงวัฏจักรชีวิต พลังงาน และบุคลิกภาพของแต่ละปีเกิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อและวัฒนธรรมของผู้คนมาช้านาน การนำแนวคิดนี้มาผสมผสานกับ หลักการทางศิลปะ ไม่เพียงแต่ช่วยถ่ายทอดอัตลักษณ์ของแต่ละปีนักษัตรผ่านลวดลายและองค์ประกอบทางศิลป์ แต่ยังเป็นการแสดงออกถึง มิติทางจิตวิญญาณ วัฒนธรรม และความงามที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์การออกแบบที่ดีจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความเชื่อและองค์ประกอบศิลป์เพื่อให้เกิดความกลมกลืนระหว่างแนวคิดดั้งเดิมและความสวยงามร่วมสมัย

เมื่อหลักการออกแบบทางศิลปะ ถูกนำมาใช้ร่วมกับ เรื่องราวของ 12 นักษัตร งานศิลป์ที่เกิดขึ้นจะสามารถสะท้อนพลังงานอารมณ์และความหมายที่เกี่ยวข้องกับนักษัตรแต่ละตัวได้อย่างลึกซึ้งผ่านองค์ประกอบของเส้นรูปทรงองค์ประกอบและจิตวิทยาสีที่เหมาะสม การบูรณาการทั้งสองศาสตร์เข้าด้วยกันจึงไม่ใช่เพียงการสร้างลวดลายที่มีความสวยงามเท่านั้น แต่ยังเป็นการสื่อสารทางวัฒนธรรมที่ช่วยเชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกันทำให้ศิลปะสามารถเป็นสื่อกลางแห่งความเชื่อและแรงบันดาลใจที่ส่งผลต่ออารมณ์และพลังงานของผู้ที่สัมผัส

การใช้หลักการศิลปะในลวดลายสายมูในแบบ 12 นักษัตร

อิทธิพลทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ส่งผลต่อการออกแบบ เพื่อลดความกังวลเมื่อต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน การใช้สัญลักษณ์หรือองค์ประกอบที่คุ้นเคยจะช่วยลดความกังวลได้จึงออกแบบให้มีความสอดคล้องและจัดองค์ประกอบให้ผู้คนเข้าถึงตามยุคสมัยนั้น การปรับตัวทางความเชื่อก็เกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนไปกับกระแสทางความคิดและพัฒนาทางวัตถุที่มนุษย์พัฒนา ที่มีการใช้วิธีการวิทยาศาสตร์มาพยายามอธิบายปรากฏการณ์ทางความเชื่อศาสนาศิลปะทางศาสนาจึงมุ่งการแสดงรายละเอียดของรูปร่างสัดส่วนและสีสัน เพื่อยกระดับสัญลักษณ์ และมีคำอธิบายที่สอดคล้องไปตามยุค (เทพพร มังธาน, 2563) การจัดวางออกแบบตามหลักการศิลปะของนักษัตรแต่ละตัว จึงดูความสอดคล้องของหลักการศิลปะมีผลต่อโชคลาภความเข้ากันได้และดวงชะตาของบุคคล ความเชื่อนี้มีรากฐานมาจาก หลักโหราศาสตร์จีน เช่น โป๊ยหยี่สี่เถียว หรือตามความเชื่อทางวัฒนธรรมและนำสัญลักษณ์มาประยุกต์

หลักการทางศิลปะและการออกแบบในลวดลายสายมูไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความงามแต่ยังเสริมพลังงานเชิงบวกที่มีผลต่อผู้ใช้งานในทุก ๆ ด้าน การประยุกต์ใช้เส้น สี รูปทรง และการจัดวางองค์ประกอบสามารถทำให้ลวดลายมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสื่อถึงความหมายเชิงลึกที่ดึงดูดใจ

การใช้เส้นในลวดลายสามารถสื่อถึงความเคลื่อนไหวและอารมณ์ เช่น เส้นโค้งที่อ่อนช้อยอาจสร้างความรู้สึกสงบและผ่อนคลายในขณะที่เส้นตรงหรือเส้นคมชัดช่วยเพิ่มความมั่นคงและความชัดเจนของพลังงาน สีที่เลือกใช้ก็มีบทบาทสำคัญ เช่น สีโทนร้อนอย่างสีแดงและสีทองมักสื่อถึงพลังงาน ความสำเร็จ และโชคลาภ ส่วนสีโทนเย็นอย่างสีฟ้าหรือสีเขียวช่วยเสริมสร้างความสงบ สมดุล และการเจริญเติบโต นอกจากนี้รูปทรงต่างๆ ในการออกแบบยังมีความหมายเฉพาตัวเช่นรูปทรงกลมแสดงถึงความสมบูรณ์และความต่อเนื่อง ส่วนรูปทรงเหลี่ยมสะท้อนถึงความมั่นคงและโครงสร้างที่ชัดเจน การจัดวางองค์ประกอบในลวดลายไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสมดุลให้ภาพรวม แต่ยังนำพลังงานไปยังจุดที่ต้องการเสริม เช่น การวางจุดเด่น ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อเน้นความสำคัญและความน่าสนใจ

ด้วยการรวมองค์ประกอบเหล่านี้ ลวดลายสายมูจึงกลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลัง ไม่เพียงแต่ในการเพิ่มความสวยงาม แต่ยังช่วยสร้างพลังบวกที่ส่งผลต่อทั้งด้านจิตใจและชีวิตประจำวันของผู้ใช้งาน

บทที่ 3

ความรู้พื้นฐานการออกแบบลายผ้า และ ความรู้พื้นฐานทาง 12 นักษัตร เพื่อการออกแบบลายผ้า

การออกแบบลวดลายผ้า

เตชิด เฉยพ่วง (2560) ได้อธิบายการจัดองค์ประกอบและการออกแบบลวดลาย คือการเกิดขึ้นของรูปร่างและพื้นที่ว่างด้วยการใช้จุดและเส้นในรูปแบบต่างๆ มาประกอบกัน โดยสร้างแม่แบบแล้วนำมาผูกลายต่อกันด้วยวิธีต่าง เช่นการเรียง การซ้ำหรือการสลับซ้ายขวา หรือตามหลักการจัดองค์ประกอบแบบต่างๆ และจะเกิดความสวยงามน่าสนใจได้นั้น ควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการคิดเพื่อส่งเสริมและช่วยในการออกแบบ

ความสำคัญของการออกแบบลายผ้า

การออกแบบลายผ้ามีบทบาทสำคัญในหลายมิติ ทั้งในเชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการสร้างสรรค์ศิลปะที่สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนหรือประเทศ

1. สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ลายผ้าเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงรากเหง้าและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละภูมิภาค เช่น ลายผ้าขาวม้าไทยที่สะท้อนถึงความเรียบง่ายและวิถีชีวิตชนบท หรือลวดลายที่ซับซ้อนของผ้าทอในชุมชนพื้นเมืองบอกถึงความเชื่อและพิธีกรรมทางจิตวิญญาณ เช่น ลายนาค 12 แขน นาค ถือเป็นสัตว์ที่เป็นมงคลตามความเชื่อของคนภาคอีสานลุ่มน้ำโขงลายนาค 12 แขน ของจังหวัดกาฬสินธุ์นาค 12 แขน หมายถึง ความเป็นสิริมงคล ตามราศี 12 ราศี หมายรวมถึง สิริมงคลหนึ่งปี มี 12 เดือน หรือความเป็นมงคลตามฮีต 12 ของคนอีสาน (สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป)

ภาพที่ 3.1 ผ้าไหมแพรวาลายนาค 12 แขน

หมายเหตุ. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป

2. เสริมคุณค่าทางเศรษฐกิจ

การออกแบบลายผ้าที่โดดเด่นช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอมือ ผ้าพิมพ์ลายหรือผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า หรือของตกแต่งบ้าน การสร้างสรรค์ลายผ้าที่มีความแปลกใหม่และมีเรื่องราวสามารถดึงดูดความสนใจจากตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ภาพที่ 3.2 แบรนด์อัครระ หมายเหตุ. shortrecap, ม.ป.ป

3. แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์

ลายผ้าเป็นพื้นที่ที่นักออกแบบสามารถทดลองรูปทรง เส้น สี และแนวคิดใหม่ๆ เพื่อสร้างงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์ การพัฒนาลายผ้าที่ผสมผสานความเป็นสากลเข้ากับรากเหง้าวัฒนธรรมยังช่วยให้ผลงานมีความร่วมสมัยและเข้าถึงผู้คนในวงกว้าง เช่น ลายกางเกงแมวโคราชที่มีการออกแบบโดยอิงสถานที่ ของดังประจำจังหวัดมาดัดแปลงเป็นลวดลายกางเกง

ภาพที่ 3.3 โมโนแกรมลายกางเกงแมวโคราช หมายเหตุ. ไทยพีบีเอส, 2566

4. ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การออกแบบลายผ้ามักพึ่งพาความรู้และเทคนิคการทอผ้าหรือพิมพ์ลายแบบดั้งเดิม การพัฒนาและถ่ายทอดลายผ้าที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นช่วยรักษาภูมิปัญญาและศิลปะพื้นบ้านให้คงอยู่เช่น ผ้าซิ่นตีนจก ลายปลาสังคโลก ที่เป็นเทคนิคพิเศษของหญิงชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย ที่ถูกพัฒนาจนมีลวดลายเอกลักษณ์ของผ้าจังหวัดสุโขทัย (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป)

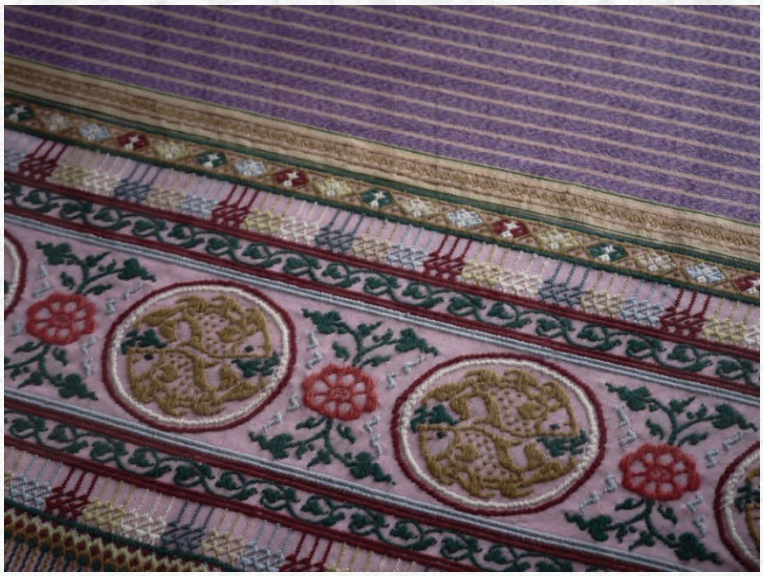

ภาพที่ 3.4 ผ้าซิ่นตีนจกลายปลาสังคโลก (ลายปลาคู่)
หมายเหตุ. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป

5. สร้างตัวตนและเอกลักษณ์แบรนด์

สำหรับผู้ผลิตสินค้า การออกแบบลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์สามารถสร้างแบรนด์ที่จดจำได้ง่ายในตลาดการมีลวดลายที่มีความหมายและเล่าเรื่องราวจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ เช่น SACKITEM ที่นำกระสอบปูนมาอัพไซเคิลให้เป็นกระเป๋าแบ็คแพ็ค และต่อยอดสินค้าอีกหลายรูปแบบ

ภาพที่ 3.5 SACKITEM Upcycle Bag หมายเหตุ. Siam discovery, ม.ป.ป

6. เชื่อมโยงผู้คนและความเชื่อ

ลายผ้าหลายชนิดได้รับแรงบันดาลใจจากความเชื่อหรือศาสนา เช่น ลายผ้าสายมูที่ออกแบบเพื่อเสริมโชคลาภหรือพลังงานบวก สิ่งนี้ช่วยเชื่อมโยงผู้ใช้งานเข้ากับความเชื่อหรือความศรัทธาที่พวกเขายึดถือ หรือ แบรนด์ MURICO ที่มีการนำเสื้อยืดที่มีการออกแบบโดยผสานกับรูปแบบยันต์โบราณให้เกิดความร่วมสมัย และปลุกเสกโดยพระอาจารย์ที่ได้รับการนับถือ

ภาพที่ 3.6 MURICO หมายเหตุ. MURICO, 2567

เทคนิคการออกแบบลายผ้า

1. การวาดมือ (Hand-Drawn):

เหมาะสำหรับลายผ้าที่ต้องการเอกลักษณ์และความเป็นธรรมชาติ

ภาพที่ 3.7 การวาดลายบาติก หมายเหตุ. Abigail Kelly, 2020

2. การใช้ซอฟต์แวร์ออกแบบ (Digital Design):

ใช้โปรแกรม เช่น Adobe Illustrator หรือ Photoshop เพื่อสร้างลายผ้าที่มีความละเอียด และซับซ้อน

ภาพที่ 3.7 การวาดลายบาติก หมายเหตุ. Abigail Kelly, 2020

3. การพิมพ์ลาย (Printing):

• พิมพ์ดิจิทัล (Digital Printing): เหมาะสำหรับลายที่ต้องการสีสันและรายละเอียด

ภาพที่ 3.9 พิมพ์ดิจิทัล หมายเหตุ. Sushil Kumar Hada & Mitesh S. Shah, 2012

• พิมพ์สกรีน (Screen Printing): เหมาะกับลายที่มีสีจำกัดแต่ต้องการความทนทาน

ภาพที่ 3.10 การพิมพ์สกรีน หมายเหตุ. Kemenparekraf, 2024

ข้อจำกัดในการพิมพ์ผ้าคือ ไม่สามารถพิมพ์สีเงิน ทอง เมทัลลิกได้ ดังนั้นควรคำนึงถึงในการออกแบบ

ประเภทของลายผ้า

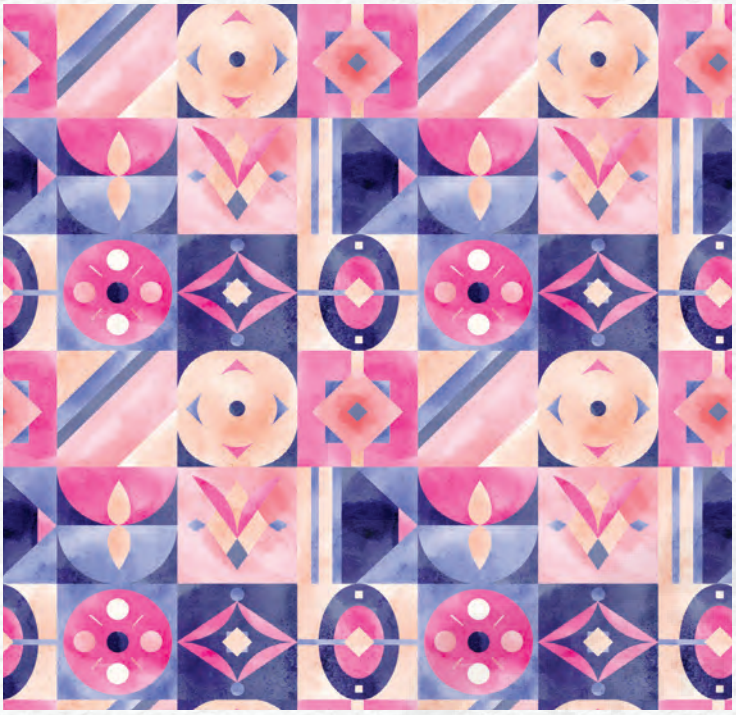

1. ลายเรขาคณิต (Geometric): ลายที่ใช้เส้นและรูปทรงเรขาคณิต เช่น สามเหลี่ยม วงกลม

ภาพที่ 3.11 ลายเรขาคณิต หมายเหตุ. https://www.freepik.com/free-vector/watercolor-geometric-mosaic-pattern-design_22769243.htm#fromView=search&page=3&position=45&uuid=b38dfbb1-5653-4d9d-a8de-4db807562dcc&query=abstrac+textiles+pattern2561

2. ลายธรรมชาติ (Floral/Nature): ลวดลายที่มาจากดอกไม้ ใบไม้ หรือสัตว์

ภาพที่ 3.12 ลายธรรมชาติ หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-vector/shabby-chic-floral-birds-pattern-template_12833832.htm#from_element=detail_alsolike

3. ลายพื้นเมือง (Traditional): ลายที่สะท้อนวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

ภาพที่ 3.13 ลายพื้นเมือง หมายเหตุ. https://www.freepik.com/free-vector/golden-pink-songket-pattern_10972517.htm#fromView=search&page=1&position=22&uuid=a89ad9c4-a5e6-42e1-a222-62249a015fc1&query=Thai+textiles+pattern2561

4. ลายแนวทดลอง (Abstract): ลายที่ไม่มีรูปทรงชัดเจน เน้นความคิดสร้างสรรค์

ภาพที่ 3.14 ลายแนวทดลอง หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-vector/decorative-seamless-pattern-boho-style-blurred-contours-rhombuses-scratches-roughness_38580978.htm#fromView=search&page=1&position=31&uuid=b38dfbb1-5653-4d9d-a8de-4db807562dcc&query=abstrac+textiles+pattern

การเลือกใช้ลายผ้าตามบริบท

การเลือกใช้ลายผ้าให้เหมาะสมกับบริบทเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมความหมาย คุณค่า และประโยชน์ใช้สอยของผ้าในแต่ละสถานการณ์

1. ลายผ้าตามบริบททางวัฒนธรรม

   หมายถึงการคำนึงถึงความเหมาะสมและความสัมพันธ์ของลวดลายกับประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ลวดลายบนผ้าสามารถสะท้อนถึงรากเหง้าและคุณค่าทางวัฒนธรรม

2. ลายผ้าตามบริบททางสังคม

   หมายถึงการคำนึงถึงความเหมาะสมของลวดลาย สี และรูปแบบของผ้าในแต่ละสถานการณ์หรือกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดความกลมกลืนกับวัฒนธรรมมารยาทและบทบาทที่สัมพันธ์กับบริบทของสังคมนั้นๆ โดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางการที่ไม่มีลวดลายที่ซับซ้อน ต่างกับแบบกึ่งทางการที่จะลูกเล่นของลวดลาย และอาจมีความทันสมัยที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของผู้สวมใส่

3. ลายผ้าตามบริบททางแฟชั่น

   หมายถึงการคำนึงถึงความเหมาะสมและการตอบสนองต่อเทรนด์รูปแบบและวัตถุประสงค์ของแฟชั่นในแต่ละยุคสมัยและบริบทการใช้งาน การเลือกใช้ลวดลายให้เหมาะสมในทางแฟชั่นยังช่วยเสริมบุคลิกภาพ ความมั่นใจ และความโดดเด่นของผู้สวมใส่

4. ลายผ้าตามบริบทของความเชื่อและความศรัทธา

   หมายถึงการออกแบบและใช้ลวดลายที่สะท้อนถึงความหมายทางจิตวิญญาณ ศาสนา หรือความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาภ ความมงคล และพลังงานในเชิงบวก ลวดลายเหล่านี้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสื่อถึงสิ่งที่ผู้คนให้ความเคารพนับถือ หรือเพื่อเสริมความมั่นใจและพลังใจให้กับผู้สวมใส่

การออกแบบลายผ้าในการคำนึงถึงผู้บริโภค โดยใช้โมเดล 5W1H

ภาพที่ 3.15 การออกแบบลายผ้าในการคำนึงถึงผู้บริโภค โดย 5W1H หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

การออกแบบลายผ้าเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์แฟชั่นและสินค้าเครื่องแต่งกายที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม การใช้โมเดล 5W1H (Who, What, When, Where, Why, How) (Dereli & Durmusoglu, 2010) เป็นทางเลือกหนึ่งในกระบวนการคิดในการออกแบบลายผ้าสามารถช่วยให้การออกแบบมีความชัดเจนและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งกลุ่มเป้าหมาย กระบวนการออกแบบ ไปถึงบริบทภายนอกที่สามารถให้ผู้ออกแบบได้อย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 3.16 5W1H: Who หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

1. Who (ใคร)

กลุ่มเป้าหมาย: การออกแบบลายผ้าจะต้องพิจารณากลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมายหลักของสินค้า เช่น การออกแบบลายผ้าสำหรับวัยรุ่นอาจจะเน้นลายที่ทันสมัย สดใส และมีสีสันหลากหลาย ขณะที่การออกแบบสำหรับผู้ใหญ่หรือลูกค้ากลุ่มสูงอายุอาจจะเลือกลายที่หรูหราและคลาสสิกมากขึ้น
นักออกแบบ: ผู้ที่มีบทบาทในการออกแบบลายผ้า เช่น ดีไซเนอร์ที่ต้องเข้าใจแนวโน้มของตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภค รวมถึงการเลือกวัสดุที่เหมาะสมในการผลิตผ้า

ภาพที่ 3.17 5W1H: What หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

2. What (อะไร)

ลายผ้า: การออกแบบลายผ้าต้องพิจารณาถึงประเภทของลาย เช่น ลายทาง, ลายดอกไม้, ลายกราฟิก หรือ ลายพื้นผิว ซึ่งแต่ละลายจะมีความหมายและสื่อสารอารมณ์ต่างๆ ให้กับผู้บริโภค
วัสดุ: วัสดุที่ใช้ในการผลิตผ้าจะมีผลต่อการเลือกลาย เช่น ผ้าฝ้าย, ผ้าไหม, ผ้าโพลีเอสเตอร์ ที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันและสามารถรองรับลายผ้าในลักษณะต่างๆ รวมไปถึงขนาดและสัดส่วนของผ้า ที่ส่งผลต่อการออกแบบให้ลวดลายสอดคล้องกับผืนผ้า

ภาพที่ 3.18 5W1H: When หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

3. When (เมื่อไร)

ช่วงเวลา: การเลือกลายผ้าต้องคำนึงถึงช่วงเวลาที่ผู้บริโภคจะใช้งาน เช่น การออกแบบลายผ้าสำหรับฤดูร้อนหรือฤดูหนาว หรือแม้กระทั่งการออกแบบสำหรับเทศกาลต่างๆ

กระบวนการออกแบบ: กระบวนการออกแบบลายผ้าอาจเริ่มต้นจากการวิจัยและการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภคในช่วงเวลาต่างๆ

ภาพที่ 3.19 5W1H: Where หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

4. Where (ที่ไหน)

สถานที่: ลายผ้าจะต้องสอดคล้องกับสถานที่หรือบริบทที่ผ้านั้นจะถูกใช้งาน เช่น เสื้อผ้าสำหรับการใส่ในที่ทำงานอาจจะมีลายที่เรียบหรู ในขณะที่เสื้อผ้าสำหรับการใส่ไปเที่ยวอาจจะใช้ลายที่มีความสนุกสนาน

แหล่งที่มาของแรงบันดาลใจ: การเลือกแรงบันดาลใจสำหรับการออกแบบลายผ้าก็เป็นส่วนสำคัญ เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่น, ธรรมชาติ, หรือศิลปะ

ภาพที่ 3.20 5W1H: Why หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

5. Why (ทำไม)

เหตุผลในการออกแบบ: การออกแบบลายผ้าต้องมีเหตุผลและความหมายที่ชัดเจน เช่น การเลือกลายเพื่อส่งเสริมความรู้สึกพิเศษให้กับผู้บริโภค หรือการออกแบบที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์

การตอบสนองต่อความต้องการ: การออกแบบลายผ้าต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น ความสะดวกสบาย, ความทันสมัย หรือความหรูหรา

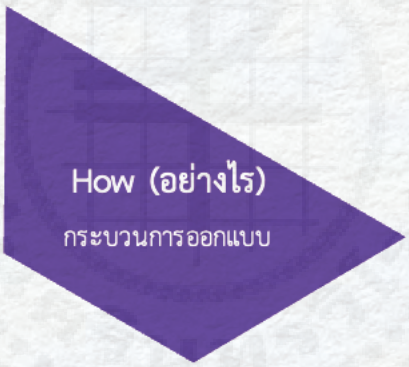

ภาพที่ 3.21 5W1H: How หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

6. How (อย่างไร)

กระบวนการออกแบบ: การออกแบบลายผ้าจะใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การวาดมือ, การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์, หรือการทดลองใช้วัสดุใหม่ๆ เพื่อสร้างลายผ้าที่มีความโดดเด่น หลังจากออกแบบลายผ้าแล้ว การพัฒนารูปแบบและการทดสอบวัสดุเป็นขั้นตอนสำคัญในการผลิตที่มีคุณภาพ

การพิมพ์ลายผ้าเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างลวดลายบนผ้าสำหรับการใช้งานด้านแฟชั่นและตกแต่ง เทคนิคการพิมพ์ลายผ้ามีหลายรูปแบบ โดยอุตสาหกรรมการพิมพ์สามารถแบ่งออกเป็น การพิมพ์ด้วยความร้อน และการพิมพ์สกรีนนอกจากนี้หัตกรรมที่นิยมทำลวดลาย อย่าง บาติก มัดย้อม หรือการเย็บปักก็เป็นงานฝีมือที่สร้างลวดลายสวยงาม

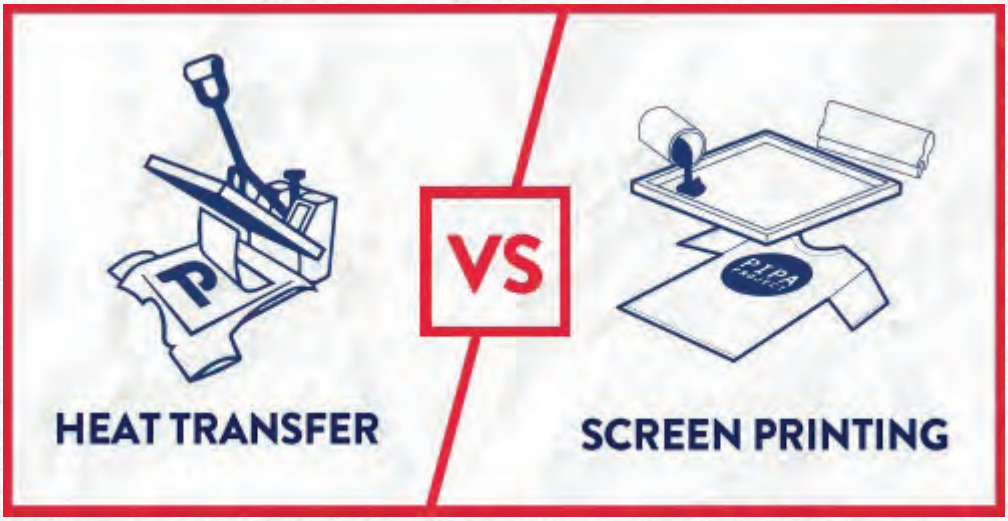

ภาพที่ 3.22 การพิมพ์แบบอุตสาหกรรม หมายเหตุ. Devin, 2022

สรุป การออกแบบลายผ้าที่คำนึงถึงผู้บริโภคโดยใช้โมเดล 5W1H ช่วยให้ดีไซเนอร์สามารถวิเคราะห์ทุกมิติของการออกแบบ ตั้งแต่การเข้าใจกลุ่มเป้าหมายจนถึงการเลือกวัสดุที่เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตผ้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้คำถามในแต่ละหมวดหมู่ (Who, What, When, Where, Why, How) จะช่วยให้กระบวนการออกแบบมีความครบถ้วนและชัดเจน

การออกแบบลายผ้าในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling)

“Storytelling” คือ เทคนิคการเล่าเรื่องที่มีที่มาที่ไป มีจุดเริ่มต้น และ จุดเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อผูกความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราว เพื่อสื่อสารอย่างเข้าใจ ช่วยให้เนื้อหาน่าติดตาม นอกจากการออกแบบลายผ้าที่ต้องคำนึกถึง ตัวสินค้าหรือแบรนด์ก็มีส่วนสำคัญในการสร้างเรื่องเล่าให้เกิดความน่าสนใจ โดยมีทั้งหมด 7 เทคนิค แต่ละเทคนิคมีวัตถุประสงค์ในการใช้ ดังนี้

1) สูตรการเล่าเรื่อง(Storytelling)แบบBefore-After-Bridgeโดยมีแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ก่อนหน้า (Before) ไปสู่สถานการณ์ที่ดีขึ้น (After) และใช้ "สะพาน" (Bridge) เป็นตัวเชื่อมเพื่ออธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้อย่างไร (Hu, 2024) โดยมีลำดับ ดังนี้

ภาพที่ 3.23 Before-After-Bridge หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

1.1. Before(ก่อน) – แสดงให้ผู้บริโภครับรู้ถึงปัญหา นำเสนอผู้ชมด้วยปัญหาที่แบรนด์สามารถช่วยเหลือแก้ไขได้ เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นและเริ่มเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไข ซึ่งควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้บริโภคกำลังประสบปัญหาอยู่

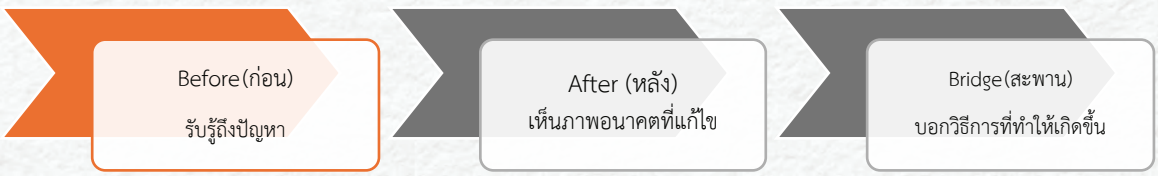

ภาพที่ 3.24 Before หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

1.2. After (หลัง) – แสดงให้ผู้บริโภคเห็นว่าเมื่อแก้ปัญหาแล้วเป็นอย่างไร อธิบายถึงอนาคตที่ได้รับการแก้ไขปัญหาแล้ว ว่ามีลักษณะอย่างไร ดีขึ้นอย่างไรและได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

ภาพที่ 3.25 After หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

1.3. Bridge (สะพาน) – แสดงให้เห็นว่าต้องทำอย่างไรถึงจะไปถึงจุดนั้น เมื่อพวกเขาเห็นแล้วว่าหากได้รับการแก้ไขแล้วจะส่งผลดีอย่างไรบ้างเราจึงควรแสดงให้เห็นว่าแล้วต้องทำ อย่างไรถึงจะไปถึงจุดนั้นได้ ด้วยการมีสินค้าที่นำเสนอเป็นตัวช่วย เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย

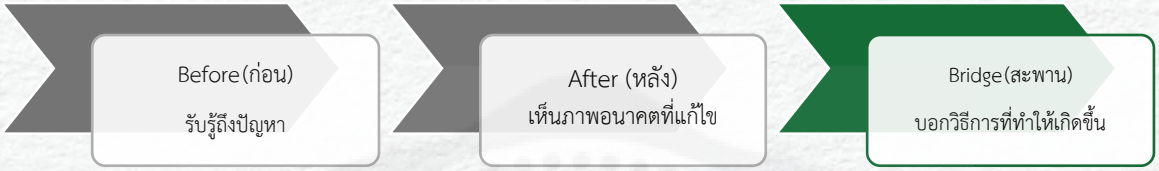

ภาพที่ 3.26 Bridge หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

2) สูตรการเล่าเรื่อง (Storytelling) แบบ Problem-Agitate-Solve เป็นอีกหนึ่งรูปแบบการเล่าเรื่องหรือ Storytelling ที่เป็นที่นิยม เป็นสูตรการเล่าเรื่องที่ง่ายต่อความเข้าใจและสามารถนำไปใช้งานหลากหลาย ตั้งแต่โฆษณาไปจนถึงการเขียนคอนเทนต์ลงบล็อก (Pitta, 2023) โดยมีลำดับ ดังนี้

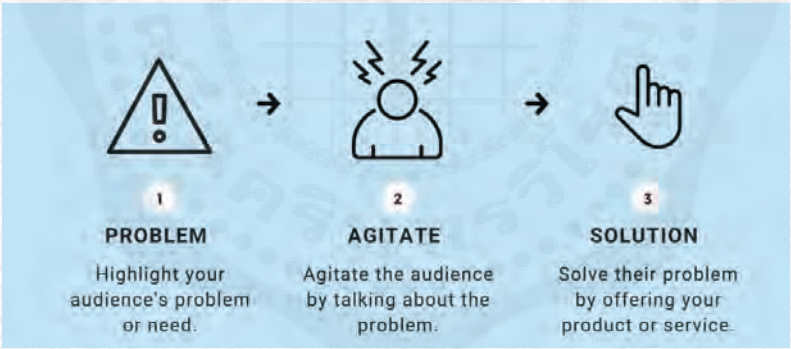

ภาพที่ 3.27 Problem-Agitate-Solve หมายเหตุ. Pitta, 2023

2.1. Problem (ปัญหา) – ปัญหาที่เกิด ก่อนอื่นต้องเล่าถึงปัญหาที่ผู้บริโภคกำลังประสบความเจ็บปวดที่เคยเจอมา หรือปัญหาที่กลุ่มเป้าหมายเราเคยพบประสบเจอมา

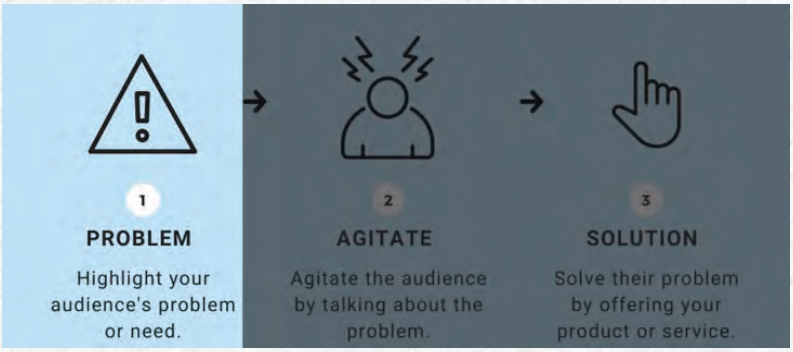

ภาพที่ 3.28 Problem หมายเหตุ. Pitta, 2023

2.2. Agitate (กวนใจ) – สิ่งที่กวนใจจากนั้นคุณจะทำการเน้นย้ำปัญหาเหล่านั้นให้รู้สึกรุนแรงมากขึ้นเพื่อให้ผู้บริโภคนั้นได้รับความรู้สึกทางอารมณ์

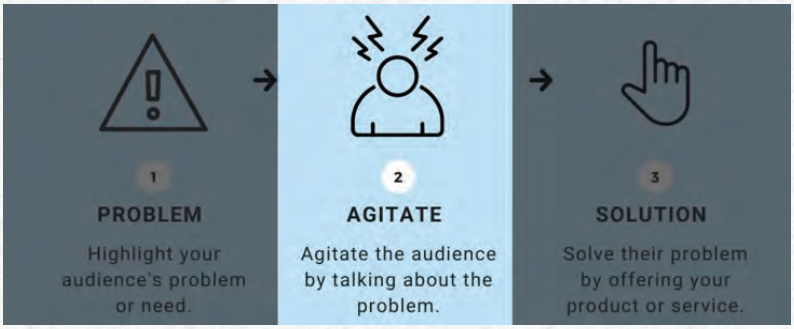

ภาพที่ 3.29 Agitate หมายเหตุ. Pitta, 2023

2.3. Solve (แก้ไข) – วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น ในที่สุดจะแสดงให้เห็นว่าแบรนด์สามารถแก้ปัญหาได้อย่างไร

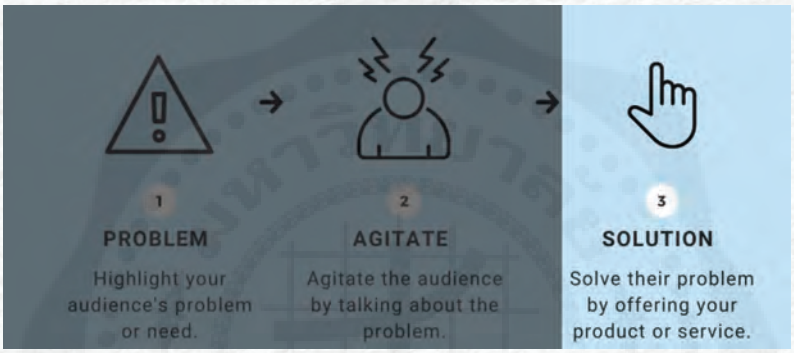

ภาพที่ 3.30 Solve หมายเหตุ. Pitta, 2023

3) สูตรการเล่าเรื่อง (Storytelling) แบบ Features-Advantages-Benefits สูตรการเล่าเรื่องนี้ถูกออกแบบมาให้เหมาะสมสำหรับธุรกิจที่มีผลิตภัณฑ์ สูตรการเล่าเรื่องนี้ช่วยให้นักออกแบบและผู้จัดการ อธิบายและนำเสนอผลิตภัณฑ์ในแง่ของประโยชน์มากกว่าแค่คุณสมบัติของสินค้าอย่างเดียว (Preuß, 2019)

ภาพที่ 3.31 Features-Advantages-Benefits หมายเหตุ. Preuß, 2019

Features (คุณสมบัติ) – สินค้าทำอะไรได้บ้าง อันดับแรกต้องแสดงถึงคุณสมบัติหลักของสินค้าที่แบรนด์นำเสนอ ว่าสามารถทำอะไรได้โดยใช้ข้อเท็จจริงของข้อมูลต่างๆ

ภาพที่ 3.32 Features หมายเหตุ. Preuß, 2019

Advantages (ข้อดี) – สิ่งนี้จะช่วยอะไร ทำอะไรได้บ้าง จากนั้นนำเสนอข้อดีของแบรนด์คุณที่สามารถช่วยเหลือลูกค้าได้อย่างไร

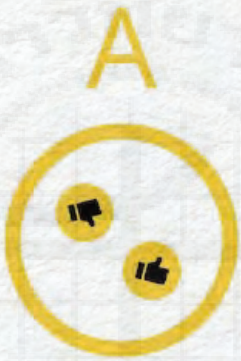

ภาพที่ 3.33 Advantages หมายเหตุ. Preuß, 2019

Benefits (ประโยชน์) – สิ่งนี้มีความหมายอะไรกับผู้บริโภค ทำไมต้องใส่ใจ สุดท้ายแสดงให้เห็นว่าทำไมผู้บริโภคถึงควรใส่ใจข้อเสนอของแบรนด์ ที่จะทำให้การใช้ชีวิตของดีขึ้นอย่างไร

ภาพที่ 3.34 Benefits หมายเหตุ. Preuß, 2019

4) สูตรการเล่าเรื่อง (Storytelling) แบบ Three-Act Structure เป็นสูตรการเล่านิทานเก่าแก่ที่ถูกนำมาใช้ในละครยอดนิยมหลายเรื่อง ทั้งภาพยนตร์ หนังสือ การ์ตูน วิดีโอเกมและบทกวี เป็นรูปแบบการเล่าเรื่องที่แบ่งเรื่องราวออกเป็นสามส่วนหลัก ได้แก่ องก์ที่หนึ่ง (การตั้งค่า), องก์ที่สอง (การเผชิญหน้า), และองก์ที่สาม (การแก้ไข) (Maio, 2024)

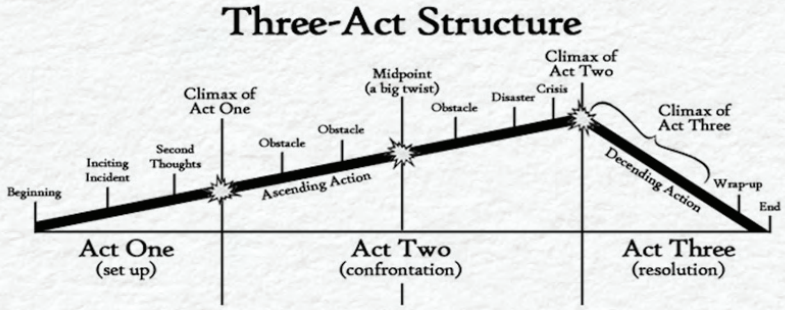

ภาพที่ 3.35 Three-Act Structure หมายเหตุ. Maio, 2024

5) สูตรการเล่าเรื่อง (Storytelling) แบบ Freytag’s Pyramid: Five-Act Structure Gustav Freytag นักเขียนนวนิยายชาวเยอรมัน ในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้วิเคราะห์เรื่องราวของนักเล่าเรื่องกรีกโบราณ รวมไปถึงผลงานของเช็คสเปียร์ และได้ค้นพบรูปแบบในการเล่าเรื่อง ได้นำมาพัฒนาจนเป็นไดอะแกรมในที่สุด รู้จักกันชื่อ Freytag’s Pyramid ที่ช่วยให้นักเขียนจัดระเบียบความคิด (DeGuzman, 2024)

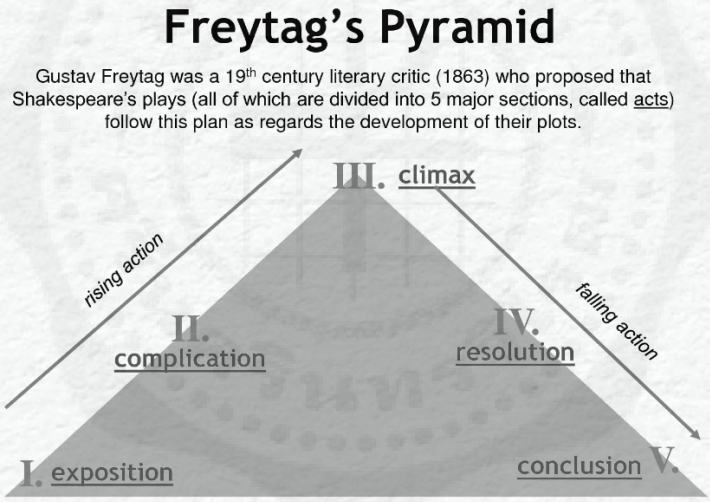

ภาพที่ 3.36 Freytag’s Pyramid หมายเหตุ. DeGuzman, 2024

6) สูตรการเล่าเรื่อง (Storytelling) แบบ Simon Sinek’s Golden Circle Simon Sinek หรือที่ทุกคนอาจเคยได้ยินเรื่องของ Golden Circle เป็นสูตรการเล่าเรื่องที่เริ่มต้นด้วยคำถามว่าทำไม โดยเป็นการเสนอเรื่องราวที่ไม่มุ่งเน้นว่า “เราทำอะไร” แต่เป็น "เหตุผลที่เราทำ" (Chaffey, 2024)

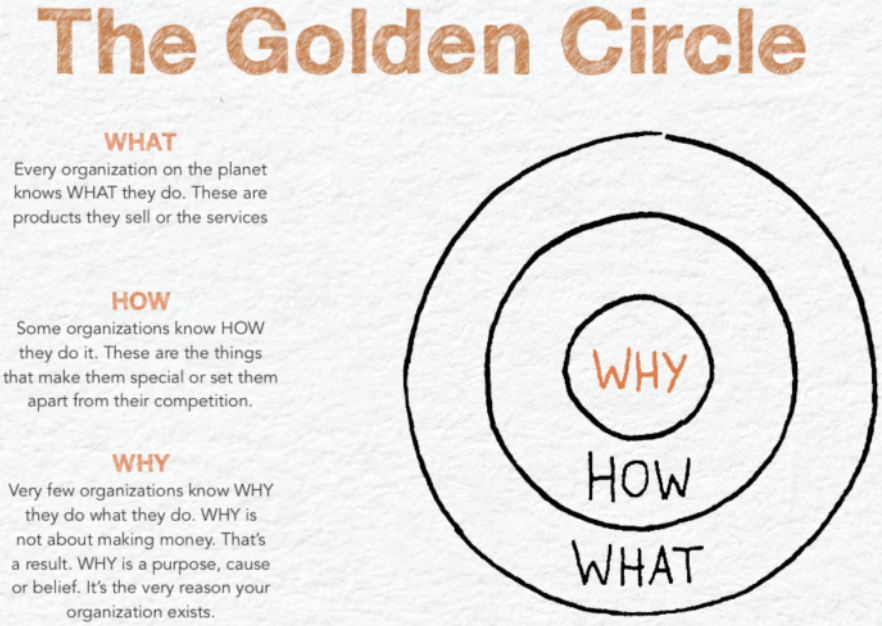

ภาพที่ 3.37 Golden Circle หมายเหตุ. Chaffey, 2024

7) สูตรการเล่าเรื่อง (Storytelling) แบบ Dale Carnegie's Magic ที่ใช้ประสบการณ์ร่วมกัน และลงมือแก้ไขอย่างชัดเจนให้ผู้บริโภคเห็น (Chawanthawat, 2019)

Incident (อุบัติการณ์) – ประสบการณ์ส่วนบุคคลโดยการเล่าเรื่องเหตุการณ์ของคุณเพื่อช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกร่วมกับคุณและแบ่งปันประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

Action (ลงมือปฏิบัติ) – แสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขเหตุการณ์โดยพวกเขาสามารถลงมือทำด้วยการช่วยเหลือจากแบรนด์ ซึ่งคุณต้องเตรียมการเล่าที่จะต้องมีความชัดเจน เพราะไม่มีใครคิดว่าผู้อ่านจะเข้าใจได้ทันที และรู้ว่าจะต้องทำอะไรต่อ หลังจากที่ฟังเรื่องราวของคุณ

Benefit (ประโยชน์) – แสดงให้เห็นว่าทำไมพวกเขาถึงต้องทำตามและพวกเขาจะได้ประโยชน์อะไรการวางโครงร่างให้ชัดเจนจะช่วยให้ผู้ฟังดำเนินการตามที่คุณต้องการ

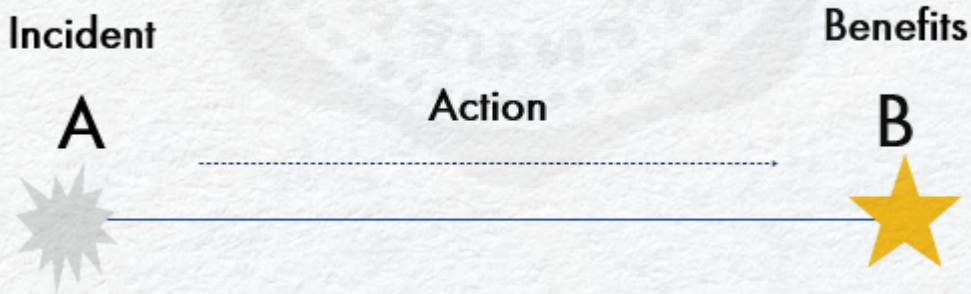

ภาพที่ 3.38 Dale Carnegie's Magic หมายเหตุ. Jansasoy, 2023

ความรู้พื้นฐานทาง 12 นักษัตรเพื่อการออกแบบลายผ้า

12 นักษัตรถือเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญในหลากหลายวัฒนธรรมทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย เช่น ไทย จีน และญี่ปุ่น ที่เชื่อว่าปีนักษัตรมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและโชคชะตาของแต่ละบุคคล ลวดลายที่นำเสนอผ่าน 12 นักษัตรจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ความงามทางศิลปะ แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อ ความศรัทธา และการตีความสัญลักษณ์ในเชิงจิตวิญญาณ ลวดลายผ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทนี้ จะสำรวจที่มา ความหมาย และการเชื่อมโยง 12 นักษัตรเข้ากับงานออกแบบการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวผ่านสัญลักษณ์ของสัตว์แต่ละปี

ที่มาของ 12 นักษัตรในบริบทวัฒนธรรมต่าง ๆ

1. จีน: ระบบ 12 นักษัตรมีต้นกำเนิดจากปฏิทินจีนโบราณ โดยสัตว์แต่ละตัวเป็นตัวแทนของปีหนึ่งในรอบ 12 ปี ซึ่งแต่ละตัวมีความหมายเฉพาะ (รายละเอียดในบท 4)

2. ไทย: ไม่มีการบันทึกแหล่งที่มาชัดเจนแต่มีการกล่าวถึงในจารึกสมัยสุโขทัย การนับปีนักษัตรในไทยนั้นมี 2 แบบ คือ

1) แบบปีหนไท ภาคอีสานและภาคเหนือนิยมใช้ในสมัยก่อน คือการนับปีนักษัตรว่า ไจ้เป้า ยี่ เหม้า สีไส้ซะง้า มด / เม็ด สัน เร้า / เฮ้า เส็ด ไค้ / ไก๊

2) แบบขอม ภาคกลางและภาคใต้นิยมใช้คือการนับปีนักษัตรว่าชวด ฉลู ขาล เถาะ มะโรง มะเส็ง มะเมีย มะแม วอก ระกา จอ กุน ปัจจุบันนิยมแบบขอม

3. ญี่ปุ่น: วัฒนธรรมที่แพร่จากประเทศจีนเข้ามาญี่ปุ่นตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 3–4 เป็นต้นมา และมีความชัดเจนมากขึ้นในยุคอาสุกะ (ศตวรรษที่ 6–8) โดยระบบปีนักษัตรจีน ยังคงมีบทบาทในปฏิทินญี่ปุ่นและมีอิทธิพลต่อเทศกาลปีใหม่ โดยสัตว์ประจำปีแต่ละตัวยังปรากฏในวัฒนธรรมญี่ปุ่น และบางครั้งถูกนำมาใช้ในงานศิลปะและของตกแต่งในช่วงปีใหม่ (Nakamura, 2025)

4. ลาว: เหมือนกันกับนักษัตรของไทยทางภาคเหนือ ซึ่งลาวเรียกปีนักษัตรเหมือนกับไทย ต่างจากไทยที่สำเนียงการออกเสียงเท่านั้น (พระมหายงยุทธ ธีรธมฺโม, 2559)

5. กัมพูชา (เขมร) และเมียนมาร์ (พม่า): ชาวกัมพูชายังใช้นักษัตรดังกล่าวนี้กระทั่งปัจจุบัน ทางเมียนมาร์ (พม่า) ปรากฏการใช้รูปสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของวัน แต่ยังไม่พบแนวคิดเรื่องนักษัตรโดยตรง

6. สิงคโปร์และ เวียดนาม: ได้รับแนวคิดเรื่องนักษัตรมาจากจีน แต่ปีเถาะ (ซึ่งจีนใช้กระต่ายเป็นสัญลักษณ์) เวียดนามใช้แมวเป็นสัญลักษณ์ (พระมหายงยุทธ ธีรธมฺโม, 2559)

7. มาเลเซีย, อินโดนีเซีย, บรูไน และฟิลิปปินส์: ประเทศมาเลเซียมีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ จึงมีการใช้ปฏิทินอิสลามซึ่งไม่ได้ปรากฏเรื่องราวของนักษัตรและการนับเวลา ในอินโดนีเซียใช้ตามคริสต์ศักราชแต่โดยทั่วไปคนอินโดนีเซียรู้จักปีนักษัตรเป็นอย่างดี และเรียกปีนักษัตร ว่า ซีโย บรูไนและฟิลิปปินส์ยังไม่ พบความเกี่ยวพันเรื่องนักษัตรโดยตรง (พระมหายงยุทธ ธีรธมฺโม, 2559)

ความหมายของ 12 นักษัตรและการนำมาใช้ในลวดลายสายมู

12 นักษัตรถือเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญในหลากหลายวัฒนธรรมทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย เช่น ไทย จีน และญี่ปุ่น ที่เชื่อว่าปีนักษัตรมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและโชคชะตาของแต่ละบุคคล ลวดลายที่นำเสนอผ่าน 12 นักษัตรจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ความงามทางศิลปะ แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อ ความศรัทธา และการตีความสัญลักษณ์ในเชิงจิตวิญญาณ

1. ปีชวด (หนู):

• ความหมาย: ความเฉลียวฉลาด การปรับตัว และความคล่องแคล่ว

• การออกแบบ: ใช้เส้นโค้งเล็ก ๆ และสีโทนเย็น เช่น สีน้ำเงินหรือสีม่วง เพื่อสื่อถึงความฉลาด

2. ปีฉลู (วัว):

• ความหมาย: ความแข็งแกร่ง ความอดทน และความอุดมสมบูรณ์

• การออกแบบ: ใช้เส้นตรงและสีเอิร์ธโทน เช่น สีน้ำตาลและสีเขียว เพื่อสะท้อนความมั่นคง

3. ปีขาล (เสือ):

• ความหมาย: ความกล้าหาญ พลัง และความเป็นผู้นำ

• การออกแบบ: ใช้เส้นคมชัดและสีทองแดง เพื่อแสดงถึงอำนาจ

4. ปีเถาะ (กระต่าย):

• ความหมาย: ความสงบ ความเมตตา และความสมดุล

• การออกแบบ: ใช้เส้นโค้งอ่อนโยนและสีพาสเทล เช่น สีชมพูหรือสีเขียวอ่อน เพื่อถ่ายทอด ความสงบและความเมตตา

5. ปีมะโรง (มังกร):

• ความหมาย: พลัง ความยิ่งใหญ่ และความโชคดี

• การออกแบบ: ใช้ลายเส้นที่คมชัด โทนสีทองแดงและแดง เพื่อแสดงถึง พลังอำนาจ

6. ปีมะเส็ง (งู):
- ความหมาย: ความลึกลับ การฟื้นฟู และสัญลักษณ์ของปัญญา
- การออกแบบ: ใช้เส้นโค้งที่พลิ้วไหว และสีที่ลึกซึ้ง เช่น สีดำหรือเขียวเข้ม

7. ปีมะเมีย (ม้า):
- ความหมาย: ความอิสระ การเคลื่อนไหว และความกระตือรือร้น
- การออกแบบ: ใช้เส้นที่แสดงถึงการเคลื่อนไหว และสีสดใส เช่น สีส้มหรือแดง

8. ปีมะแม (แพะ):
- ความหมาย: ความสงบ ความอ่อนโยน และความเป็นธรรมชาติ
- การออกแบบ: ใช้ลวดลายที่มีเส้นโค้งและสีโทนเย็น เช่น สีเขียวหรือฟ้า

9. ปีวอก (ลิง):
- ความหมาย: ความเฉลียวฉลาด ความสนุกสนาน และการปรับตัว
- การออกแบบ: ใช้เส้นที่มีจังหวะ และสีที่สื่อถึงพลัง เช่น สีเหลืองหรือน้ำตาล

10. ปีระกา (ไก่):

• ความหมาย: ความขยัน ความมั่นคง และความสำเร็จ

• การออกแบบ: ใช้ลวดลายที่ซับซ้อน และสีทองแดงหรือสีเหลืองทอง

11. ปีจอ (สุนัข):

• ความหมาย: ความซื่อสัตย์ การปกป้อง และความมั่นคง

• การออกแบบ: ใช้เส้นตรงและสีเอิร์ธโทน เช่น น้ำตาลและเทา

12. ปีกุน (หมู):

• ความหมาย: ความอุดมสมบูรณ์ ความสุข และความพอเพียง

• การออกแบบ: ใช้เส้นที่โค้งมนและสีชมพู หรือสีทอง เพื่อแสดงถึงความสุขและความมั่งคั่ง

12 นักษัตรไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของเวลาและวัฒนธรรม แต่ยังสะท้อนถึงคุณสมบัติ และพลังเฉพาะตัวที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายที่สร้างสรรค์และมีความหมาย ลวดลายสายมูที่ดีคือการผสมผสานความงามของศิลปะกับความหมายเชิงจิตวิญญาณเพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว

การเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือที่มีพลังในการเพิ่มความลึกซึ้งและสามารถสร้างความหมายให้กับลวดลายผ้า โดยผู้ออกแบบสามารถนำเรื่องราวต่างๆ มาถ่ายทอดผ่านลวดลาย สีสัน และรูปแบบที่สื่อถึงอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และเรื่องราวที่ต้องการสื่อ การเล่าเรื่องผ่านลายผ้าสามารถทำได้ทั้งในบริบทดั้งเดิมและสมัยใหม่ โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้สวมใส่และผู้ออกแบบ รวมถึงผู้ที่ได้พบเห็นผลงาน ซึ่งบริบทในการเลือกใช้ลวดลายจึงเป็นสิ่งสำคัญในช่วยกำหนดเรื่องราว

บทที่ 1

ที่มา และความหมาย ของปีนักษัตร

ความเป็นมานั้นมีหลายข้อสันนิษฐาน แต่ไม่มีหลักฐานชัดเจนในเรื่องของกำเนิดนักษัตร โดยมีหลักฐานที่เป็นประจักษ์และเก่าแก่ คือ เมื่อหลายพันปีในประเทศจีน และแพร่หลายไปในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ จวบจนมีการเดินทางไปมาระหว่างประเทศและประเทศที่ได้รับอิทธิพลก็มักมีความเชื่อเดียวกันหรือวัฒนธรรมคล้ายกันอย่างโซนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รายละเอียดของการนับปีนักษัตรไม่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน แต่พบคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งกล่าวถึงเรื่อง 12 นักษัตร ที่อธิบายและมีรายละเอียดชัดเจน ในคัมภีร์ “ลุ่นเหิง” ของหวางชงสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ในคัมภีร์นี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง 12 นักษัตร โดยใช้หลักกำเนิดและข่มกันตามกฎเบญจธาตุ

หลักฐานเพิ่มเติมที่น่าสนใจ คือ หนังสือชื่อ ไกหวีฉงซู ที่เขียนโดย เจ้าอี้ บัณฑิตในราชวงศ์ชิง มีเนื้อหาส่วนหนึ่งว่าด้วยการตรวจสอบกำเนิดแหล่งที่มาของ 12 นักษัตร แล้วสรุปว่า 12 นักษัตร เผยแพร่มากในสมัย ราชวงศ์ฮั่นตะวันออก และ ฮูหานเสีย ประมุขชนเผ่าซงหนูเป็นผู้นำเข้ามาที่มณฑลเหอหนานของประเทศจีนในปัจจุบัน จึงมีนักวิจัยสันนิษฐานว่า แหล่งกำเนิดมาจากชนเผ่าส่วนน้อยทางตอนเหนือของจีน แต่ไม่ได้อธิบายว่าเหตุของการใช้ชื่อปีนักษัตร นอกจากนี้มีจารึกที่ภาษาโบราณของตุรกี จึงมีข้อสันนิษฐานหนึ่งว่ามาจากตุรกี จากตาดสาขาหนึ่ง ได้จากตาดและพัฒนา จนส่งวัฒนธรรมแนวคิดนี้ ไปยัง จีนและเกาหลี (ส. พลายน้อย, 2547)

ภาพที่ 4.1 คันฉ่องโลหะยุคราชวงศ์ถัง ค.ศ.618-905 (พ.ศ.1161-1448) สัตว์รอบวงในได้แก่สัตว์ประจำทิศทั้ง 4 คือ มังกร, หงส์, เสือ และเต่า ถัดออกมาคือสิบสองนักษัตร และวงนอกเป็นสัตว์ 28 ตัว หมายเหตุ. ส. พลายน้อย, 2547

นอกจากการดูนักษัตรตามปี ในอดีตก็มีการนำนักษัตรมาใช้ดูเวลา จากตารางที่ 4.1 ที่มีการนำสัตว์ที่เป็นนักษัตรมาใช้เป็นเครื่องหมาย เพื่อใช้ในการดูช่วงเวลาที่เรียกว่า ตี้จือ มาแทน 12 ช่วงเวลา โดยอ้างอิงจากพฤติกรรมของสัตว์ในช่วงเวลานั้น จากวัฒนธรรมพื้นบ้านจนพัฒนาเป็นตำราพยากรณ์เกี่ยวกับปีเกิด ที่เรียกว่า ซานซื่อเซี่ยงฝ่า ที่ทำนายอนาคตถึงดวงชะตาอยู่ที่มนุษย์รู้จักกันคือ หนังสือดูดวง ทำให้เห็นว่าการใช้สัตว์ที่เป็นนักษัตรนั้น จะกำหนดช่วงเวลาตามพฤติกรรมได้ จึงมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่ามนุษย์มีการจินตนาการที่มักดึงอุปนิสัยของสัตว์มาเชื่อมโยงชีวิตประจำวัน จนพัฒนาสร้างแบบแผนคุณลักษณะนิสัยของคนเกิดปีนักษัตรให้เห็นในตำรา

ชวด		23:00 – 00:59:59	ยามจื่อ
ฉลู		1:00 – 02:59:59	ยามโฉ่ว
ขาล		3:00 – 04:59:59	ยามเหยิน
เถาะ		5:00 – 06:59:59	ยามเหม่า
มะโรง		7:00 – 08:59:59	ยามเฉิน
มะเส็ง		9:00 – 10:59:59	ยามซื่อ
มะเมีย		11:00 – 12:59:59	ยามอู่
มะแม		13:00 – 14:59:59	ยามเว่ย
วอก		15:00 – 15:59:59	ยามเซิน
ระกา		17:00 – 16:59:59	ยามโหย่ว
จอ		19:00 – 20:59:59	ยามซวี
กุน		21:00 – 22:59:59	ยามไฮ่

ตารางที่ 4.1 ตารางเวลา หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

เหตุใดไม่มีแมวในปีนักษัตร?

หากอธิบายตามวิชาการ ซงเฉียวจือ นักเขียนโหราศาสตร์จีน 12 นักษัตรประยุกต์ ได้อธิบายว่า ก่อนหน้าจักรพรรดิฮั่นหมิงตี้ ประเทศจีนมีแต่แมวป่า แมวบ้านที่ปรากฏในสมัยนี้นำเข้าจากอินเดียหลังสมัยจักรพรรดิฮั่นหมิงตี้ แต่ 12 นักษัตรมีครบตั้งแต่ก่อนหน้านั้นแล้ว จึงย่อมไม่มีที่ว่างสำหรับแมว

ตำนานนิทานพื้นบ้าน: สาเหตุที่ทำให้แมวเกลียดหนูและน้ำ

เง็กเซียนฮ่องเต้ ราชาแห่งสวรรค์ต้องการให้สัตว์แข่งขันกันเพื่อมาทำหน้าที่เป็นสัตว์ประจำปี จึงให้สัตว์ต่างๆ วิ่งแข่งกันข้ามแม่น้ำเพื่อได้บรรจุเป็นสัตว์ประจำปี วัวเป็นสัตว์ใหญ่ที่แข็งแรงมีพละกำลังจึงนำสัตว์ชนิดอื่นๆ มาเป็นตัวแรก แต่เมื่อใกล้ถึงเส้นชัยปรากฏว่า มีหนูตัวหนึ่งโดยสารมาบนหลังวัวเมื่อใกล้ถึงเส้นชัยเจ้าหนูก็กระโจนข้ามหัววัวไปถึงเส้นชัยก่อนเป็นอันดับแรก หนูจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของปีชวด นักษัตรแรก และวัวกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของปีฉลู

ต่อมาก็เสือที่มาเป็นอันดับที่สามจึงได้เป็นนักษัตรประจำปีขาล สัตว์ตัวต่อมาคือกระต่าย ด้วยความปราดเปรียวว่องไวมันจึงกระโดดไปตามเห็นก้อนหินที่อยู่ในน้ำแต่ดันพลาดท่า ตกน้ำไปแต่โชคยังดีที่มีกิ่งไม้ลอยมากระต่ายจึงเกาะกิ่งไม้นั้นไว้ แถมมีลมพัดมาทำให้กิ่งไม้นั้นลอยไปถึงเส้นชัยอย่างรวดเร็ว กระต่ายจึงได้เป็นสัตว์ประจำปีเถาะ หลังจากนั้นมังกรก็บินมาถึงเส้นชัย

สร้างความงุนงงสงสัยแก่องค์เง็กเซียนฮองเต้เป็นอย่างมาก เพราะมังกรนั้นมีอิทธิฤทธิ์ควรจะมาถึงเป็นอันดับแรกด้วยซ้ำ จึงได้ตรัสถามมังกรว่าทำไมถึงมาช้า มังกรจึงตอบว่า ระหว่างทางนั้นพบชาวบ้านประสบภัยอยู่ จึงให้การช่วยเหลือ พอเดินทางมาจวนจะถึงเห็นกระต่ายเกาะไม้ลอยสิ้นท่าอยู่ในน้ำจึงเนรมิตลมหอบกระต่ายไปถึงเส้นชัยแล้วตนก็เหาะตามมามังกรจึงกลายเป็นนักษัตรลำดับที่ 5 ตามมาด้วยงู และ ม้า ส่วนแพะ ลิงและไก่นั้น ไม่ชำนาญทางน้ำ แต่ก็โชคยังดีไปพบเข้ากับแพทั้งสามจึงโดยสารมาบนแพและช่วยกันพายมาจนถึงเส้นชัย จึงได้เป็นสัตว์ประจำปีตามลำดับ

ต่อมาที่มาถึงเส้นชัย คือสุนัข ซึ่งจริงๆ สุนัขว่ายน้ำเก่งน่าจะมาถึงก่อนสัตว์บนแพ เง็กเซียนฮ่องเต้จึงถามถึงสาเหตุที่สุนัขมาช้า ก็ได้เหตุผลที่ว่า สุนัขนั้นมัวเพลิดเพลินอยู่กับการเล่นน้ำจึงทำให้มาช้า และลำดับสุดท้าย คือ สุกร ที่กินมากเกินไปจึงแวะนอนพักให้ย่อยก่อนจึงทำให้มาถึงเป็นอันดับสุดท้าย

ส่วนแมวนั้นถูกหนูทรยศ จากตอนที่ระหว่างข้ามแม่น้ำใหญ่ ทั้งคู่ต่างเป็นสัตว์ที่ฉลาดหลักแหลมแต่มีจุดอ่อนคือเป็นสัตว์ที่ว่ายน้ำได้แย่ที่สุด พอดีกับที่วัวที่เดินทางมาพร้อมๆ กันกำลังจะข้ามแม่น้ำไป แมวกับหนูที่เห็นดังนั้นจึงใช้สติปัญญาที่มีทำข้อตกลงกับวัวว่าจะขอเกาะหลังวัวข้ามไปด้วย ด้วยความที่วัวนั้นมีจิตใจดีจึงตกลงและพาสัตว์ทั้งสองข้ามไปด้วยกัน เมื่อใกล้จะถึงฝั่งหนูกลับคิดอยากจะได้ตำแหน่งที่หนึ่งเพียงตัวเดียว จึงวางแผนที่จะกำจัดคู่แข่งอย่างแมวด้วยการเตะตกน้ำไป พอถึงฝั่งหนูก็รีบกระโดดลงจากหลังวัวขึ้นฝั่งไปเป็นตัวแรก ส่วนแมวที่ถูกหนูเตะตกน้ำนั้น ด้วยความที่ว่ายน้ำไม่เก่ง จึงพยายามตะเกียกตะกายว่ายน้ำตามมา แต่สุดท้ายก็มาไม่ทัน จึงทำให้แมวพลาดตำแหน่งในปีนักษัตรไป และเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมแมวถึงเกลียดน้ำ และหนูมาก ๆ (ส. พลายน้อย, 2547)

ภาพที่ 4.2 12 นักษัตร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ตำนานนิทานพื้นบ้าน: แมวจะไม่ทน

พระสัทธรรมวิทยาตถาคตได้กำหนดให้สัตว์ 12 ตัว สลับกันดูแลช่วงฤดูหนาว โดยผลัดเปลี่ยนคนละหนึ่งปี พระมหาสถามปราปต์โพธิสัตว์ได้แนะนำในการแบ่งหน้าคิวตามลำดับ ได้แก่ แมว หนู วัว เสือ กระต่าย มังกร งู ม้า แกะ ลิง ไก่ สุนัข แต่แมวที่เป็นตัวแรกในการดูแลไม่มีความอดทน จนในที่สุดก็ทนไม่ไหวจึงหนีไปก่อน ดังนั้นหนูจึงกลายเป็นตัวแรก จากนั้นหมูก็ฉวยโอกาสวิ่งเข้ามาต่อและเป็นอันดับสุดท้ายที่ดูแล เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึง แมวก็ยังไม่กลับมา จึงได้มอบหมายง่ายที่ 12 ตัว ได้ทำหน้าที่เป็น 12 นักษัตร และแมวก็ไม่ได้มีบทบาทในหน้าที่อีกเลย (กำพล จำปาพันธ์, 2565)

ภาพที่ 4.3 แมว หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

คู่สมพงศ์ตามแบบปีนักษัตร

ศาสตร์การดูคู่สมพงศ์แบบจีน หรือที่เรียกกันว่า “ชง-ฮะ” เป็นหนึ่งในองค์ความรู้ที่มีรากฐานมาจากหลัก ฮวงจุ้ย และคัมภีร์อี้จิง ศาสตร์นี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องความรักและชีวิตคู่ แต่ยังครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์ในธุรกิจ การทำงานร่วมกัน และมิตรภาพ เพื่อช่วยสร้างความสมดุลและลดแรงปะทะในความสัมพันธ์ มีการจำแนกประเภทความสัมพันธ์ได้เป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ คู่เนื้อคู่ ความสัมพันธ์ที่เข้ากันได้ดีที่สุดในระดับ “ชีวิตคู่หรือหุ้นส่วนชีวิต” ถือเป็น คู่ที่พลังงานเกื้อหนุนกันโดยตรง มีความเข้าใจกันลึกซึ้ง สนับสนุนกันทั้งในด้านอารมณ์ จิตวิญญาณ และโชคลาภ มักใช้ในการแก้ชงอีกด้วย, คู่มิตรสหาย ความสัมพันธ์แบบ เพื่อนแท้ หรือ พันธมิตร ที่มีพลังสนับสนุนซึ่งกันและกันในเชิงกลุ่ม โดยทั้ง 3 ปีจะอยู่ใน “ธาตุเดียวกัน”

จึงมีพลังทางธรรมชาติที่สอดคล้อง, คู่รักคู่ใคร่ ความสัมพันธ์ที่มีแรงดึงดูดกันอย่างลึกซึ้งในระดับอารมณ์หรือจิตใจ บางคู่แม้จะไม่ใช่เนื้อคู่ตามตำรา แต่ก็มีแรงดึงดูดสูง เข้าใจกันไว มีเคมีแรง รักเร็ว รักลึก และมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน น่าหลงใหล หรือเปราะบางในบางจังหวะชีวิต ลักษณะความสัมพันธ์ประเภทนี้ ไม่ได้เน้นความมั่นคงทางดวงชะตา แต่โดดเด่นเรื่อง อารมณ์ ความเข้ากันได้เฉพาะทาง หรือแรงเคมีที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันและดวงชะตาขัดแย้งพลังงานของทั้งสองปีจะปะทะกันอย่างแรง ส่งผลต่อชีวิตในด้านต่างๆ สั่นคลอน ซึ่งเรียงความสมพงศ์ที่เหมาะสมที่สุดไปไม่ควรตามลำดับ (อรุณวิชญ์ วงศ์จตุพัฒน์) ตามตารางดังนี้

ปีนักษัตรที่เกิด	สมพงศ์ 1 แบบเนื้อคู่	สมพงศ์ 2 แบบคู่มิตรสหาย	สมพงศ์ 3 แบบคู่รักคู่ใคร่	ชง ดวงชะตาขัดแย้ง
	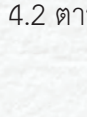	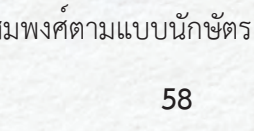	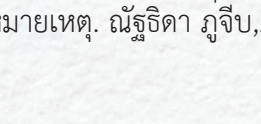	

ตารางที่ 4.2 ตารางคู่สมพงศ์ตามแบบนักษัตร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

สีมงคลใน 12 นักษัตร

นอกจากความสวยงามที่คำนึงถึงในการออกแบบการใช้สีก็เป็นองค์ประกอบสำคัญแต่เมื่อทำงานกับศาสตร์นี้การดูสีมงคลที่สอดคล้องกับนักษัตรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เสริมความเชื่อถึงพลังงานที่จะส่งต่อมาให้ แต่ละสำนัก ปฏิทิน คัมภีร์ หรือนักโหราศาสตร์ก็มีการแบ่งที่แตกต่างกันตามหลักของแต่ละปีและธาตุเกิด (เจิ้นอี้กวน,257; Goodman, 2016; Allen, 2023) ผู้เขียนจึงทำตารางสรุป เนื้อหาต่อไปนี้เป็นความเชื่อตามตำราเพียงด้านเดียว ผู้อ่านต้องพิจารณาในการอ่าน ดังนี้

ปีนักษัตรที่เกิด	ปฏิทินจันทรคติ	ฮวงจุ้ย	ลี่ไท่ฟู่
	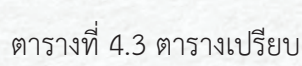		

ตารางที่ 4.3 ตารางเปรียบเทียบสีมงคลในปีนักษัตร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ปีชวด

หนูมีความสามารถในการเอาตัวรอดสูง และมีการปรับตัวได้ทุกฤดูกาล คนปีชวดเลยมีนิสัยปรับตัวกับสภาพแวดล้อมสังคมได้ง่าย ฉลาดและมีไหวพริบจึงเป็นคนอ่านคนได้ไว โดยทั่วไปเป็นคนอดทน ใจเย็นดูไม่กังวลแต่จริงเป็นคนขี้กังวลชอบอยู่คนเดียว

หนูมีนิสัยอยู่เป็นครอบครัวซึ่งคนปีชวดก็รักครอบครัวและอุปนิสัยชอบสะสมและหวงของตามนิสัยหนูปีชวดมีธาตุประจำตัวคือน้ำ สีมงคล คือ สีเหลือง สีทอง สีเงิน น้ำเงิน เขียว และม่วงโทนเย็น

ในสมัยอดีตภาพลักษณ์ของหนูไม่ดีมากนักเนื่องจากเป็นภัยในทางเกษตร แต่มีสุภาษิตและนิทานมากมาย ที่กล่าวถึงหนูในเชิงบวกร่วมถึงสัญลักษณ์ความมงคล เช่น ภาพลูกหนูสาวออกเรือนสาวออกเรือนสาวออกเรือนที่มีทั้งเป็นนิทาน และมีการตัดกระดาษเพื่อติดผนังหรือหน้าต่างในช่วงเทศกาลตรุษจีนเพื่อความมงคล

ภาพที่ 4.4 ประติมากรรมปีชวด วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ภาพที่ 4.5 ภาพพิมพ์หนูแต่งลูกสาว หมายเหตุ. พิพิธภัณฑ์สามผาเมืองฉงชิ่ง, 2020, https://i.cafa.edu.cn/waterprint/ch/chresc/?s=40223437

โครงสร้างทางกายภาพของหนูในลักษณะศิลปะ

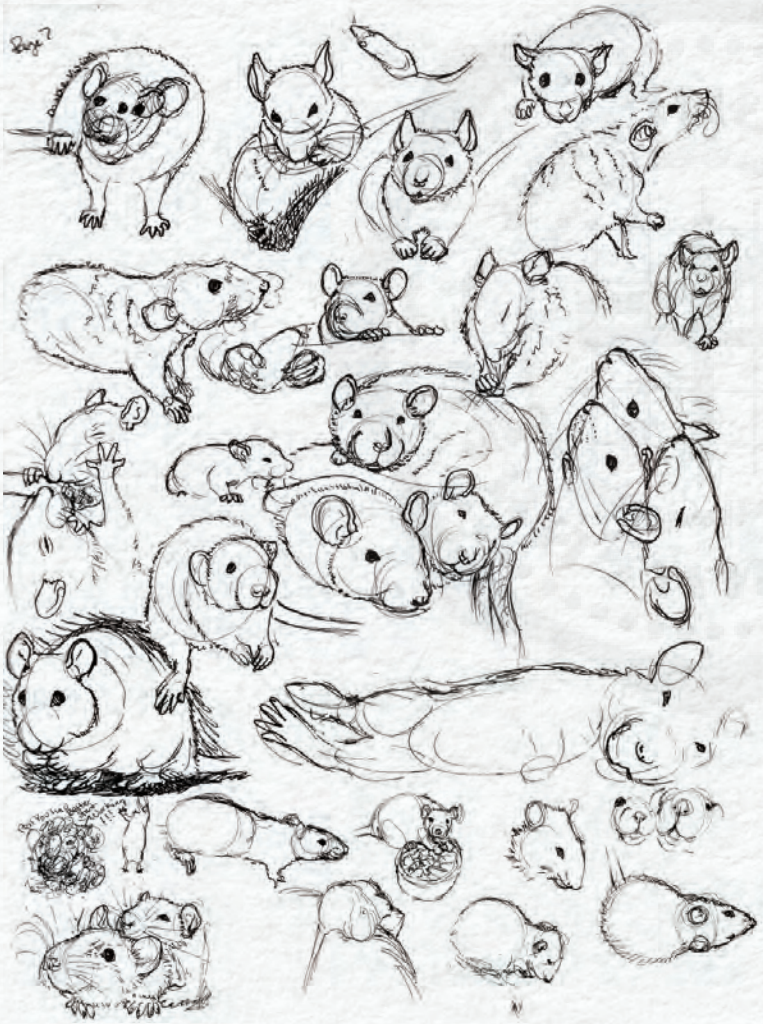

หัวของหนูมีขนาดเล็กและกลมมนมีจมูกที่ยาวและแหลมการออกแบบในเชิงศิลปะสามารถเน้นถึงจมูกและหูที่มีความอ่อนโยน โดยเฉพาะการเล่น และเงาบริเวณจมูกหรือรอบๆ ตาเพื่อสร้างความรู้สึกมีชีวิตชีวา ในการวาดช่วงตัวอาจขึ้นอยู่กับผู้วาดว่าต้องการสื่อสารอย่างไร หรือควรให้สอดคล้องกับท่าทางของหนูที่กำลังออกแบบ เช่น หนูที่อ้วนท้วมที่แสดงความอุดมสมบูรณ์ หรือหนูร่างเพรียวที่กำลังเคลื่อนไหว การถ่ายทอดการเคลื่อนไหวของหนูในลักษณะศิลปะมักใช้เส้นโค้งและการจัดองค์ประกอบที่สื่อถึงการกระตือรือร้นตามอุปนิสัยของหนูที่สื่อถึงความขยัน หรือช่างสงสัย

ภาพที่ 4.6 ภาพพิมพ์หนูแต่งลูกสาว หมายเหตุ. พิพิธภัณฑ์สามผาเมืองฉงชิ่ง, 2020, https://i.cafa.edu.cn/waterprint/ch/chresc/?s=40223437

ปีฉลู

คนปีฉลูมีความคิดเป็นของตัวเองยึดมั่นในความคิดตัวเองรวมไปถึงยึดมั่นในความรู้สึกที่รักใครรักจริงและเกลียดใครก็เกลียดและทำงานอย่างทุ่มเท เป็นผู้ที่รักสงบ ไม่ชอบฟันฝ่าหรือทำให้ตัวเองโดดเด่นต้องหาแสง ชอบแบกรับปัญหาของผู้อื่น รวมไปถึงดูแลผู้อื่น ปีฉลูมีธาตุประจำตัวคือ ดิน สีมงคล คือ สีชมพู สีน้ำตาล สีเหลือง และสีเขียว

วัวถือว่าเป็นสัตว์มงคลในประเทศไทย โดยถือว่าเป็นสัตว์ที่มีในพิธีประกอบทางศาสนา และเป็นสัญลักษณ์ที่ความหมายดีคือความอุดมสมบูรณ์และความพยายาม และในบางประเทศใช้วัวกระทิงเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อ ว่าเป็นสัตว์มงคลในด้านการค้าธุรกิจเพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งและการเจริญเติบโต และในญี่ปุ่นก็ถือว่าวัวนั้นถือว่าเป็นสัตว์ที่ฉลาดและขยันขันแข็ง จากตัวอักษรจีนคำว่า 牛 (niú) ที่นอกจากหมายถึงว่าวัว ก็มีความหมายว่า "เก่ง" "เจ๋ง" "ดีเยี่ยม" หรือ "ยอดเยี่ยม" จึงเป็นสัตว์มงคลที่เกี่ยวกับด้านการศึกษา สามารถพบเห็นวัดที่ดังเรื่องการขอพรเรื่องการเรียนการสอบจะมีสัญลักษณ์วัวประดับอยู่ เช่น ศาลเจ้าดาไซฟุเท็มมังกู ที่ดังเรื่องการศึกษา จะมีรูปปั้นวัวอยู่บริเวณรอบศาลเจ้า หรือการใช้อิโมจิรูปวัวของจีนที่ชมเชยอีกฝ่าย

ภาพที่ 4.7 ประติมากรรมปีฉลู วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ภาพที่ 4.8 Five Oxen noted. Han Huang, 723-787

โครงสร้างทางกายภาพของวัวในลักษณะศิลปะ

นำเสนอได้โดยเน้นที่ส่วนหัวที่ใหญ่และแข็งแรง ดวงตาและจมูกที่เด่นชัด ลำตัวที่มีกล้ามเนื้อแข็งแรง ขาที่ยาวและมั่นคง รวมถึงเขาที่มีความโค้งและเด่นชัด หางที่ยาวในกรณีวาดทั้งตัว โดยการวาดให้เห็นถึงความแข็งแรงและสง่างาม หรือสามารถเน้นวาดที่ใบหน้าให้มีดวงตากลมโตเพื่อแสดงความอ่อนโยน

ภาพที่ 4.9 รูปปั้นวัวศาลเจ้าดาไซฟุเท็มมังกู หมายเหตุ. MATCHA, 2018

ภาพที่ 4.10 โครงสร้างทางกายภาพของวัวในลักษณะศิลปะ หมายเหตุ drawingref, 2006

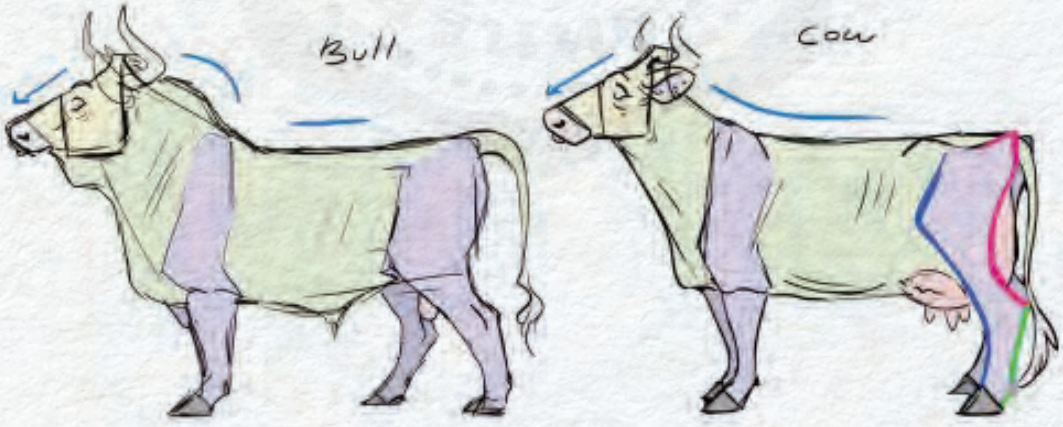

ภาพที่ 4.11 ความแตกต่างของกระทิงและวัว หมายเหตุ. Tabularium, 2007

ปีขาล

ขาลเป็นหนึ่งในนักษัตรที่ใช้อารมณ์เป็นใหญ่ ทำงานตามแนวทางของตัวเอง เป็นคนตรงไปตรงมา ไม่ทนกับการโดนตีกรอบ ไม่กลัวความลำบากหากมีผลประโยชน์ มีพลังในการทำงานตลอดจนหาโอกาสในการเติบโตได้เก่ง ชอบการแข่งขันหรือสิ่งที่ท้าทายตนเอง ปีขาลมีธาตุประจำตัวคือ ไม้ สีมงคลคือ สีเขียว สีน้ำเงิน สีเทา และสีดำ

เสือ เป็นสัตว์ที่ถูกยกให้เป็นสัญลักษณ์ของความมงคลอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะเสือโคร่งยกตัวอย่างเช่น ประเทศจีน ที่มีเทพเจ้าเสือ ที่มักพบเห็นในวัดของลัทธิเต๋า หรือศาลเจ้าพ่อเสือ คนนิยมกราบไหว้เพื่อสร้างความสามัคคี ขับไล่สิ่งชั่วร้าย ศัตรู หรือเมื่อมีเหตุต้องขึ้นโรงขึ้นศาลก็จะมาขอพรให้ได้ชัยชนะ หรือ เสือขาว ในตำนานสัตว์เทพสี่ทิศ (มังกร นกฟีนิกซ์ เสือเต่า) เสือมี 4 ขีดบนหน้าผาก มาจากคำว่า “หวัง” (王) หมายถึง ราชา จึงมักมีรูปปั้น ภาพวาด วางอยู่ในสถานที่สำคัญ รวมไปถึง ที่นำมาใช้เป็นภาพประดับบ้านหรือที่ทำงาน เพราะเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญและแข็งแกร่ง ทั้งยังเสริมบารมีและเสริมดวงการเงิน เชื่อกันว่าการประดับภาพไว้ในบ้านจะช่วยป้องกันพลังลบและช่วยให้คนในบ้านประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยเสือต้องมีลักษณะสุขุมไม่ดุร้ายจนเกินไป มีท่าทางที่เดินดูสง่า

ภาพที่ 4.12 ประติมากรรมปีขาล วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

โครงสร้างทางกายภาพของเสือในลักษณะศิลปะ

เสือเป็นสัตว์ที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่สง่างามและทรงพลังซึ่งศิลปินสามารถนำลักษณะเหล่านี้มาถ่ายทอดในเชิงศิลปะเพื่อสื่อถึงพลัง ความลึกลับ และความดุดันของมันได้อย่างโดดเด่น โครงสร้างร่างกายของเสือประกอบด้วยกล้ามเนื้อที่แข็งแรง โดยเฉพาะบริเวณขาและไหล่ที่แสดงถึงพลังในการกระโจนและล่า หัวและใบหน้ามีดวงตาที่เฉียบคม สื่อถึงความเป็นนักล่าที่มุ่งมั่น ส่วนลายเส้นสีดำบนลำตัวเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถใช้สร้างสรรค์ให้มีมิติทางศิลปะได้หลายรูปแบบ และการแสดงอุ้งเท้าและเล็บของเสือช่วยเพิ่มความน่าเกรงขาม และหางที่ยาวช่วยเน้นความสมดุลและเคลื่อนไหวที่สง่างาม สีสันที่ใช้มักเป็นสีส้ม น้ำตาล และดำ ซึ่งสะท้อนลักษณะของเสือในธรรมชาติ

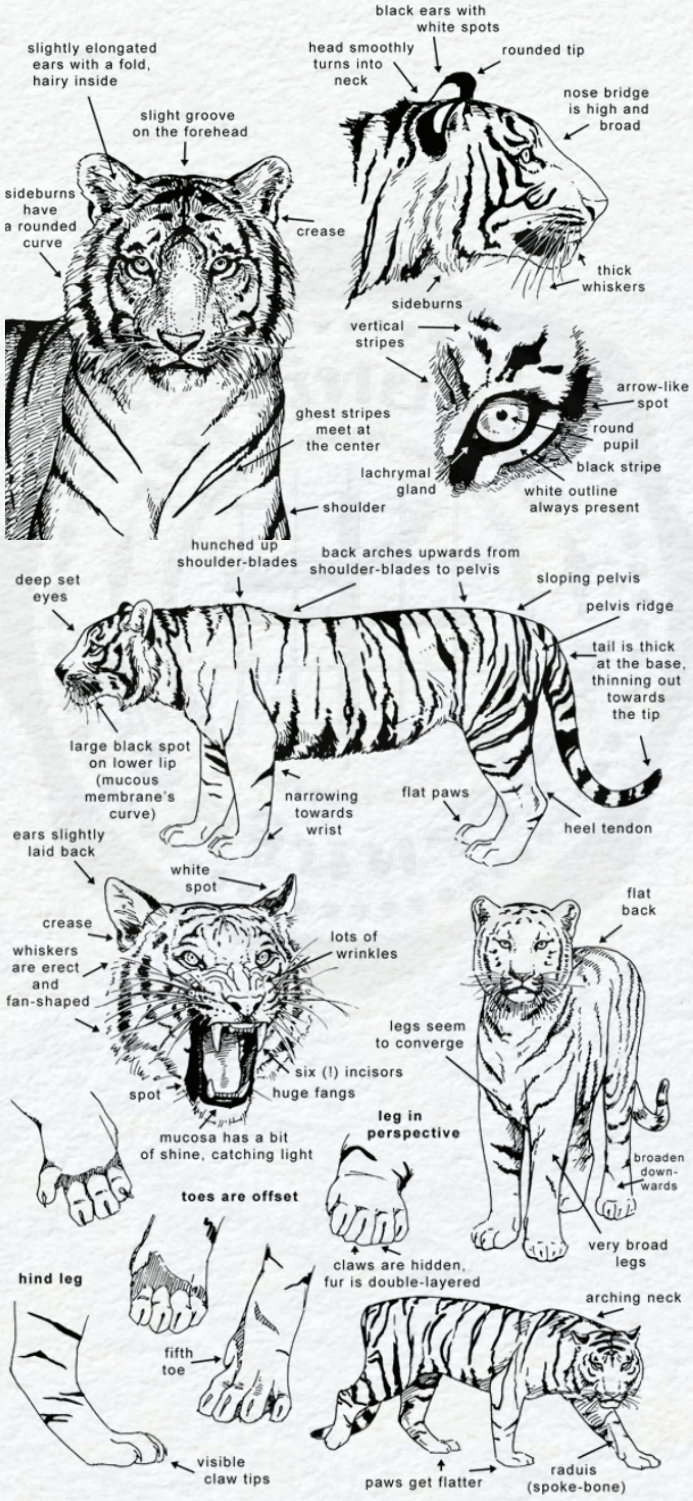

ภาพที่ 4.13 โครงสร้างทางกายภาพของเสือในลักษณะศิลปะ

หมายเหตุ. https://www.deviantart.com/elruu, 2012

ปีเถาะ

กระต่ายคือสัตว์ที่อ่อนโยนน่าทะนุถนอมมากที่สุดในบรรดานักษัตร และเป็นสัญลักษณ์ของความเมตตากรุณาอ่อนหวาน และเป็นที่รักของผู้อื่น เป็นเพื่อนที่ดี เวลาเพื่อนฝูงมีปัญหาอะไรคนปีเถาะก็จะอยู่ด้วยเสมอ เป็นคนรักเพื่อน อัธยาศัยดี ซื่อสัตย์ เป็นมิตรเข้ากับคนได้ง่ายและรู้จักวางตัวอารมณ์เย็นโอบอ้อมอารี ปีเถาะมีธาตุประจำตัวคือ ไม้ สีมงคลคือ สีน้ำเงิน สีขาว สีเขียว และสีฟ้า

กระต่ายเป็นสัญลักษณ์แห่งความโชคดี และเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ ในทางโหราศาสตร์ จากตำนานว่ากระต่ายเป็นผู้รับใช้ “เซียน” หรือผู้วิเศษทำหน้าที่ปรุงยาอายุวัฒนะ ทั้งยังเป็นสัตว์เลี้ยงของเทพธิดาแห่งดวงจันทร์ ผู้ที่มีความเชื่อมักจะตั้งกระต่ายไว้ที่บ้านหรือที่ทำงาน และในประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นสัตว์มงคลที่หมายถึงความเจริญก้าวหน้า เพราะกระต่ายเป็นสัตว์ที่กระโดดไปด้านหน้าอย่างเดียว ไม่กระโดดถอยหลัง แต่ศาลเจ้าบางแห่งยังมีความเชื่ออีกอย่างว่ากระต่ายเป็นสัตว์นำสาสน์ของเทพเจ้า และด้วยความที่กระต่ายเป็นสัตว์ลูกดก ทำให้คู่สามีภรรยาที่อยากมีลูกจะมาขอพรกับกระต่าย

ภาพที่ 4.14 ประติมากรรมปีเถาะ วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

โครงสร้างทางกายภาพของกระต่ายในลักษณะศิลปะ

กระต่ายเป็นสัตว์ที่มีลักษณะอ่อนโยนและน่ารักซึ่งโครงสร้างทางกายภาพของกระต่ายในลักษณะศิลปะสามารถถ่ายทอดความนุ่มนวลและความละเอียดอ่อนได้อย่างโดดเด่น เริ่มจากรูปร่างที่เล็กกะทัดรัดและสมดุล ซึ่งมีส่วนโค้งมนที่ดูอ่อนโยนท่าทางการเคลื่อนไหวของกระต่ายจะแสดงให้เห็นขาคู่หน้าสั้นและขาหลังยาวแข็งแรง สื่อถึงความคล่องตัวและความสามารถในการกระโดดที่เป็นเอกลักษณ์ หางสั้นและกลมให้ความรู้สึกน่ารักเป็นธรรมชาติ

ศีรษะของกระต่ายมีความโดดเด่นที่ดวงตากลมโต สื่อถึงความไร้เดียงสาและความระแวดระวัง ใบหูยาวและเรียวเป็นจุดเด่นสำคัญที่สามารถปรับทิศทางตามการฟัง ทำให้เกิดความหลากหลายในมุมมองศิลปะ ขนของกระต่ายเน้นความนุ่มนวล

สีของกระต่ายอาจแสดงในโทนธรรมชาติ เช่น ขาว เทา น้ำตาล หรือดำ แต่ในเชิงศิลปะสามารถเพิ่มสีสันหรือปรับให้ดูแฟนตาซีเพื่อสะท้อนอารมณ์หรือธีมของงานได้ ฉากหลังอาจออกแบบให้เรียบง่ายเพื่อเน้นตัวกระต่าย หรือใช้ฉากธรรมชาติ เช่น ทุ่งหญ้า หรือสวนดอกไม้ เพื่อเพิ่มบรรยากาศ

ภาพที่ 4.15 โครงสร้างทางกายภาพของกระต่ายในลักษณะศิลปะ

หมายเหตุ. https://www.deviantart.com/elruu, 2021

ปีมะโรง

คนปีมะโรงนิยมความสมบูรณ์แบบ มีความภาคภูมิใจในตัวเองเหมือนกับมังกร กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง นิสัยเปิดเผย ทรงอิทธิพล และคล่องแคล่ว นอกจากนั้นยังแข็งกร้าว ยืนหยัดและแน่วแน่ มีศิลปะในการพูดมักมีความคิดเห็นดีๆ และเป็นที่ปรึกษาที่ยอดเยี่ยม ด้วยพรสวรรค์บวกกับความใจกว้าง ทำให้คนเกิดปีนี้มีหน้าที่การงานโดดเด่น ใจแข็ง ไม่เกรงกลัวใคร แต่ใจบุญกุศล มักโกรธง่ายแต่หายเร็วและมั่นใจจนเกินไป ปีมะโรงธาตุประจำตัวคือทอง สีมงคลคือ สีแดง สีชมพู สีฟ้า สีส้มและสีขาว

มังกรเป็นสัตว์สำคัญที่สุดของชาวจีน โดยสันนิษฐานว่าเป็นการพัฒนามาจากจระเข้ในแม่น้ำแยงซี และพัฒนามาเป็นตำนานที่กล่าวว่ากษัตริย์ล้วนสืบสายเลือดมังกรตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นเป็นต้นมา สามารถเห็นได้จากฉลองพระองค์ด้วยชุดลวดลายมังกร จนในที่สุดมังกรก็ถือเป็นสัตว์เทพที่ศักดิ์สิทธิ์ สามารถเหาะเหินเดินอากาศและแหวกน้ำดำดินได้มังกรจึงเหมาะมากสำหรับการส่งเสริมธุรกิจการค้าให้รุ่งเรืองโดยเฉพาะสำนักงานหรือร้านค้าช่วยเรียกโชคลาภให้มาเยือน และในการวางมักใช้เป็นมังกรที่เด่นสง่าอยู่ตัวเดียวหรือมักคู่กับหงส์ เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตคู่ที่สมบูรณ์พูลสุข เปี่ยมไปด้วยความสำเร็จราบรื่น และความเจริญรุ่งเรือง

ภาพที่ 4.16 ประติมากรรมปีมะโรง วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ภาพที่ 4.17 ชุดฉลองพระองค์ลวดลายมังกร
หมายเหตุ. โจวเซี่ยวเทียน, 2556

ภาพที่ 4.18 มังกร
หมายเหตุ. Zheng, 2011

โครงสร้างทางกายภาพของมังกรในลักษณะศิลปะ

มังกรในลักษณะศิลปะเป็นสิ่งมีชีวิตในจินตนาการที่ผสมผสานลักษณะทางกายภาพของสัตว์หลากชนิดเข้าด้วยกัน ทำให้มีโครงสร้างที่ทรงพลังและสง่างาม มังกรมักมีลำตัวใหญ่และกล้ามเนื้อที่แข็งแรง สื่อถึงพลังอำนาจ ส่วนหัวของมังกรมักมีโครงสร้างคล้ายงูหรือจระเข้ บางครั้งผสมผสานลักษณะของสัตว์นักล่า เช่น เขี้ยวแหลม กรงเล็บและกรามแข็งแรง ดวงตาคมชัด ที่แฝงด้วยความลึกลับหางยาวซึ่งอาจมีลวดลายหรือส่วนปลายที่ดูเป็นอาวุธ เช่น หนามหรือเกล็ดแหลม ทำให้มังกรดูน่าเกรงขาม ปีกของมังกรเป็นจุดเด่นที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ โดยมักมีลักษณะคล้ายปีกค้างคาวหรือนก สื่อถึงการบินและการครอบงำท้องฟ้า แต่ในการออกแบบในโซนเอเชียมักไม่มีปีก ทำให้มังกรล่องลอยท่ามกลางก้อนเมฆ หรืออยู่บนภูเขาสูง แสดงให้เห็นถึงพลังที่เหนือความเป็นจริง หรือให้ช่วงลำตัวยาวคล้ายงูและมีการเคลื่อนไหวให้มีความน่าสนใจ

เกล็ดของมังกรคล้ายกับเกล็ดงูหรือสัตว์เลื้อยคลานอื่นๆ ซึ่งในศิลปะมักแสดงรายละเอียดที่วิจิตรบรรจงเพื่อเพิ่มมิติและความน่าสนใจ สีสันของมังกรในงานศิลปะมีความหลากหลาย ตั้งแต่สีธรรมชาติ เช่น เขียว น้ำตาล หรือทอง ไปจนถึงสีแฟนตาซี เช่น แดง น้ำเงิน ม่วง หรือประกายเงาแบบโลหะ

ภาพที่ 4.19 โครงสร้างทางกายภาพของมังกรในลักษณะศิลปะ หมายเหตุ. Zheng,, 2011

ปีมะเส็ง

มะเส็งมักมีบุคลิกสุภาพและมั่นใจ นอกจากนี้ยังมีอารมณ์ขัน เชื่อเรื่องความประทับใจแรก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น คุยเก่ง ชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่ก็ขี้เบื่อ มุ่งมั่น อดทน สุขุมคนปีมะเส็งมีความสุขที่สุดหากได้พูดถกเถียงหาเหตุผลและมุมมองใหม่ๆ มีเสน่ห์ลึกลับดึงดูดผู้คนให้อยากเข้าใกล้ ในสายตาของเพื่อนฝูงดูเป็นคนน่าเชื่อถือศรัทธา ความสัมพันธ์จึงยั่งยืนยาวไกล ปีมะเส็งมีธาตุประจำตัวคือไฟ สีมงคล คือ สีครีม สีม่วง สีส้ม สีดำ สีแดง และสีเขียว

งูอาจเป็นสัตว์น่ากลัวในสายตาของคนทั่วไปแต่จากที่กล่าวมาในโบราณคนจะบูชา สิ่งที่หวาดกลัว จึงมีคนถือว่างูเป็นสัตว์ที่คู่ควรบูชา ประเทศจีนถือว่างูเป็นสัตว์เทพเพราะจากการลอกคราบและแสดงให้เห็นความวัยเยาว์ และถือว่างูเป็น “มังกรน้อย” ในประเทศญี่ปุ่น ถือว่าเป็นสัตว์พิทักษ์ของเทพเจ้าไซเท็น1ใน7เทพแห่งความโชคดีตามประเทศญี่ปุ่น และยังถือว่าเป็นตัวแทนแห่งโชคลาภทางด้านการเงิน เช่น ศาลเจ้าคาเนะเฮะบิซุย ที่มีหินจามนเซกิ ที่มีลักษณะงูเลื้อยขึ้นมาบนหินหากนำกระเป๋าหรือมือไปถูกก็จะนำโชคลาภมาให้

ภาพที่ 4.20 ประติมากรรมปีมะเส็ง วัดห่วงไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ภาพที่ 4.21 หินจามนเซกิในศาลเจ้าคาเนะเฮะบิซุย หมายเหตุ นันทพันธ์ ชินประพินพร, 2566

โครงสร้างทางกายภาพของงูในลักษณะศิลปะ

งูในลักษณะศิลปะมีโครงสร้างทางกายภาพที่โดดเด่นและยืดหยุ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่สื่อถึงความลึกลับ ความสง่างาม หรือความน่ากลัวได้อย่างหลากหลาย งูมีลำตัวที่เรียวยาวและโค้งอ่อนช้อย ทำให้เหมาะกับการออกแบบในลักษณะเส้นสายที่ต่อเนื่องและลื่นไหล สามารถจัดวางในท่าทางที่หลากหลาย เช่น การขดตัว การเลื้อย หรือการชูส่วนหัวขึ้น เพื่อเพิ่มความเคลื่อนไหวและพลังให้ภาพดูน่าดึงดูดขึ้น

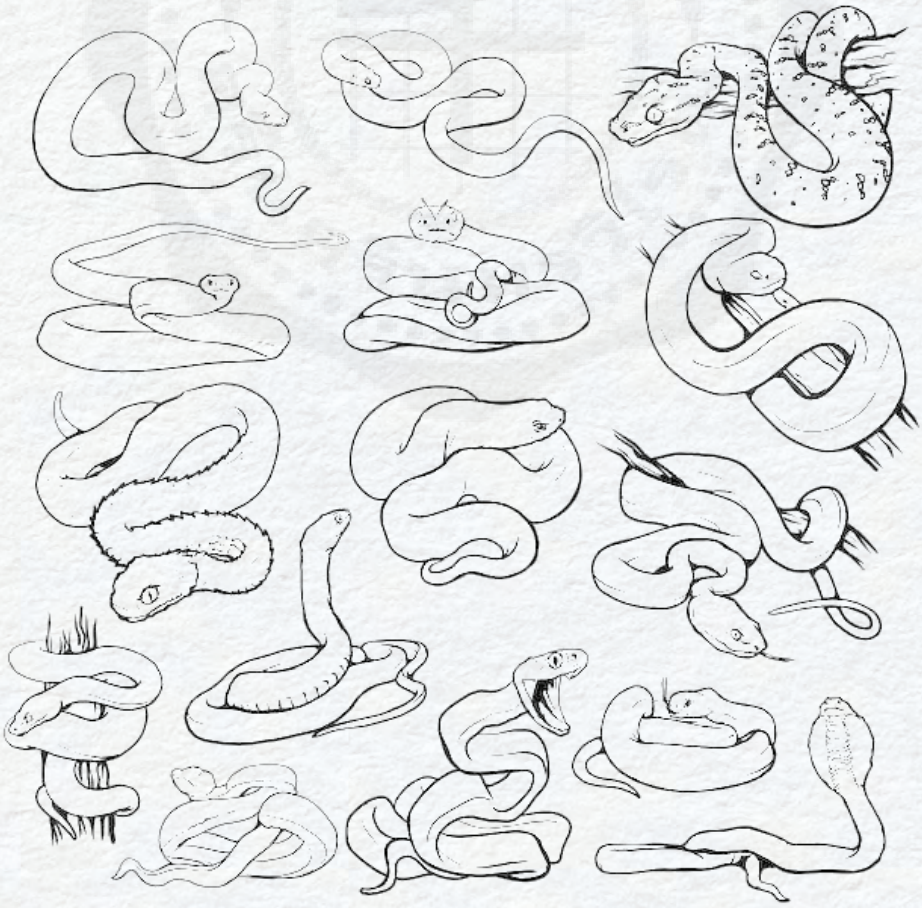

ภาพที่ 4.22 โครงสร้างทางกายภาพของงูในลักษณะศิลปะ
หมายเหตุ. https://www.deviantart.com/elruu, 2020

ปีมะเมีย

มะเมียคือหนุ่มสาวสังคม ให้ความเป็นมิตรอย่างอบอุ่นโดดเด่นในหมู่เพื่อนฝูง หัวการค้า ช่างคิดช่างฝัน เก่งรอบตัว มีไหวพริบดี มีปัญญาฉลาดหลักแหลมเข้าขั้นอัจฉริยะ ไม่ชอบวางแผนทำอะไรล่วงหน้า แต่รอสิ่งใหม่ ๆ ให้ผ่านเข้ามาในชีวิตมากกว่า ไม่ชอบการหยุดนิ่งต้องหยิบนู่นหยิบนี่หาอะไรทำอยู่ตลอด ไม่ชอบทำอะไรที่ซ้ำซากจำเจ มีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว ปีมะเมียมีธาตุประจำตัวคือไฟ สีมงคล คือ สีม่วง สีชมพู สีแดง

ภาพที่ 4.23 ประติมากรรมปีมะเส็ง วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ม้าที่มีความว่องไว และดูสง่า จึงถูกนำมาเป็นสัตว์มงคล มีความเชื่อที่ว่าม้าเป็นสัตว์ที่เปี่ยมไปด้วยพลังและเป็นสัญลักษณ์ของขุนนาง และความรวดเร็วว่องไว ส่งผลให้ธุรกิจการค้าการงานประสบความสำเร็จเร็ว การออกแบบจึงทำให้มีลักษณะที่กำลังวิ่งหรือกระโจนทะยาน และต้องมีม้าจำนวน 8 ตัว หรือเรียกว่า ลายแปดอาชา เนื่องจากเป็นเลขมงคลในความเชื่อของคนจีนที่หมายถึงไม่หยุดอยู่กับที่ และในความเชื่อคนไทยก็ใช้ 9 ตัว ที่หมายถึงความก้าวหน้าเหมือนกัน และมีการอธิบายความหมายของม้าทั้ง 8 ตัว มีชื่อและความหมายตามวรรณกรรมจีน “บันทึกของจักรพรรดิโจ่วมู่หว่างราชวงศ์โจว” (RCB Auctions, 2022) ดังนี้

1. หัวหลิว หรือ 騜駠 (Huá Liú) อาชาสีแดงพร้อมกับแผงคอสีดำ ตัวแทนของความเจริญรุ่งเรืองทางธุรกิจ
2. ลวี่เอ่อร์ หรือ 騄耳 (Lù er) อาชาสีเขียวเหลือง เกี่ยวเนื่องกับยศถาบรรดาศักดิ์
3. ชื่อจี้ หรือ 赤驨 (Chì Jì) อาชาสีแดงเป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวย
4. ไป๋ซี หรือ 白羲 (Bái Xi) อาชาสีขาวบริสุทธิ์เป็นตัวแทนของความยั่งยืนและความรัก
5. ฉวีหวง หรือ 渠黃 (Qú huáng) อาชาสีเหลืองเป็นตัวอย่างของความรอบรู้
6. ยวี่หลุน 逾輪 (Yú lún) อาชาสีม่วงเป็นอาชาที่สามารถวิ่งได้ถึง 1,000 ลี้
7. เต้าหลี 盜驪 (Dào lí) อาชาสีดำเป็นอาชาที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดี
8. ซานจื่อ 山子 (Shanzi) อาชาสีขาวนวลเป็นสัญลักษณ์ของความสุขและความสามัคคี

โครงสร้างทางกายภาพของม้าในลักษณะศิลปะ

ม้าในลักษณะศิลปะจึงเป็นตัวแทนของความสง่างามและความกลมกลืนในธรรมชาติ รวมไปถึงแสดงถึงอิสรภาพ ศีรษะของม้าดูโดดเด่นด้วยลักษณะที่เรียวและยาว ดวงตาขนาดใหญ่แฝงด้วยอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความมุ่งมั่นหรือความอ่อนโยน แผงคอที่ยาวและพลิ้วไหว สามารถแสดงด้วยเส้นสายที่อ่อนช้อยในงานศิลปะเพื่อเพิ่มความงดงามของม้า หางที่ยาวและหนาอาจถูกวาดให้เคลื่อนไหวตามจังหวะของลมเพื่อเพิ่มความรู้สึกมีชีวิต

สีของม้าในงานศิลปะอาจเป็นสีธรรมชาติ เช่น ขาว ดำ น้ำตาล หรือเทา แต่สามารถเพิ่มสีแฟนตาซีหรือพื้นผิวเฉพาะเพื่อสื่อถึงธีมที่ต้องการ ฉากหลังมักสะท้อนถึงความกว้างใหญ่ เช่น ทุ่งหญ้า ท้องฟ้า หรือภูเขา เพื่อเน้นอิสรภาพและพลังของม้า ท่าทางที่นิยมในงานศิลปะอาจเป็นการยืนตระหง่าน การวิ่งอย่างอิสระ หรือการยกขาคู่หน้าขึ้นแสดงถึงพลัง

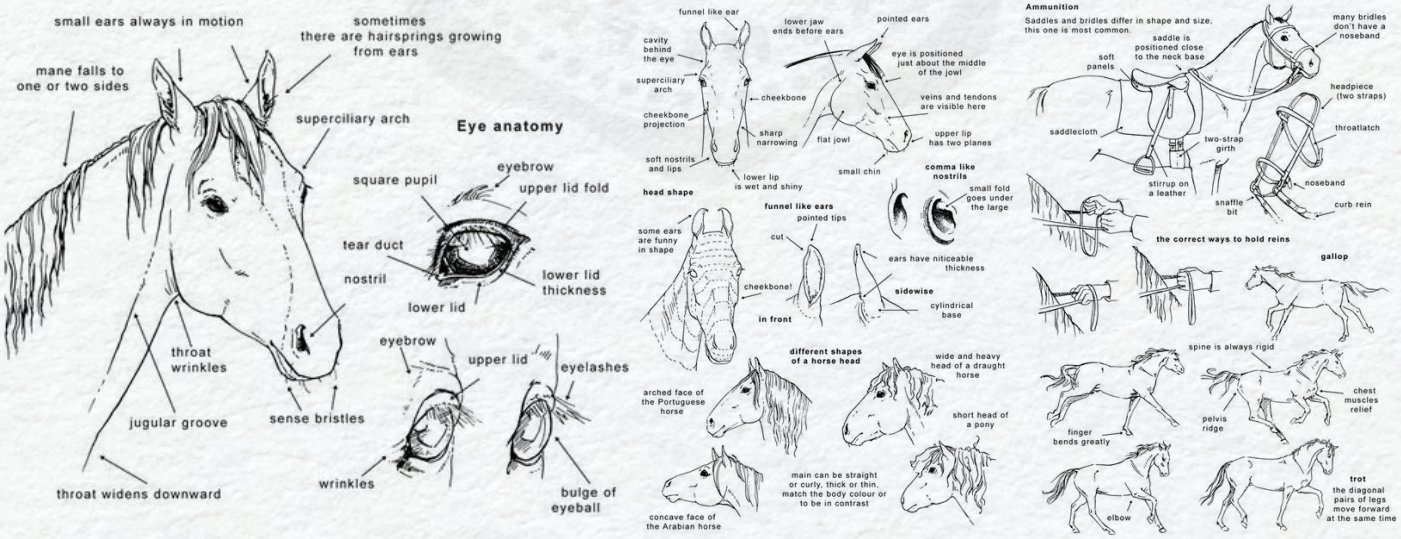

ภาพที่ 4.24 โครงสร้างทางกายภาพของม้าในลักษณะศิลปะ

หมายเหตุ. https://www.deviantart.com/elruu, 2012

ปีมะแม

มะแมเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ที่รักสงบ แรงบันดาลใจในชีวิตไม่ใช่ชื่อเสียงเกียรติยศ เงินทอง หรืออำนาจสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงเครื่องมือที่จะทำให้ชีวิตมีความมั่นคงและได้ทำในสิ่งที่รักหรือพอใจเท่านั้น มีความจริงใจต่อผู้อื่นสร้างมิตรภาพได้ง่าย รู้ว่าอะไรเหมาะอะไรควรปีมะแม ธาตุประจำตัวคือทอง สีมงคลคือ สีน้ำตาล สีแดงเลือดหมู สีชมพู สีเขียว และสีเหลือง

แพะ ในความเชื่อของชาวจีน ถือเป็นสัญลักษณ์ของความอดทนมุ่งมั่นอบน้อมภักดีและคุณธรรม อีกทั้งตัวอักษร 羊 พ้องเสียงกับคำว่าหยางที่หมายถึงดวงสุริยาหรือพลังชีวิตด้านบวก และตำนานเล่าว่า เดิมเมืองกวางเจาเป็นดินแดนที่ปลูกอะไรก็ไม่ขึ้นจนกระทั่งวันหนึ่งมีเทพเจ้าห้าพระองค์ทรงขี่แพะ 5 ตัวที่คาบธัญพืชเอาไว้ลงมาจากสวรรค์นำเมล็ดพันธุ์แห่งความโชคดีโปรยไปทั่วท้องนาของเมืองกวางเจา ตั้งแต่นั้นมาที่นั่นก็บังเกิดสรรพสิ่งลมฝนสมบูรณ์ตกต้องตามฤดูกาลจึงเป็นตำนานที่มาของกวางเจา “เมืองแพะ” การออกแบบจึงมีลักษณะเป็นแพะที่กำลังยืนอยู่บนชันเขา หรือแพะจำนวน 3 ตัวพร้อมดวงอาทิตย์ที่หมายถึงครอบครัวที่สมบูรณ์และความรุ่งเรืองความสำเร็จได้กลับมา

ภาพที่ 4.25 ประติมากรรมปีมะแม วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

โครงสร้างทางกายภาพของแกะในลักษณะศิลปะ

แพะเป็นสัตว์ที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่ผสมผสานระหว่างความแข็งแรงและความคล่องตัวซึ่งในลักษณะศิลปะสามารถถ่ายทอดความเป็นธรรมชาติ ความดื้อรั้น และความสง่างามได้

ศีรษะของแพะมีลักษณะเด่นคือเขาที่โค้งหรือเรียวยาว ซึ่งสามารถออกแบบให้เป็นเส้นสายที่โดดเด่นในเชิงศิลปะ ดวงตาของแพะมีรูม่านตาที่เป็นแนวนอน ให้ความรู้สึกเฉลียวฉลาดและระแวดระวัง ใบหน้ามักมีขนที่เรียบและเป็นมันวาว โดยลักษณะของเคราที่อยู่ใต้คางสามารถเพิ่มรายละเอียดที่น่าสนใจให้กับภาพ

ขนของแพะมีลักษณะหลากหลาย ตั้งแต่สั้นและเรียบไปจนถึงหยาบหรือหยิกเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ ในงานศิลปะสามารถใช้เทคนิคแสงเงาเพื่อแสดงเนื้อสัมผัสและเพิ่มมิติของขน สีของแพะมีตั้งแต่สีขาว น้ำตาล ดำ หรือแบบลายจุดลายแต้ม ซึ่งสามารถปรับแต่งให้เหมาะสมกับธีมของงาน

ในฉากหลัง แพะมักถูกวาดอยู่ในภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับภูเขา ทุ่งหญ้า หรือพื้นที่เปิดโล่ง เพื่อสะท้อนถึงถิ่นที่อยู่อันเป็นธรรมชาติของมัน ท่าทางของแพะ เช่น การปีนป่าย การยืนตระหง่าน หรือการหันมองอย่างระแวดระวัง สามารถสื่อถึงพลัง ความสง่างาม และความดื้อรั้นในเชิงบวก

ภาพที่ 4.26 โครงสร้างทางกายภาพของแกะในลักษณะศิลปะ
หมายเหตุ. https://www.deviantart.com/elruu, 2021

ปีวอก

ปีวอกเป็นผู้ที่ฉลาดหลักแหลมเหมือง ลิงช่างสงสัย หัวไว เรียนรู้อะไรได้เร็ว ช่างจดจำ แต่มีสมาธิสั้น มีเทคนิคความสามารถเฉพาะตัว กระตือรือร้นและมีความยืดหยุ่นอารมณ์ขันและสรรหาเรื่องมาคุยได้ไม่รู้จบ ชอบต่อสู้เพื่อความยุติธรรมชอบเข้าสังคมและชอบเรื่องตื่นเต้นท้าทายไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยอยู่นิ่งกับใครเขาไม่เป็น มีปฏิภาณไหวพริบ ตัดสินใจดี ปีวอกธาตุประจำตัวคือทอง สีมงคลคือ สีส้ม สีน้ำตาล สีเหลือง

ลิง เป็นสัญลักษณ์ของ ความก้าวหน้าในตำแหน่งและเจริญรุ่งเรือง เนื่องจากลิงในภาษาจีนออกเสียงตรงกับคำว่า “โหว” ซึ่งหมายถึงยศถาบรรดาศักดิ์ อีกทั้งลิงยังเป็นสัตว์ที่ฉลาดมีไหวพริบและสติปัญญาดี จึงมีสัญลักษณ์ ลิงถือลูกท้อ หรือลิงกอดทอง อีกทั้งในความเชื่อของญี่ปุ่นในลัทธิชินโตที่เป็นสัญลักษณ์ในการขอพรเรื่องลูก นอกจากสัตว์มงคลก็เป็นสัญลักษณ์การเตือนใจอย่าง ลิง 3 ที่ปิดหู ปิดตา และปิดปาก ที่หมายถึง การไม่รับรู้โดยการมองในสิ่งที่ไม่ดี การไม่ฟังในสิ่งที่ไม่ดี และการไม่กล่าววาจาในสิ่งที่ไม่ดี

ภาพที่ 4.27 ประติมากรรมปีวอก วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ภาพที่ 4.28 ภาพลิงเผือสมัยราชวงศ์ชิง หมายเหตุ. โจวเซี่ยวเทียน, 2556

โครงสร้างทางกายภาพของลิงในลักษณะศิลปะ

ลิงมีโครงสร้างที่โดดเด่นด้วยศีรษะขนาดเล็กถึงปานกลาง ดวงตากลมโตมักแสดงอารมณ์ได้อย่างชัดเจน ใบหน้าของลิงมีลักษณะเฉพาะขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ เช่น ลิงที่มีจมูกยื่นหรือจมูกแบน บางสายพันธุ์มีขนบริเวณใบหน้าหรือสีที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ลิงอุรังอุตังที่มีขนสีน้ำตาลแดงหรือชะนีที่มีใบหน้าสีดำล้อมรอบด้วยขนสีขาว ลำตัวของลิงมีโครงสร้างที่เหมาะสำหรับการเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว กล้ามเนื้อและกระดูกมีความยืดหยุ่น แขนและมือของลิงเป็นจุดเด่นที่สำคัญ

ลิงยังถูกนำเสนอในศิลปะนามธรรมเพื่อสื่อถึงแก่นแท้ของพฤติกรรมหรือบุคลิก เช่น ลิงที่ถูกลดทอนรายละเอียดจนเหลือเพียงรูปทรงเรขาคณิตที่แสดงถึงการเคลื่อนไหวหรือความขี้เล่น

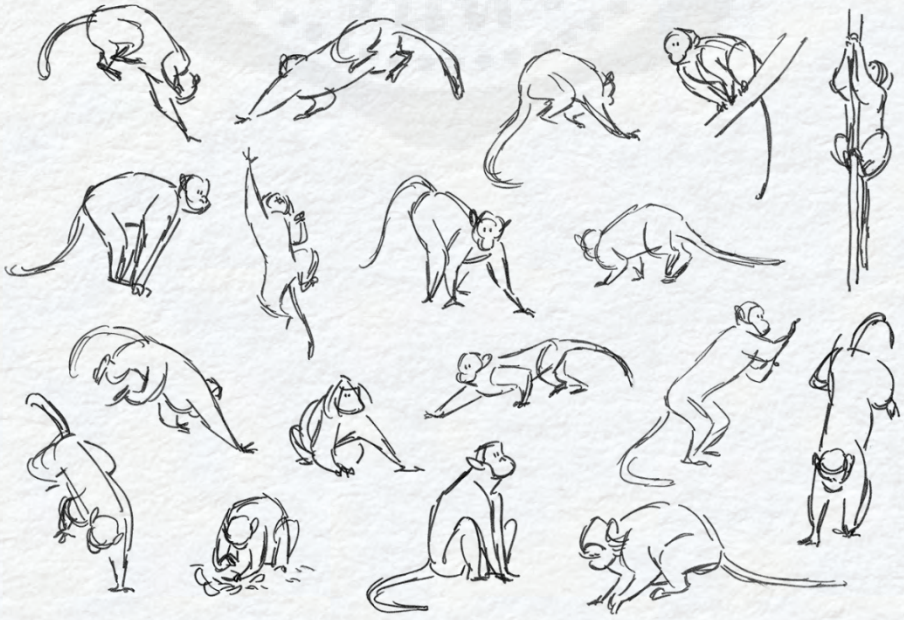

ภาพที่ 4.29 โครงสร้างทางกายภาพของลิงในลักษณะศิลปะ หมายเหตุ. Pauline, Retrieved from https://www.deviantart.com/elruu, 2012

ปีระกา

คนปีระกามีความฉลาดเฉลียวกล้าหาญเปิดเผยช่างเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีไหวพริบรู้เท่าทันคน ชอบการถกเถียงด้วยปัญญาเหตุผลแต่ก็ชอบคิดเล็กคิดน้อยมีเสน่ห์น่าคบหาเป็นเพื่อนชั้นเลิศยิ่งถ้ามีใครต้องการความช่วยเหลือก็พร้อมเคลียร์คิวว่างมีความเป็นนักปราชญ์อยู่ในตัวแต่ไม่ค่อยแสดงให้ใครเห็นไว้ใจได้และเป็นกุนซือที่ดี ปีระกาธาตุประจำตัวคือทองสีมงคล คือ สีน้ำตาล สีเหลือง สีอิฐ และสีแดง

ไก่เป็นสัตว์มงคลในเรื่องของความขยันขันแข็งทำมาหากินตามหลักฮวงจุ้ยเชื่อว่าจะเรียกเงินทองโชคลาภครอบครัวมีความอุดมสมบูรณ์และพอกพูนทรัพย์ และคำว่า "ไก่" ในภาษาจีนออกเสียงคล้ายกับคำว่า "โชคดี" และในประเทศไทย ที่นิยมเอารูปปั้นไก่เป็นคู่มาแก้บนที่มาจากตำนานพระราชประวัติ “พระองค์ดำ” ที่เป็นลางบอกเหตุถึงการกู้เอกราชและการประกาศอิสรภาพตามทางประวัติศาสตร์

ภาพที่ 4.30 ประติมากรรมปีระกา วัดห่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

ภาพที่ 4.31 ภาพมงคลปีใหม่ “ไก่เด็กวิเศษ” สมัยราชวงศ์ชิง หมายเหตุ. โจวเซี่ยวเทียน, 2556

ภาพที่ 4.32 ไก่แจ้ หมายเหตุ. kaset today, 2022

โครงสร้างทางกายภาพของไก่ในลักษณะศิลปะ

ไก่เป็นสัตว์ที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ ซึ่งในลักษณะศิลปะสามารถนำเสนอได้ทั้งความมีชีวิตชีวา ศีรษะของไก่มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับลำตัว โดดเด่นด้วยหงอนที่มีรูปร่างและลักษณะแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ ซึ่งสามารถออกแบบในงานศิลปะให้ดูมีเสน่ห์และน่าสนใจ จะงอยปากของไก่สั้นและโค้งเล็กน้อยแสดงถึงความกระชับ ดวงตากลมโตแฝงด้วยความตื่นตัวและความฉลาด

ศีรษะของไก่แจ้มีหงอนที่สูงและแตกต่างจากไก่ทั่วไป ซึ่งสามารถออกแบบได้ในลักษณะศิลปะที่ดูโดดเด่นและพลิ้วไหว จะงอยปากสั้นและแหลมเหมาะกับการหากิน ดวงตากลมโตและคมชัดสะท้อนถึงความกระตือรือร้นและการตื่นตัว ตำแหน่งของหงอนและท่าทางของหางที่ยาวยิ่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของมัน ขนของไก่แจ้เป็นลักษณะเฉพาะที่มีความพลิ้วไหวและฟูฟ่อง โดยเฉพาะขนหางที่ยาวและมีสีสันสดใส มักใช้สีสันที่หลากหลาย เช่น แดง ทอง หรือดำ ซึ่งแสดงถึงความงดงามและความมีชีวิตชีวาของมัน ขนของไก่แจ้สามารถเน้นในงานศิลปะด้วยการใช้เส้นสายที่ละเอียดเพื่อแสดงถึงความพลิ้วไหวและความเบาสบาย

ภาพที่ 4.33 โครงสร้างทางกายภาพของไก่ในลักษณะศิลปะ หมายเหตุ. Asmakar, Retrieved from https://www.deviantart.com/elruu, 2019

ปีจอ

คนปีจอเป็นคนดีที่น่าคบ ซื่อสัตย์ไว้ใจได้ เหมือนสุนัขที่เป็นมิตร ให้ความเห็นอกเห็นใจ เวลามีใครมาขอความช่วยเหลือ คุณจริงใจเปิดเผย ตรงไปตรงมา ออกจะดื้อรั้น แต่ไม่เคยเห็นแก่ตัว จะคิดถึงผู้อื่นไว้ก่อนเสมอ ภายในหัวใจบรรจุไว้ด้วยความรักอย่างเต็มเปี่ยม มีคุณธรรมพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิทั้งของตนเองและผู้อื่น โดยปกติก็จะมีกิริยานุ่มนวล มากด้วยมารยาท แต่ก็แฝงไว้ด้วยอุปนิสัยแบบขวานผ่าซาก ปีจอธาตุประจำตัวคือดิน สีมงคลคือ สีส้มอ่อน สีชมพู เขียวอ่อน สีน้ำเงิน และสีม่วง

ภาพที่ 4.34 ประติมากรรมปีจอ วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

สุนัข ถือว่าเป็นสัตว์ที่อยู่เคียงข้างมนุษย์มาแต่โบราณ และเป็นตัวแทนของความซื่อสัตย์จากหลายตำนาน ทั้งทางฝั่งตะวันตกและตะวันออก เช่น ฮาจิ สุนัขผู้ภักดีของญี่ปุ่นที่เฝ้ารอเจ้านายที่สถานีรถไฟ, บ็อบบี้ สุนัขผู้ภักดีแห่งสกอตแลนด์เรื่องจริงในศตวรรษที่ 19 ที่เฝ้าหลุมศพเจ้านาย หรือ ตำนานของกรีกมีสุนัขสามหัวชื่อ “เซอร์บิรุส” (Cerberus) ทำหน้าที่คอยเฝ้าประตูยมโลกชั้นใน ทุกเรื่องเล่าส่วนใหญ่จะแสดงความจงรักภักดีและรวมไปถึงการปกป้อง นอกจากนี้สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในเทพนิยายจีนชื่อฉีหลิน หรือที่คนไทยรู้จักกันในชื่อ กิเลน ตามตำนานกล่าวว่า มีตัวเป็นสุนัข หางเหมือนโค หัวเป็นมังกร เท้ามีกีบเหมือนม้า โดยเชื่อกันว่า หากกิเลนปรากฏตัวขึ้น หมายถึงกำลังจะมีเรื่องมงคลตามมา หรือจะมีแต่โชคดี ไม่มีเรื่องร้าย และยังเชื่อกันว่าการตั้งกิเลนไว้จะช่วยกรองและขจัดสิ่งอัปมงคล

โครงสร้างทางกายภาพของสุนัขในลักษณะศิลปะ

สุนัขเป็นสัตว์ที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับพันธุ์และลักษณะทางสายพันธุ์ต่างๆ ซึ่งในลักษณะศิลปะสามารถนำเสนอคุณสมบัติที่โดดเด่นของมัน เช่น ความภักดี ความกระตือรือร้น หรือความแข็งแรงศีรษะของสุนัขมักมีลักษณะและขนาดที่แตกต่างกันตามพันธุ์ แต่ส่วนใหญ่มีโครงหน้าและปากที่คมชัด โดยเฉพาะดวงตาที่แสดงออกถึงอารมณ์ เช่น ความภักดี ความสนุกสนาน หรือความเฉลียวฉลาด หูของสุนัขอาจมีรูปร่างต่างกัน เช่น หูยาวและอ่อนนุ่ม หรือหูตั้งขึ้นและแข็งแรง ขนของสุนัขมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่ขนสั้น ขนยาว หรือขนหยิก ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ ซึ่งในงานศิลปะสามารถใช้ขนเป็นสื่อในการสร้างความละเอียดและมิติของภาพได้

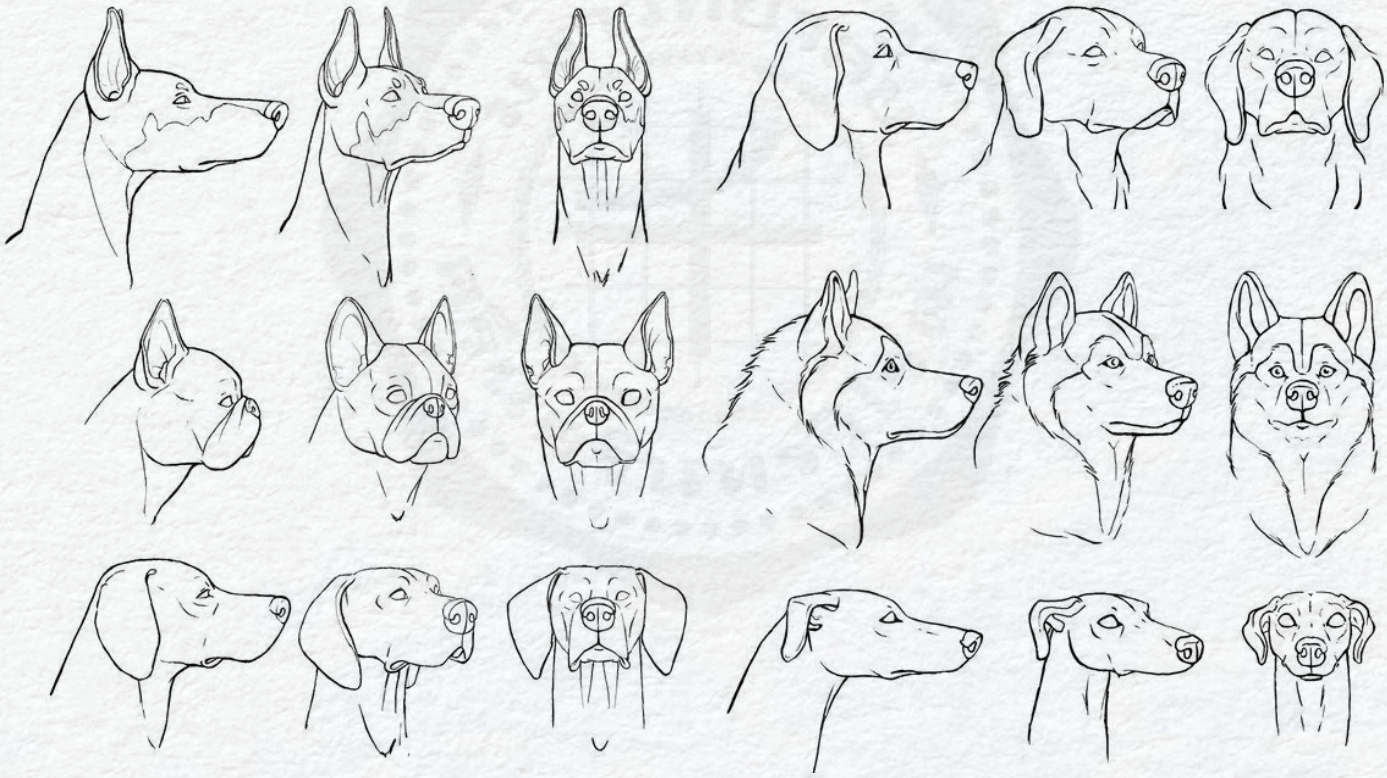

ภาพที่ 4.35 โครงสร้างทางกายภาพของสุนัขในลักษณะศิลปะ หมายเหตุ. Sofmer, Retrieved from https://www.deviantart.com/elruu, 2019

ปีกุน

คนปีกุนโชคดีมีกินมีใช้ไม่อดเวลาอยากจะได้อะไรก็มักมีโอกาสดีที่จะสมหวังเสมอ เป็นคนสงบเสงี่ยมและอดทนจนถึงขั้นเรียกว่าอึด แต่ถ้าทนไม่ไหวจะดุมาก เป็นคนช่างพูด แต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องตัดสินใจอะไรบางอย่างคุณจะใช้เวลาคิดทบทวนไตร่ตรองจนรอบคอบ แถมหาแนวร่วมเพื่อเพิ่มความมั่นใจจากบรรดาเพื่อนฝูง เป็นคนมีเหตุผล แต่ก็แอบมีโลกส่วนตัว ปีกุนธาตุประจำตัวคือน้ำ สีมงคล คือ สีฟ้า สีเขียว สีเหลือง สีเทา และสีน้ำเงิน

หมู เป็นตัวแทนของความอุดมสมบูรณ์ร่ำรวยและมั่งคั่งและนำมาพามาด้วยโชคลาภ ตามความเชื่อของชาวจีนเนื่องมาจาก หมู เป็นสัตว์ที่มีความสามารถในการเจริญเติบโตได้ดีและให้เนื้อในปริมาณมากซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ในสังคมเกษตรกรรม ชาวจีนมักมองว่าการเลี้ยงหมูช่วยเสริมสร้างความมั่งคั่งและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และนำมาใช้ในการบูชาเพื่อแสดงถึงความเคารพและการขอบคุณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มอบความเจริญและโชคลาภ

ภาพที่ 4.36 ประติมากรรมปีจอ วัดหว่องไท่ซิน หมายเหตุ. https://www.freepik.com/premium-photo/traditional-twelve-chinese-zodia, 2019

โครงสร้างทางกายภาพของหมูในลักษณะศิลปะ

หมูเป็นสัตว์ที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งในลักษณะศิลปะสามารถสื่อถึงความน่ารักความแข็งแรงในแบบเรียบง่าย หรือความขี้เล่น โครงสร้างร่างกายของหมูมีลำตัวที่ป้อมและกลมมน ซึ่งสะท้อนถึงความสมดุลและความมั่นคง ศีรษะของหมูมักมีลักษณะกลมและสั้น จมูกแบนและยื่นออกมาอย่างเด่นชัด เป็นจุดที่มักจะถูกถ่ายทอดในงานศิลปะอย่างละเอียดเพื่อแสดงถึงการขุดหาอาหารหรือการใช้จมูกในการสำรวจดวงตาของหมูค่อนข้างเล็กและดูสงบแต่มีแววตาที่สดใสสะท้อนความน่ารักและขี้เล่น ขนของหมูอาจมีลักษณะที่สั้นและเรียบ หรือบางสายพันธุ์ก็มีขนหยาบและหนา ขนจะช่วยเพิ่มมิติให้กับภาพและช่วยให้สุนทรียะในการสร้างภาพดูมีความสมจริงขึ้น สีของหมูในงานศิลปะอาจเป็นสีชมพู หรือบางครั้งอาจมีการใช้สีต่างๆ เช่น น้ำตาล หรือสีดำ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและมิติให้กับงาน

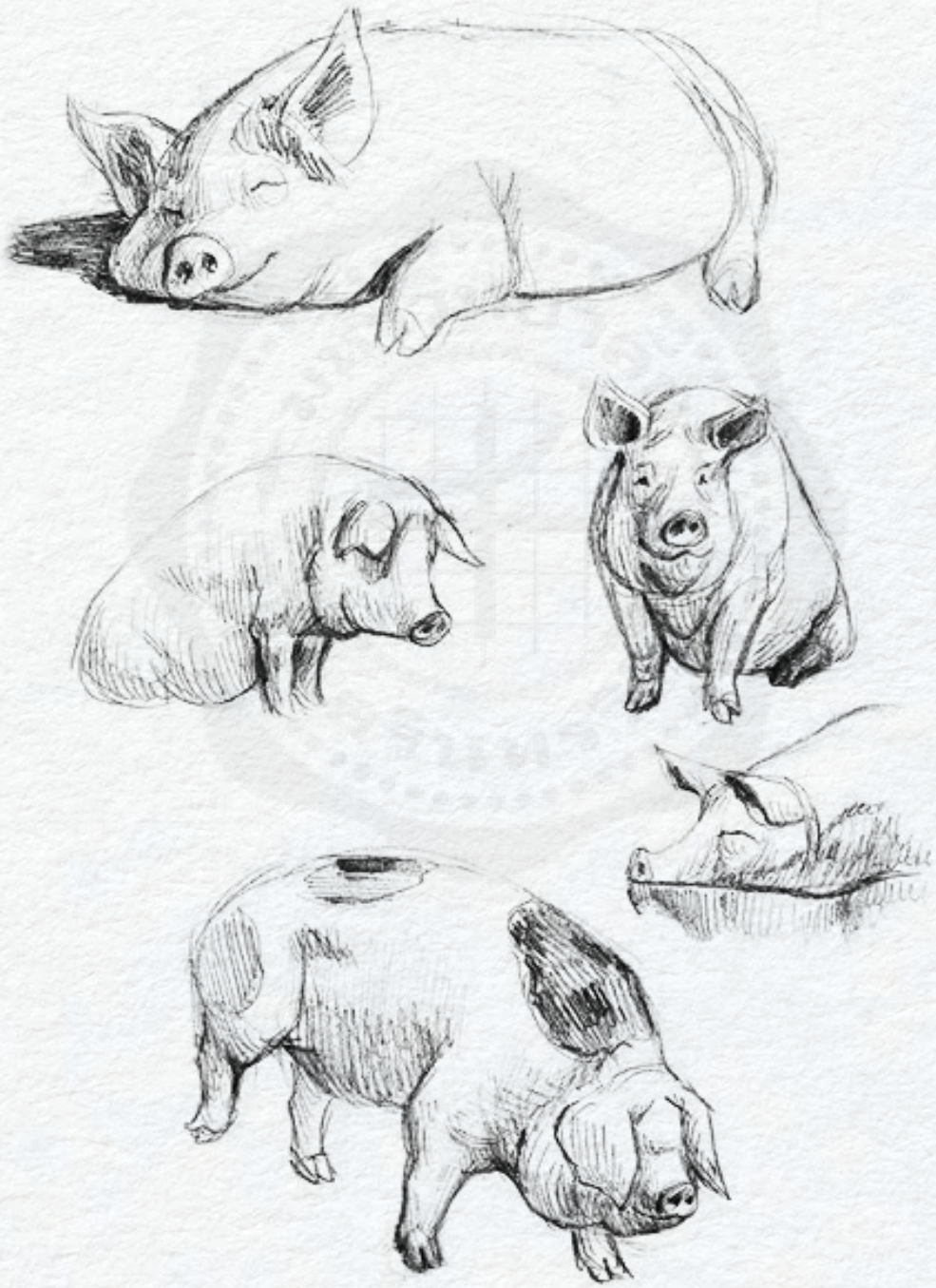

ภาพที่ 4.37 โครงสร้างทางกายภาพของหมูในลักษณะศิลปะ หมายเหตุ. Cbocquee, Retrieved from https://www.deviantart.com/elruu, 2019

จากวีถีชีวิต สังคม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่หล่อหลอมไปกับธรรมชาติ จนเกิดการสร้างสัญลักษณ์ 12 นักษัตร จากนั้นเกิดกระบวนการจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่เห็นถึงรูปร่างลักษณะอันเป็นจุดเด่น รวมไปถึงพฤติกรรม และการตีความและพัฒนำปถึงการเชื่อมโยง จนนำไปสู่ความเชื่อหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ 12 นักษัตร เช่น บุคลิกของคนปีฉลูก็มีอุปนิสัยคล้ายวัว หรือคนเกิดปีจอมีนิสัยที่ซื่อสัตย์เหมือนสุนัข เป็นต้น

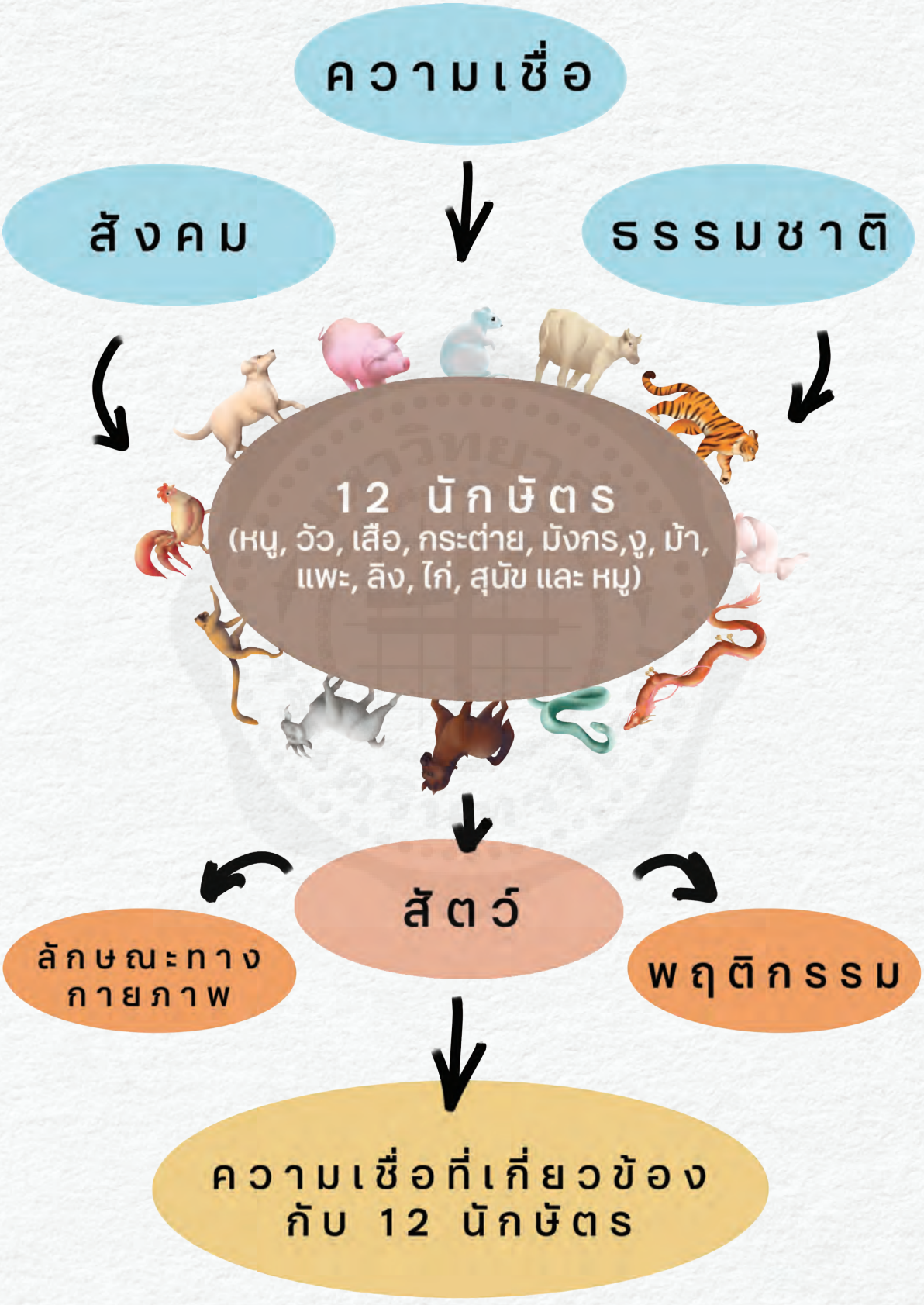

ภาพที่ 4.38 โครงสร้างสรุปการเกิดความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับนักษัตร หมายเหตุ. Cbocquee, Retrieved from https://www.deviantart.com/elruu, 2019

บทที่ 5

การพัฒนาลายผ้าผ่าน 12 นักษัตร

การออกแบบลวดลายผ้าสายมูที่มีความหมาย สามารถเริ่มต้นจากการศึกษาลักษณะของปีนักษัตรแต่ละปี ซึ่งแต่ละปีจะมีพลังและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เช่น ปีชวด (หนู) อาจสื่อถึงความฉลาดและความรวดเร็ว, ปีฉลู (วัว) แสดงถึงความมั่นคงและขยันหมั่นเพียร, ปีขาล (เสือ) สื่อถึงความกล้าหาญและพลังงาน เป็นต้น ความเข้าใจในลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้การออกแบบลวดลายมีความเชื่อมโยงกับค่านิยมและความต้องการของผู้คนในแต่ละปี

สำหรับการปรับใช้แนวคิดนี้ในงานออกแบบลวดลายผ้าสายมูในยุคปัจจุบัน นักออกแบบสามารถเลือกใช้สัญลักษณ์หรือรูปแบบที่เป็นที่รู้จักและมีความหมายในสังคม เช่น การนำเส้นสายลวดลายที่เรียบง่ายและทันสมัยมาผสมผสานกับสัญลักษณ์ของปีนักษัตร หรือการใช้สีที่มีความหมายในทางสัญลักษณ์ เช่น สีทองสำหรับปีมะโรง (มังกร) ซึ่งสื่อถึงความมั่งคั่ง หรือสีแดงสำหรับปีมะเส็ง (งู) ที่แสดงถึงการเสริมพลังและการป้องกัน

ในเชิงสร้างสรรค์ การปรับใช้ลวดลายผ้าสายมูไม่จำเป็นต้องยึดติดกับลักษณะดั้งเดิมเสมอไป การผสมผสานสไตล์ที่ทันสมัย เช่น ลวดลายมินิมอล หรือการใช้วัสดุใหม่ๆ เช่น ผ้าไหมซาติน หรือผ้าฝ้ายออร์แกนิก ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้คนในยุคนี้ จะทำให้ผลงานออกแบบมีความร่วมสมัยและสอดคล้องกับเทรนด์ปัจจุบันได้

การทำความเข้าใจความหมายเชิงลึกของแต่ละปีนักษัตรและการปรับลวดลายให้สะท้อนถึงความเชื่อและความต้องการของคนในยุคสมัยใหม่จะช่วยให้ผลงานที่ออกแบบมีคุณค่าทางจิตใจและสามารถเชื่อมโยงกับผู้ใช้ได้ดีขึ้น ไม่เพียงแค่เป็นเครื่องแต่งกายที่สวยงาม แต่ยังเป็นการสื่อสารถึงพลังและคุณสมบัติที่ช่วยเสริมความเป็นสิริมงคลในชีวิตประจำวัน

กฎแห่งแรงดึงดูด (Law of Attraction)

เพื่อทำความเข้าใจว่าการออกแบบลวดลายผ้าสายมูต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มนี้ ส่วนหนึ่งมาจากแนวคิดว่าด้วย กฎแห่งแรงดึงดูด คือ แนวคิดที่ว่าความคิดและความรู้สึกของมนุษย์สามารถดึงดูดสิ่งที่มนุษย์ต้องการหรือไม่ต้องการเข้ามาในชีวิตมนุษย์ได้ หากมนุษย์มีความคิดที่บวกและมองโลกในแง่ดี ก็จะดึงดูดพลังงานที่ดีและสิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิต ในทางตรงกันข้าม ถ้ามนุษย์มีความคิดเชิงลบหรือกลัวสิ่งต่างๆ ก็อาจดึงดูดสิ่งเหล่านั้นเข้ามาได้เช่นกัน แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับพลังงานและการสั่นสะเทือนในเชิงบวกหรือเชิงลบที่มนุษย์เปล่งออกมา ซึ่งจะมีผลต่อสิ่งที่มนุษย์ดึงดูดเข้ามาในชีวิตของมนุษย์

ในการออกแบบสายมู ที่เชื่อมโยงกับกฎแห่งแรงดึงดูด จะเน้นการใช้พลังงานเชิงบวกและการมองเห็นภาพที่ชัดเจนของสิ่งที่มนุษย์ต้องการ โดยการสร้างภาพในจิตใจ (Visualization) ที่เป็นกระบวนการที่ใช้จินตนาการและความคิดในการสร้างภาพหรือฉากในจิตใจของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และการยืนยันในทางบวก (Affirmations) เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในตัวเอง และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตในทางที่ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การวางแผนและตั้งเป้าหมายชีวิตที่สอดคล้องกับสิ่งที่มนุษย์หวังไว้ พร้อมกับการแสดงออกถึงความรู้สึกขอบคุณและศรัทธาในการบรรลุเป้าหมาย

การออกแบบสายมูในเชิงการใช้กฎแห่งแรงดึงดูดมักจะเกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในชีวิตการใช้สิ่งที่ช่วยกระตุ้นพลังงานบวก การใช้สัญลักษณ์ หรือการใช้สีและรูปแบบในงานออกแบบเพื่อส่งเสริมความต้องการบางอย่าง เช่น การเลือกสีที่ส่งเสริมพลังงานบวกหรือการซื้อสินค้าที่มีสัญลักษณ์ที่เสริมตัวปู้ซื้อหรือที่ให้มีความสมดุล ก็สามารถส่งเสริมการดึงดูดสิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิตได้ ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้ใช้กฎแห่งแรงดึงดูดให้เกิดประโยชน์ในการออกแบบลวดลายสายมู

การตีความความหมายของ 12 นักษัตรในการออกแบบลายผ้า

ในการออกแบบลายผ้าเป็นกระบวนการที่ต้องนำคุณลักษณะและพลังที่แท้จริงของแต่ละปีนักษัตรมาถ่ายทอดผ่านรูปแบบและลวดลายผ้า โดยการออกแบบสามารถทำได้หลากหลายวิธีที่สะท้อนถึงคุณสมบัติและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับปีนักษัตร

นักษัตร	การใช้ลักษณะเด่นของแต่ละปีนักษัตร:	การประยุกต์ใช้ลายเส้นและสี
ชวด	ลักษณะเด่น: ความฉลาด, ความรวดเร็ว, ความยืดหยุ่น การออกแบบ: ลวดลายที่ละเอียดอ่อน, คล่องแคล่วและมีความยืดหยุ่น เช่น ลวดลายที่มีเส้นสายเล็กๆและพลิ้วไหว แสดงถึงความเคลื่อนไหวรวดเร็ว สีเงินหรือสีเทา สะท้อนถึงความฉลาดหลักแหลม	ลายเส้น: เส้นที่พลิ้วไหวและเชี่ยวโยงถึงความรวดเร็วและความยืดหยุ่น เช่น เส้นโค้งที่มีความซับซ้อนหรือเส้นเล็กๆ ที่ไม่หยุดนิ่ง สี: สีเทา, สีน้ำเงิน หรือสีขาว เพื่อสะท้อนถึงความฉลาด ความรวดเร็ว และความสะอาดตา สีเหล่านี้จะให้ความรู้สึกถึงความคล่องตัวและความทันสมัย
ฉลู 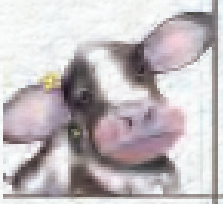	ลักษณะเด่น: ความมั่นคง, ขยันหมั่นเพียร การออกแบบ: ลวดลายที่มีความหนักแน่นและมั่นคง เช่นรูปทรงที่เรียบง่ายและซ้ำซ้อนสะท้อนถึงความสม่ำเสมอ เช่น เส้นแนวนอนหรือรูปทรงสี่เหลี่ยม สีที่ใช้เช่น สีเขียวเข้ม สีครีม หรือสีเบจ	ลายเส้น: เส้นตรงและขนานแสดงถึงความมั่นคงและความสม่ำเสมอ เช่น ลวดลายที่ประกอบด้วยเส้นขนานหรือรูปทรงสี่เหลี่ยม สี: สีเขียวเข้ม, สีน้ำตาล, หรือสีเบจ ซึ่งสะท้อนถึงความแข็งแรงและการพึ่งพาได้ สีเหล่านี้ทำให้ผ้าดูเรียบง่ายและมีความสงบ
ขาล	ลักษณะเด่น: ความกล้าหาญ, พลัง, การเป็นผู้นำ การออกแบบ: ลวดลายที่มีความดุดันและแสดงพลัง เช่นลายเสือหรือเส้นที่คมชัดและโค้งงอเส้นสายที่แสดงถึงการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ใช้สีแดง, สีทอง, หรือสีดำเพื่อแสดงถึงพลังและความมั่น	ลายเส้น: เส้นที่คมชัดและพลิ้วไหว เช่น เส้นหยักหรือเส้นโค้งที่สื่อถึงความรวดเร็วและพลัง สี: สีทอง, สีแดง หรือสีดำ ที่แสดงถึงความดุดันและพลังที่รุนแรง สีเหล่านี้จะเพิ่มความหรูหราและความมั่นคง
เถาะ	ลักษณะเด่น: ความสงบ, ความละเอียดอ่อน การออกแบบ: ลวดลายที่อ่อนช้อยและสงบ เช่น ลายดอกไม้หรือใบไม้ที่ละเอียดอ่อน สีพาสเทลหรือสีขาวที่แสดงถึงความอ่อนหวานและสงบสุข	ลายเส้น: เส้นที่อ่อนช้อยและละเอียดอ่อน เช่น ลวดลายของดอกไม้หรือใบไม้ที่มีลักษณะพลิ้วไหว สี: สีชมพู, สีขาว หรือสีพาสเทล ที่สะท้อนถึงความอ่อนหวานและสงบ สีเหล่านี้จะช่วยให้ผ้าดูสงบและมีความอ่อนโยน
มะโรง	ลักษณะเด่น: ความยิ่งใหญ่, ความมั่งคั่ง การออกแบบ: ลวดลายที่หรูหราและเต็มไปด้วยพลัง เช่นลายมังกรที่พลิ้วไหวหรือรูปทรงที่เป็นคลื่นแสดงถึงความทรงพลัง สีทอง, สีแดง หรือสีน้ำเงินที่สะท้อนถึงความมั่งคั่ง	ลายเส้น: ลายที่มีความหรูหราและพลิ้วไหว เช่น ลายมังกรที่มีลักษณะเหมือนคลื่นหรือเปลวไฟ สี: สีทอง, สีแดง, หรือสีน้ำเงิน ที่แสดงถึงความมั่งคั่งและความยิ่งใหญ่ สีเหล่านี้จะให้ความรู้สึกถึงความรุ่งโรจน์และพลังอำนาจ
มะเส็ง	ลักษณะเด่น: ความลึกซึ้ง, การปรับตัว การออกแบบ: ลวดลายที่มีความโค้งงอหรือมีเส้นโค้งพลิ้วไหว เหมือนรูปร่างของงู ใช้สีเขียว, สีดำ หรือสีเงินเพื่อแสดงถึงความลึกลับและความสามารถในการปรับตัว	ลายเส้น: เส้นโค้งหรือรูปทรงที่พลิ้วไหวเหมือนลำตัวของงู เช่น ลายที่เป็นเส้นโค้งหรือโครงสร้างที่สื่อถึงความลึกลับ สี: สีเขียวเข้ม, สีดำ หรือสีเงิน ซึ่งสะท้อนถึงความลึกลับและการปรับตัว ได้ดี สีเหล่านี้จะทำให้ลวดลายดูมีความหมายลึกซึ้ง

นักษัตร	การใช้ลักษณะเด่นของแต่ละปีนักษัตร:	การประยุกต์ใช้ลายเส้นและสี
มะเมีย	ลักษณะเด่น: ความกระตือรือร้น, การเคลื่อนไหว การออกแบบ:ลวดลายที่มีความพลิ้วไหวและเคลื่อนไหวเร็ว เช่น เส้นสายที่ดูลื่นไหลหรือมีกลิ่นอายของการเคลื่อนที่ ใช้สีเหลือง, สีทอง หรือสีแดงเพื่อสะท้อนถึงความกระตือรือร้น	ลายเส้น:เส้นที่พลิ้วไหวและมีความเคลื่อนไหว เช่น เส้นที่วิ่งไปข้างหน้า หรือมีการกระจายออกไปในหลายทิศทาง สี: สีทอง, สีแดง, หรือสีเหลือง ที่แสดงถึงความกระตือรือร้นและพลังชีวิต สีเหล่านี้จะทำให้ผ้าดูมีความมีชีวิตชีวาและพลิ้วไหว
มะแม	ลักษณะเด่น: ความอ่อนโยน, ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ: ลวดลายที่มีความละเอียดอ่อนและสงบ เช่น ลายใบไม้, ดอกไม้ หรือเส้นสายที่ไหลลื่น ใช้สีเขียว ,สีครีมหรือสีชมพูที่สะท้อนถึงความอ่อนโยนและความคิดสร้างสรรค์	ลายเส้น:เส้นที่นุ่มนวลและมีความละเอียดเช่นลายดอกไม้หรือใบไม้ที่คดเคี้ยวแสดงถึงความสงบ สี: สีเขียวอ่อน, สีครีม หรือสีชมพู เพื่อสะท้อนถึงความอ่อนโยนและความสงบสีเหล่านี้จะทำให้ผ้าดูอ่อนหลายและสงบ
วอก	ลักษณะเด่น: ความฉลาด, ความมีชีวิตชีวา การออกแบบ:ลวดลายที่แสดงถึงความเคลื่อนไหวและความสนุกสนาน เช่น ลายที่มีความพลิ้วไหวและมีพลัง ใช้สีสดใส เช่น สีส้ม, สีเหลือง หรือสีแดงเพื่อสะท้อนถึงความมีชีวิตชีวา	ลายเส้น:เส้นที่มีความคึกคักและพลิ้วไหว เช่นลายที่มีการเคลื่อนไหวรวดเร็วหรือมีลักษณะสนุกสนาน สี: สีส้ม, สีเหลือง หรือสีแดง ที่แสดงถึงความกระตือรือร้นและความสนุกสนาน สีเหล่านี้จะช่วยให้ผ้าดูมีชีวิตชีวาและเต็มไปด้วยพลัง
ระกา	ลักษณะเด่น: ความซื่อสัตย์, ความมุ่งมั่น การออกแบบ: ลวดลายที่มีความหรูหราและละเอียด เช่น ลายที่ดูมั่นคงและเป็นระเบียบใช้สีทอง,สีแดงหรือสีเหลืองเพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นและการบรรลุเป้าหมาย	ลายเส้น: เส้นที่คมชัดและจัดระเบียบ เช่น ลายที่มีเส้นตรงและมุมแหลม สื่อถึงความมั่นคงและการตั้งตัว สี: สีทอง,สีแดงหรือสีเหลืองที่แสดงถึงความมั่นคงและความสง่างาม สีเหล่านี้จะให้ผ้าดูสง่างามและมั่นคง
จอ	ลักษณะเด่น: ความซื่อสัตย์, ความจงรักภักดี การออกแบบ:ลวดลายที่เรียบง่ายแต่มีความอบอุ่นเช่น รูปทรงที่มีความเป็นธรรมชาติและดูน่ารัก ใช้สีเบจ, สีเทา หรือสีน้ำตาลที่สะท้อนถึงความซื่อสัตย์และการปกป้อง	ลายเส้น: เส้นที่อ่อนโยนและเรียบง่าย เช่น ลายที่ดูอบอุ่นและไม่ซับซ้อน สี: สีน้ำตาล, สีเทา หรือสีเบจ ที่สะท้อนถึงความซื่อสัตย์และความอบอุ่น สีเหล่านี้จะช่วยให้ผ้าดูมีความน่าเชื่อถือและอบอุ่น
กุน	ลักษณะเด่น: ความเจริญรุ่งเรือง, ความสุข การออกแบบ:ลวดลายที่สะท้อนถึงความสุขและความอุดมสมบูรณ์ เช่น ลายที่ดูอิ่มเอมและเต็มไปด้วยความสุข ใช้สีชมพู, สีทอง หรือสีเขียวที่สะท้อนถึงความสมบูรณ์และความสุข	ลายเส้น:เส้นที่อ่อนโยนและมีลักษณะกลมมน เช่น ลายที่มีการเชื่อมโยงเส้นโค้งแสดงถึงความสุข

ตารางที่ 5.1 สรุปตีความหมายนักษัตร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

การออกแบบลายผ้าจึงเป็นการผสมผสานลักษณะเด่นเหล่านี้ให้เป็นลวดลายที่มีความหมายลึกซึ้งและสามารถสะท้อนถึงความเชื่อมโยงของแต่ละปีนักษัตรได้อย่างลงตัว ทั้งในแง่ของการสื่อสารพลังแห่งความเชื่อและความสวยงามในทางศิลปะ

การวิเคราะห์และการนำไปใช้

การวิเคราะห์นักษัตรเพื่อการออกแบบสามารถทำได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้:

1. ศึกษาความหมายของนักษัตร

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักษัตร 12 ราศีในระบบนักษัตรไทยหรือจีน รวมถึงลักษณะเฉพาะ อุปนิสัย และความเชื่อที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานออกแบบได้ ผู้ออกแบบแต่ละคนมีการอ้างอิงข้อมูลต่างกันตามความเชื่อส่วนบุคคล และในแต่ละปีมีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็น ของนำโชค สีนำโชคประจำปี อุปนิสัยของนักษัตรที่อิงตามธาตุปีเกิด หรือการอ้างอิงจากลักษณะนักษัตร (Lin & Mi, 2025; Haoyi, 2019)

การวาดลวดลาย 12 นักษัตรของจีนนั้น ในอดีตมีเป้าหมายที่แสดงให้ดูเหมือนชีวิต แต่มีความแตกต่างกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ โดยให้มีความสร้างสรรค์เหนือจินตนาการ ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง ท่าทาง หรือลักษณะของสี ซึ่งต้องมีความเข้าใจและสังเกตการณ์เคลื่อนไหวของสัตว์ทั้ง 12 ตัว แม้จะมีลักษณะผิดรูปหรือการลดรายละเอียด แต่ก็แสดงเห็นถึงจุดเด่นได้ เช่น การวาดไก่ ไก่ที่มีพฤติกรรมขันตอนรุ่งเช้าที่แสดงให้เห็นถึงความสง่างาม จากการเชิดหัว การวาดจึงควรแสดงให้เห็นถึงความฉลาดสวยงาม และผู้ชมดูแล้วรู้สึกสดใส (Zheng, 2011)

2.วิเคราะห์องค์ประกอบและสัญลักษณ์

ศึกษาสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละนักษัตร เช่น สัตว์ประจำราศี หรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะ อาจรวมถึงการค้นคว้าเกี่ยวกับสีที่สัมพันธ์กับนักษัตรแต่ละตัว ไม่ว่าจะเป็นสีมงคล สีที่อิงกับวัฒนธรรมของผู้สร้างสรรค์ และดูองค์ประกอบ บรรยากาศให้สอดคล้องกับสัตว์ เป็นการผสานความเชื่อ ทฤษฎี และใช้ดอกไม้ ทัศนธาตุ หรือพื้นหลังมาประกอบในภาพ เพื่อเป็นการเสริมงานให้สมบูรณ์และเหมาะสมกับลวดลายผ้าที่มีความนิยม (Liang, 2013)

ภาพที่ 5.1 Twelve animal zodiac หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ภาพที่ 5.2 ตัวอย่างการวิเคราะห์ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

การออกแบบลวดลายผ้าปีนักษัตร เป็นกระบวนการที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ ไม่เพียงแต่ความสวยงามทางศิลปะ แต่ยังต้องคำนึงถึงหลักสัญลักษณ์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปีนักษัตรนั้นๆ โดยเฉพาะการเลือกดอกไม้มาเป็นองค์ประกอบของลวดลาย ซึ่งต้องมีความหมายเชิงมงคลและสอดคล้องกับสีนักษัตรของแต่ละปี และเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้ลวยลายสมมาตรเพื่อสื่อถึงความสมดุลและความมั่นคง และให้นักษัตรดูโดดเด่นสวยงาม

เมื่อเลือกดอกไม้เพื่อออกแบบลวดลายผ้าสำหรับปีนักษัตรจึงควรเลือกดอกไม้ที่มีสีตรงกับสีมงคลของปีนั้นๆเพื่อเสริมพลังด้านโชคลาภและความเป็นสิริมงคล ในหลายวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมจีนและไทย ดอกไม้มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้ง ตัวอย่างของดอกไม้ที่เหมาะสมกับลวดลายผ้าปีนักษัตร ได้แก่ ดอกโบตั๋น เป็นสัญลักษณ์ของความร่ำรวยและโชคลาภ ดอกเบญจมาศ สื่อถึงอายุยืนและความมั่นคง หรือดอกบัว แสดงถึงความบริสุทธิ์และสติปัญญา ในทางตรงกันข้าม ดอกไม้ที่มีความหมายเชิงอัปมงคล เช่น ดอกไม้ที่สื่อถึงการพลัดพรากหรือความสูญเสีย ไม่ควรถูกนำมาใช้ในลวดลายผ้า เช่น ดอกเบญจมาศซ่อนกลิ่น

ภาพที่ 5.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบและสัญลักษณ์ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

นักษัตร	สีมงคล	หมายเหตุ
ชวด		มีการใช้หลายสายพันธุ์ในการเป็นตัวแทน
ฉลู		มีการใช้กระทิงหรือวัวเป็นตัวแทน
ขาล		มีการใช้เสื้อขาวหรือเสือโคร่งเป็นตัวแทน
เถาะ		มีการใช้หลายสายพันธ์ในการเป็นตัวแทน
มะโรง		ทางเอเชียไม่นิยมวาดมีปีก
มะเส็ง		
มะเมีย		
มะแม		มีการใช้หลายสายพันธุ์ในการเป็นตัวแทน
วอก		มีการใช้หลายสายพันธุ์ในการเป็นตัวแทน
ระกา		มีการใช้หลายสายพันธุ์ในการเป็นตัวแทน
จอ		มีการใช้หลายสายพันธุ์และใช้หมาป่าในการเป็นตัวแทน
กุน		มีการใช้หมูหรือหมูป่าเป็นตัวแทน

ตารางที่ 5.2 การสรุปสีมงคลและการนำกายภาพสัตว์มาใช้ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

3. กำหนดรูปแบบการออกแบบ

เพื่อให้สอดคล้องกับนักษัตรที่ต้องการนำเสนอ เช่น การออกแบบงานกราฟิก, สินค้า, หรือสื่อการตลาด ควรกำหนดความรู้สึกและบรรยากาศที่ต้องการสื่อออกมา และทำความเข้าใจรูปร่างทางกายภาพของนักษัตรเพื่อให้มีลวดลายเหมาะสมกับผืนผ้าเพื่อให้นักษัตรเป็นจุดศูนย์กลาง และการจัดวางต้องมีการเว้นขอบเพื่อสร้างกรอบงาน นอกจากนี้การออกแบบ 12 ลาย ควรมีความสอดคล้องกัน เช่น การจัดวาง องค์ประกอบ หรือสัญลักษณ์ที่คล้ายกัน ในการเลือกใช้สีผู้เขียนได้เลือกตามสีมงคลแต่ไม่กำหนดว่าอ้างอิงตำราใด เพื่อให้สีสอดคล้องกับการออกแบบแต่ยังอยู่ในขอบเขตสีมงคล ตามตารางที่ 5.2

การเลือกใช้สีและรูปแบบในการออกแบบลวดลายมักขึ้นอยู่กับความหมายเชิงสัญลักษณ์และความสอดคล้องกับแนวคิดหลักของงานศิลปะที่สร้างขึ้นในบริบทของการออกแบบลวดลายนักษัตร สีที่เลือกใช้สามารถสะท้อนบุคลิกลักษณะเด่น หรือความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์นักษัตรนั้นๆ เช่น การใช้สีทองหรือสีโทนอุ่นในงานที่เกี่ยวกับแพะ เพื่อสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์และความแข็งแกร่ง ในขณะที่สีโทนเย็นอย่างสีน้ำเงิน ฟ้า อาจใช้กับลวดลายกระต่ายเพื่อให้ความรู้สึกอ่อนโยนและมีเสน่ห์

นอกจากนี้ รูปแบบของลวดลายยังต้องคำนึงถึงการแสดงเอกลักษณ์ของสัตว์นักษัตรแต่ละตัว โดยอาจใช้ลักษณะเส้นโค้งมนและลวดลายพฤกษศาสตร์เพื่อให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติ หรือใช้เส้นที่มีลักษณะเฉียบคมเพื่อเน้นพลังและความสง่างามของสัตว์นักษัตรนั้นๆ อีกทั้งการออกแบบยังต้องพิจารณาความกลมกลืนระหว่างลวดลาย สัญลักษณ์เสริม และองค์ประกอบโดยรวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างศิลปะและความหมายที่ต้องการสื่อสาร

ดังนั้น การใช้สีและรูปแบบในงานออกแบบลวดลายสายมูที่เกี่ยวข้องกับนักษัตรจึงไม่ใช่เพียงแค่ความสวยงาม แต่ยังมีบทบาทในการนำเสนอความหมาย เสริมพลังงาน และความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอดสู่ผู้พบเห็นหรือผู้ใช้งานลวดลายนั้นๆ

ภาพที่ 5.4 กระบวนการใช้ลวดลายนักษัตร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

จากนี้ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบในการทำลวดลายสายมู 12 นักษัตร โดยแบ่งองค์ประกอบเป็น ตัวสัตว์ องค์ประกอบรอบตัวสัตว์ และพื้นหลัง

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวหนู	สีม่วง	ความลึกลับ ความสง่างาม	เส้นขอบและลวดลายเล็กที่แสดงพลัง
ดอกไม้รอบตัวหนู	สีชมพู/เหลือง	ความรัก ความนุ่มนวล	ลายดอกไม้ที่อ่อนช้อยและโอบล้อม
พื้นหลัง	สีน้ำตาล	ความมั่นคง ความอบอุ่น	ลายเส้นเบา ๆ สร้างมิติและสมดุล

ตารางที่ 5.3 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีชวด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.5 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีชวด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีชวด

ลวดลายปีชวดคือการออกแบบที่สะท้อนถึง ความฉลาด ความปราดเปรียว และพลังงานแห่งการปรับตัว ผ่านการใช้ เส้นโค้งเล็กละเอียด และ สีโทนม่วง ชมพู ฟ้า และเงิน ที่สื่อถึงพลังงานบวกและความมั่นใจ ลวดลายนี้ไม่เพียงแต่สร้างความงาม แต่ยังเสริมดวงชะตาและพลังใจให้กับผู้ใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 5.6 ขั้นตอนการร่างแบบปีชวด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

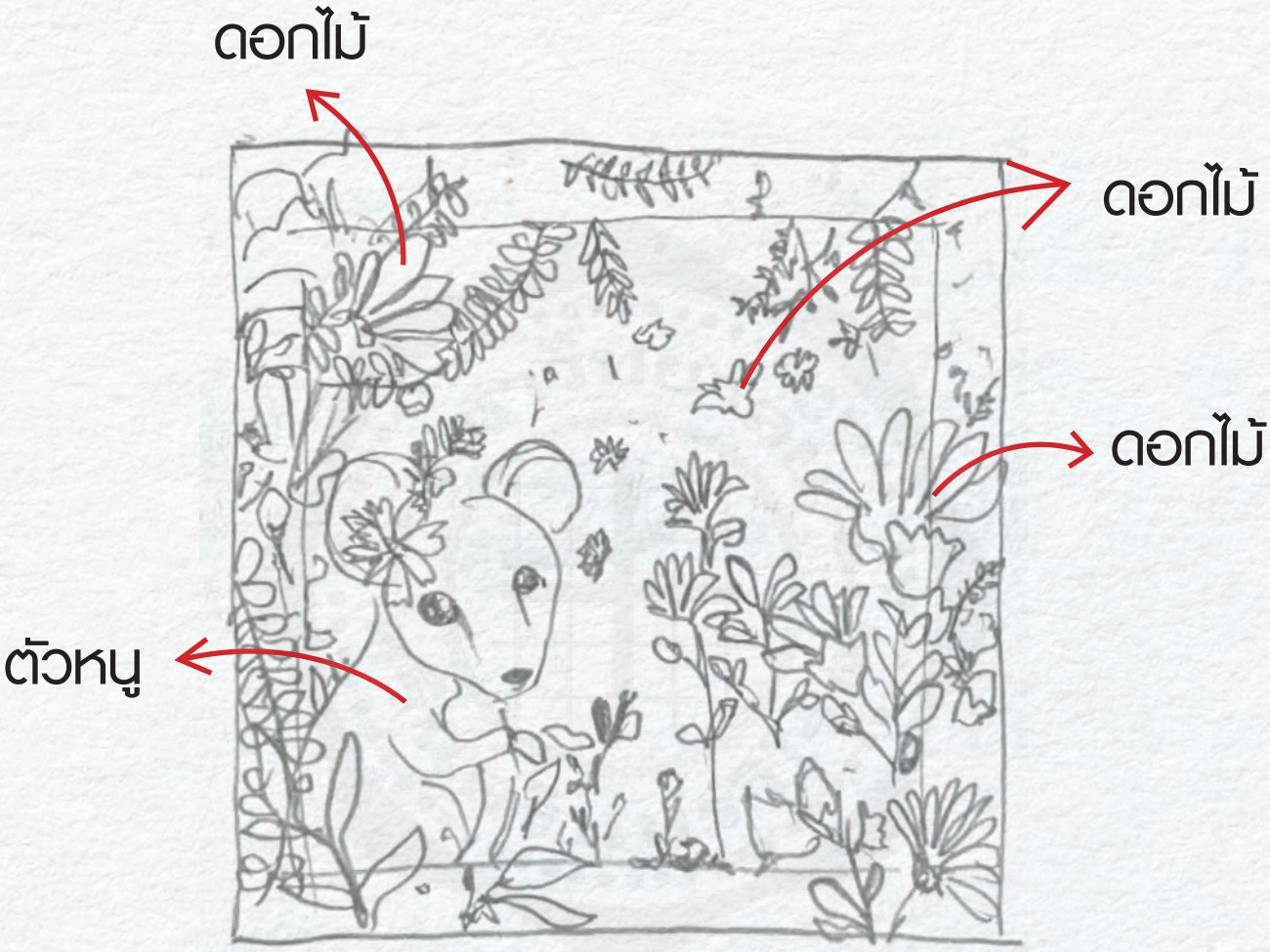

ภาพที่ 5.7 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีชวด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีชวด

ภาพที่ 5.8 ลายผ้าปีชวด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ในงานออกแบบชิ้นนี้ ตัวหนูถูกเน้นด้วยสีม่วง ซึ่งเป็นสีที่สื่อถึงความลึกลับและความสง่างาม เสริมด้วยเส้นขอบและลวดลายเล็กๆ ที่แสดงถึงธรรมชาติโดยมีลวดลายของใบไม้บนตัวหนูให้ดูมีเสน่ห์ ทำให้ตัวละครมีมิติและน่าสนใจเหมือนมีพลังดึงดูด

รอบตัวหนูถูกโอบล้อมด้วยดอกไม้สีชมพูและเหลืองซึ่งทั้งสองสีนี้แทนความรักความนุ่มนวลและความสดใสของธรรมชาติ ลวดลายดอกไม้ออกแบบอย่างอ่อนช้อยโดยอ้างอิงจากลักษณะของดอกดาวกระจายที่มีความหมายถึงความสดใส การเริ่มต้นใหม่ ช่วยสร้างบรรยากาศที่อ่อนโยนและอบอุ่นเหมือนกับฤดูใบไม้ผลิ ตัดกับตัวหนูได้อย่างสมดุล

ส่วนพื้นหลังใช้สีน้ำตาล สื่อถึงความมั่นคงและความอบอุ่น โดยมีลายเส้นเบาๆ อย่างสีขาวแทรกอยู่เพื่อเพิ่มมิติให้ภาพโดยรวมดูมีความลึกและสมดุล แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงและอ่อนโยน

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัววัว	สีขาว/น้ำตาล/ทองแดง	ความมั่นคง ความขยัน	ใช้เส้นหนาและสีดินในลวดลาย
ดอกไม้/ผีเสื้อ	สีชมพู/เหลือง	การเจริญเติบโต ความสงบ	เพิ่มรายละเอียดเล็ก ๆ ที่ดูสดใส
พื้นหลัง	สีชมพู	ความอ่อนโยน ความสมดุล	ลวดลายโค้งที่เพิ่มมิติ

ตารางที่ 5.4 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีฉลู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.9 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีฉลู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีฉลู

ลวดลายปีฉลูเน้น ความขยัน อดทน และการเจริญเติบโต ผ่านการใช้เส้นหนา หนักแน่น รูปทรงที่มั่นคง และสีโทนน้ำตาล ทองแดง และชมพู ลวดลายนี้เหมาะกับผู้ที่ต้องการเสริมพลังงานเชิงบวกในชีวิตประจำวัน สื่อถึงความมั่งคั่ง ความมั่นคง และการประสบความสำเร็จที่ได้มาจากความพยายาม

ภาพที่ 5.10 ขั้นตอนการร่างแบบปีฉลู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

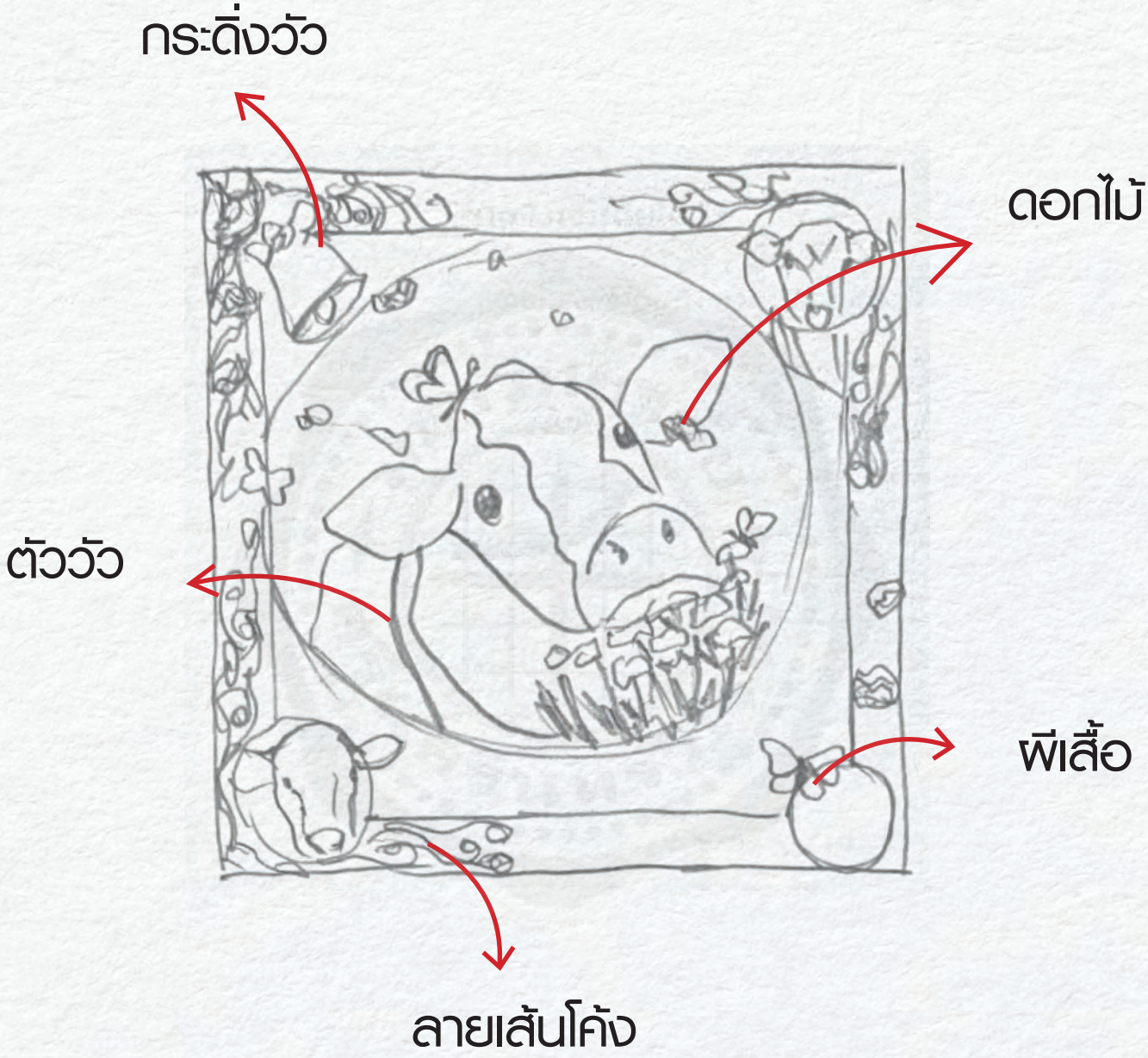

ภาพที่ 5.11 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีฉลู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีฉลู

ภาพที่ 5.12 ลายผ้าปีฉลู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ในงานออกแบบชิ้นนี้ วัวเป็นจุดเด่นของภาพ ใช้โทนสีขาวดำ น้ำตาล และทองแดง ซึ่งเป็นสีที่ให้ความรู้สึกถึงความมั่นคงและความขยันหมั่นเพียร ลวดลายของตัววัวถูกออกแบบด้วยเส้นหนา ผสานกับสีที่ใกล้เคียงธรรมชาติของสีวัว ช่วยสื่อถึงความแข็งแรงและเรียบง่ายอย่างมีพลัง

รอบๆ ตัววัวประดับด้วยดอกไม้ที่อ้างอิงจากลักษณะดอกเดซี่และผีเสื้อ ซึ่งแสดงถึงการเจริญเติบโต ความสงบ และความสดใสที่ดูไร้เดียงสา บริสุทธิ์ตามความหมายของดอกเดซี่ รายละเอียดเล็กๆ ไม่โดดเด่นเกินไป ช่วยเพิ่มชีวิตชีวาให้กับภาพ และสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย เพื่อให้ภาพดูมีน้ำหนักจึงทำลวดลายเป็นกรอบ

พื้นหลังของภาพเป็นสีชมพูอ่อน สื่อถึงความอ่อนโยนและสมดุล โดยมีลวดลายโค้งคล้ายก้นหอยที่ดูเป็นมิตร ทำให้ภาพดูมีมิติและเชื่อมโยงทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกัน

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวเสือ	สีขาว/ดำ	ความแข็งแกร่ง ความสง่างาม	ลายเส้นขนเสือที่ดูสมจริงและมีพลัง
ดอกไม้	สีชมพู/ม่วง	ความอ่อนโยน ความสมดุล	เพิ่มลายดอกไม้ให้ดูมีชีวิตชีวา
พื้นหลัง	สีฟ้า/น้ำเงิน	ความสงบ ความมั่นคง	ลวดลายคลื่นที่เสริมการเคลื่อนไหว

ภาพที่ 5.5 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีชวด หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

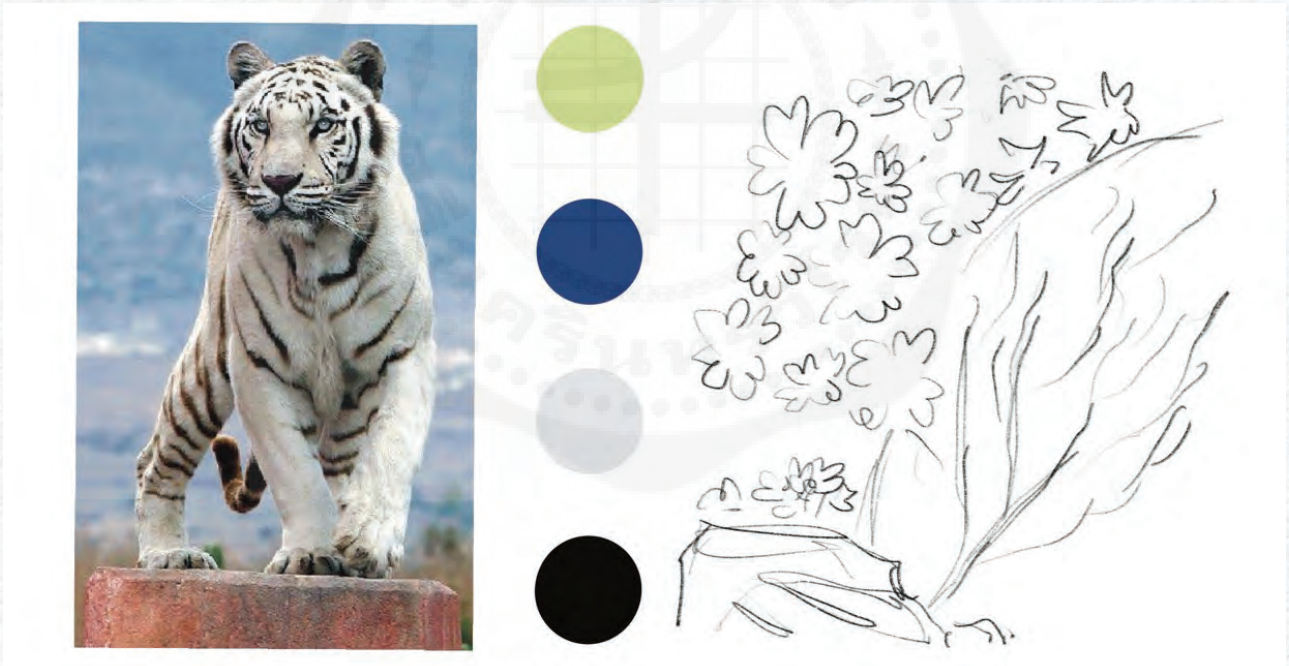

ภาพที่ 5.13 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีขาล หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีขาล

ลวดลายปีขาลสะท้อนถึง พลัง ความกล้าหาญ และความเป็นผู้นำ ผ่านการใช้เส้นที่พุ่งทะยานและสีฟ้า น้ำเงิน และชมพูที่สมดุล ลวดลายนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการแสดงถึงความมั่นคง ความมุ่งมั่น และความสำเร็จในชีวิต

ภาพที่ 5.14 ขั้นตอนการร่างแบบปีขาล หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

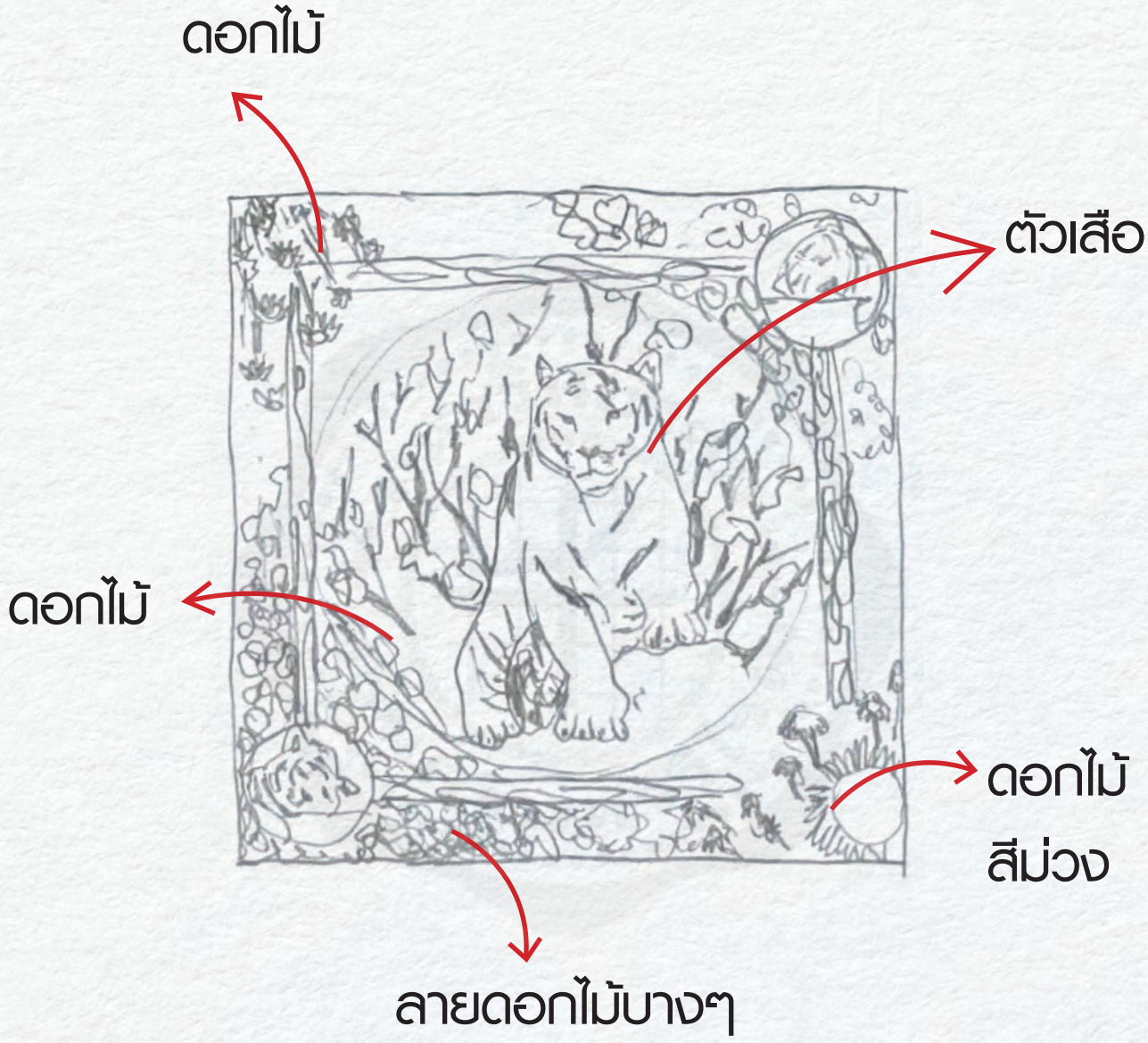

ภาพที่ 5.15 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีขาล หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีขาล

ภาพที่ 5.16 ลายผ้าปีฉลู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

เสือถูกออกแบบโดยอ้างอิงจากเสือขาว ที่แสดงถึงความแข็งแกร่ง ความสุขุม และความสง่างามในเวลาเดียวกัน โดยมีท่าทางยืนอย่างมั่นคงบนโขดหิน ที่แสดงออกถึงอำนาจและความกล้าหาญ

เนื่องจากความดุดันของเสือตรงกลางการเพิ่มลูกเสือทำให้ให้ดูเป็นมิตรมากยิ่งขึ้น และรอบตัวเสือมีดอกไม้สีชมพูและม่วงประดับแซมอยู่โดยให้ดอกไม้มีความหลากหลาย ซึ่งช่วยถ่วงดุลความดุดันของเสือให้ดูอ่อนโยนและมีชีวิตชีวา

กรอบใช้โทนสีฟ้าและน้ำเงิน ที่ให้ความรู้สึกสงบ เยือกเย็น และมั่นคง เสริมด้วยลวดลายที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวให้กับฉากหลัง

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวกระต่าย	สีขาว/ฟ้า	ความสงบ ความบริสุทธิ์	ลายเส้นขอบที่เน้นความละเอียด
ดอกไม้	สีชมพู/พาสเทล	ความรัก ความอ่อนโยน	เพิ่มความสมดุลในลายเส้น
พื้นหลัง	สีฟ้า/เขียวอ่อน	ความสงบสุขและการผ่อนคลาย	ลวดลายพืชและดอกไม้ที่โอบล้อม

ตารางที่ 5.6 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีเถาะ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.17 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีเถาะ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีเถาะ

ลวดลายปีเถาะเน้น ความสงบ อ่อนโยน และความสมดุล ผ่านการใช้เส้นโค้งที่ละเอียด สีฟ้า เขียวอ่อน และชมพูที่สื่อถึงความสงบสุขและความรัก ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการสร้างความสงบในชีวิตประจำวันและเสริมพลังงานเชิงบวกที่ช่วยให้ชีวิตมีความสุขและความสมดุล

ภาพที่ 5.18 ขั้นตอนการร่างแบบปีเถาะ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

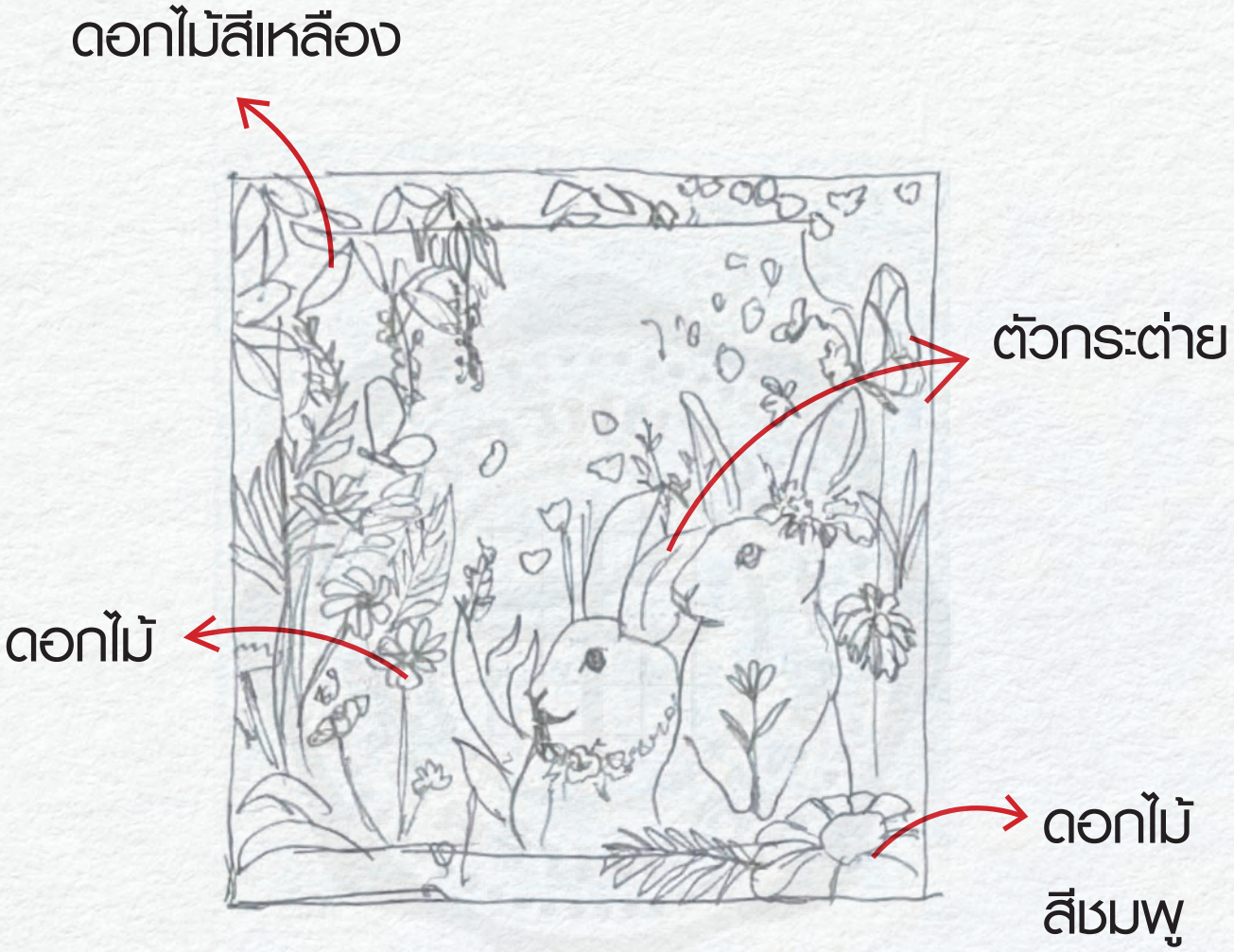

ภาพที่ 5.19 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีเถาะ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีเถาะ

ภาพที่ 5.20 ลายผ้าปีเถาะ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

การออกแบบลวดลายจากกระต่ายในลวดลายนี้แสดงออกถึงความสงบ ความบริสุทธิ์ และความอ่อนโยน ซึ่งถูกออกแบบโดยใช้สีขาวและสีฟ้า สื่อถึงความบริสุทธิ์ ความสงบ และความอ่อนโยนตามธรรมชาติ และทำเป็นลักษณะที่ดูเหมือนครอบครัว เพื่อแสดงถึงความเป็นกลุ่มของลักษณะสายพันธ์ ที่แสดงถึงความอบอุ่น และความมีชีวิตชีวา

ดอกไม้ที่อยู่รายล้อม โดยใช้โทนสีพาสเทล ทำให้มีความสบายตา ลายเส้นของดอกไม้อ้างอิงจากดอกแก้วที่ให้ความหมายถึงความสุข และความมั่งคั่ง ถูกออกแบบให้ช่วยสร้างความสมดุลในองค์ประกอบภาพ ทำให้เกิดความกลมกลืนระหว่างตัวกระต่ายและพื้นที่โดยรอบ

พื้นหลังใช้โทนสีฟ้าและมีเขียวอ่อนแทรกอยู่ซึ่งให้ความรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย และเป็นธรรมชาติ โดยมีการทำเลเยอร์สีน้ำเงินเป็นพื้นหลังและกรอบเพื่อให้เกิดมิติและกระต่ายเด่นขึ้นมา

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวมังกร	สีแดง/ทอง	ความมั่งคั่ง พลังอำนาจ	ลายเส้นขอบที่เน้นความละเอียด
ดอกไม้	สีชมพู/เหลือง/ทอง	ความอ่อนโยนและความรุ่งเรือง	เพิ่มความสมดุลในลายเส้น
พื้นหลัง	สีขาว/แดง	ความสง่างาม ความสมดุล	ลวดลายพืชและดอกไม้ที่โอบล้อม

ตารางที่ 5.7 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะโรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

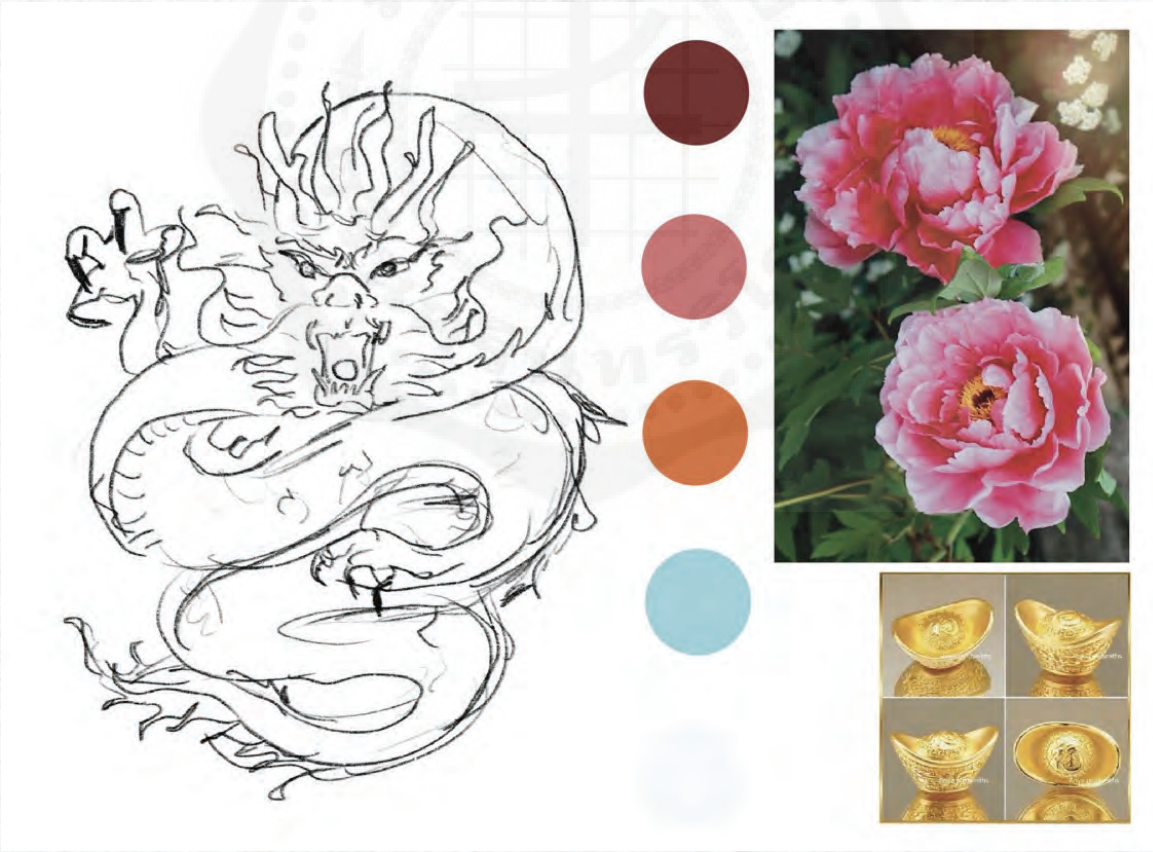

ภาพที่ 5.21 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะโรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีมะโรง

ลวดลายปีมะโรงสะท้อนถึง พลังอำนาจ ความมั่งคั่ง และความยิ่งใหญ่ ผ่านการใช้เส้นโค้งที่มีการเคลื่อนไหว สีแดงและทองที่สื่อถึงโชคลาภ ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการสร้างความมั่นใจ ความสำเร็จ และการดึงดูดพลังงานบวกในทุกด้านของชีวิต

ภาพที่ 5.22 ขั้นตอนการร่างแบบปีมะโรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

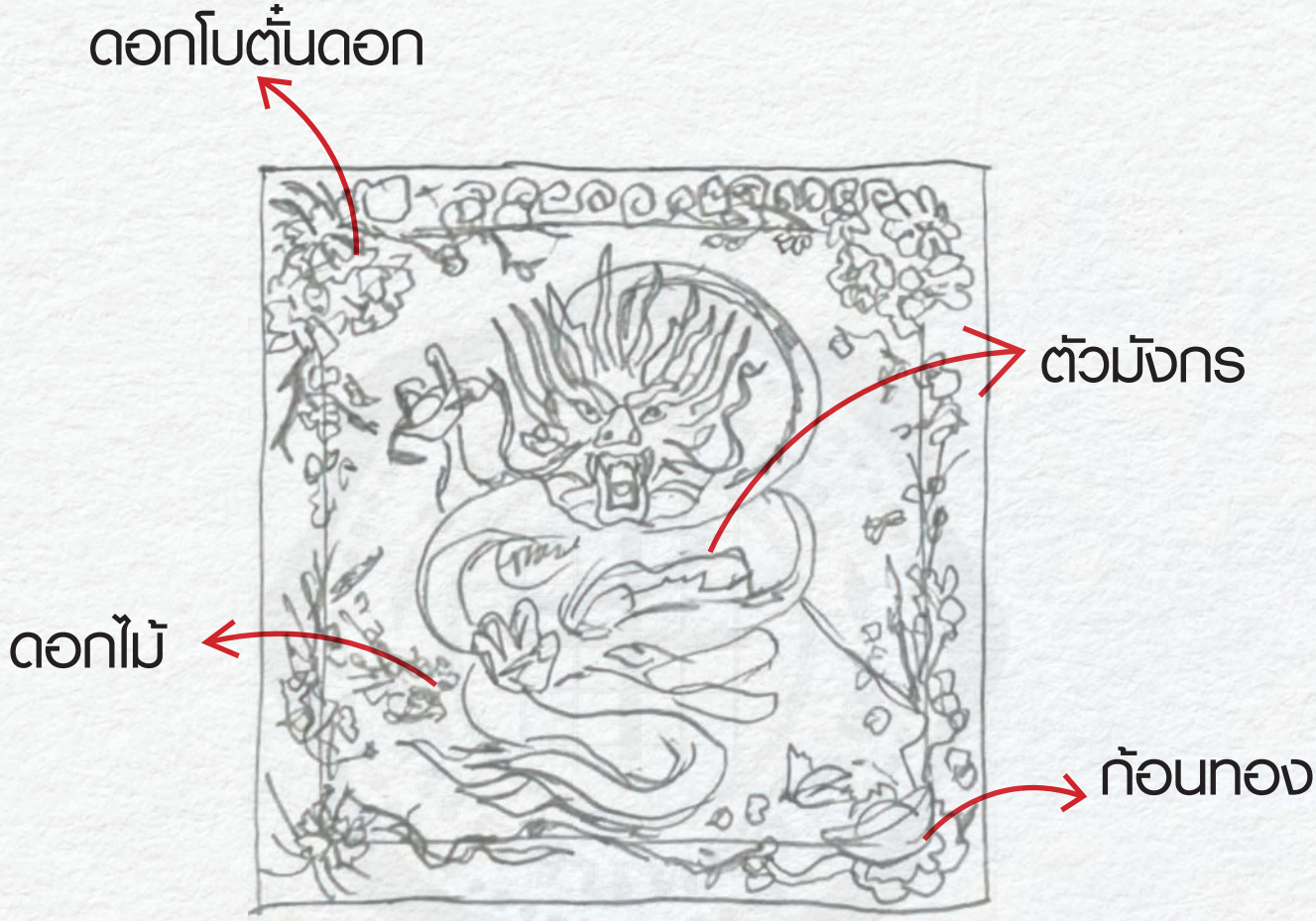

ภาพที่ 5.23 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะโรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีมะโรง

ภาพที่ 5.24 ลายผ้าปีมะโรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

มังกรเป็นสัตว์ที่มนุษย์อย่างเราจินตนาการ พร้อมกับความเชื่อในเรื่องของสีแดงและทองที่สื่อถึงความโชคดี ความมั่งคั่ง อำนาจ และความเป็นสิริมงคล ลายเส้นของมังกรถูกออกแบบให้คมชัดและมีลักษณะโค้งที่หนักแน่น สะท้อนถึงความเคลื่อนไหวที่ทรงพลัง

ลวดลายมีกลิ่นอายความเป็นศิลปะจีนจึงมีการใช้ก้อนทอง และดอกไม้โบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ร่ำรวย โชคลาภ ความซื่อสัตย์ และความสวยงาม ในการประกอบที่แสดงถึงความสิริมงคล

พื้นหลังมีลักษณะที่เรียบง่ายเพื่อให้ตัวมังกรมีความโดดเด่นสวยงาม รวมไปถึงพื้นกรอบที่ทำลวยลายไม่ซับซ้อนเพื่อให้ดอกไม้โดดเด่น

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวงู	สีเหลือง/เขียว	ความลึกลับ การเติบโต	เส้นที่พันกันสร้างการเคลื่อนไหว
ดอกไม้	สีเขียว/ส้ม	ความสมดุล ความเจริญรุ่งเรือง	เพิ่มความสดใสในลวดลาย
พื้นหลัง	สีน้ำเงิน/ม่วง	ความสงบ ความสำเร็จ ความมั่นคง	ลวดลายคลื่นน้ำที่ละเอียด

ตารางที่ 5.8 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะเส็ง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.25 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะเส็ง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีมะเส็ง

ลวดลายปีมะเส็งสะท้อนถึง ความลึกลับ ปัญญา และการเปลี่ยนแปลง ผ่านเส้นโค้งที่อ่อนช้อยและสีเขียวมรกต ม่วง และน้ำเงิน ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการสร้างพลังงานแห่งความสงบ ความมั่นใจ และความสมดุลในชีวิต

ภาพที่ 5.26 ขั้นตอนการร่างแบบปีมะเส็ง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

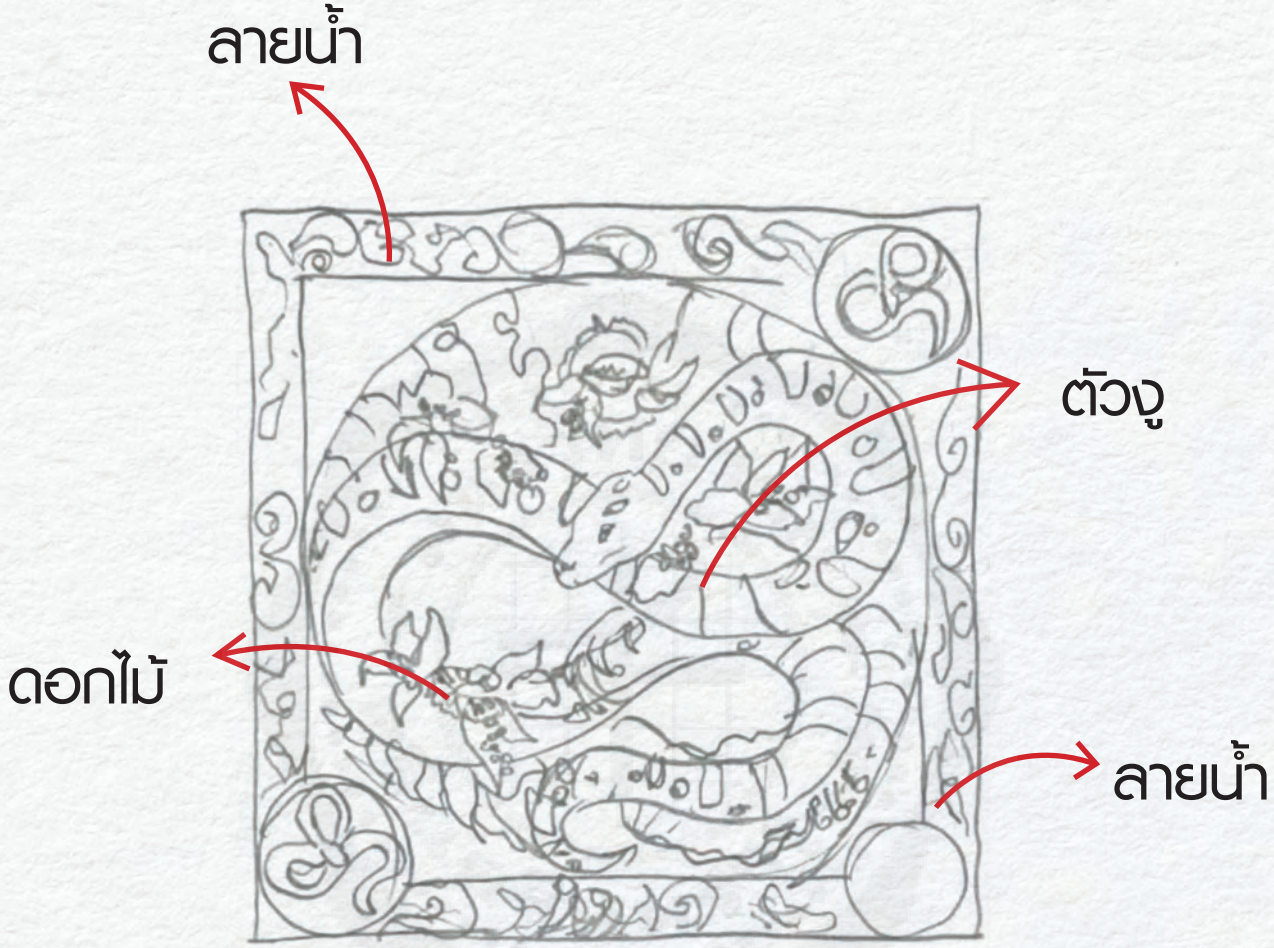

ภาพที่ 5.27 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะโรง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีมะเส็ง

ภาพที่ 5.28 ลายผ้าปีมะเส็ง หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลวดลายของงูใช้เส้นที่มีลักษณะคลื่นโค้ง สร้างความรู้สึกของการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง เหมือนงูที่คืบคลานอย่างสง่างามและสุขุม โดยใช้สีเหลืองที่ดูละมุนไม่ให้ดูดุดันหรือน่ากลัวเกินไป

ดอกไม้อ้างอิงจากลักษณะดอกเบญจมาศในความหมายของประเทศจีนและญี่ปุ่นหมายถึง ความยืนยาว ซื่อสัตย์ ความสุข การมองโลกในแง่ดี ประดับรอบรอบตัวงูให้ดูสง่างาม

พื้นหลังใช้โทนสีน้ำเงินและม่วง ซึ่งให้ความรู้สึกสงบ ลุ่มลึก และมั่นคง ลวดลายคลื่นน้ำที่ออกแบบอย่างละเอียดช่วยเพิ่มมิติให้กับฉากหลัง พร้อมทั้งขับเน้นให้ตัวงูดูโดดเด่นมีเสน่ห์และน่าค้นหา และมุมผ้าใส่งูขนาดเล็กให้งานดูมีมิติเพิ่ม

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวม้า	สีขาว/ชมพู	อิสระ ความนุ่มนวล	เส้นขอบที่อ่อนช้อยและสง่างาม
ดอกไม้	สีแดง/ม่วง	ความสดใสและความกระตือรือร้น	เพิ่มพลังชีวิตให้กับลวดลาย
พื้นหลัง	สีม่วง/ชมพู	ความสงบ ความงามที่โดดเด่น	ลวดลายดอกไม้ที่แทรกความเคลื่อนไหว

ตารางที่ 5.9 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะเมีย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.29 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายมะเมีย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีมะเมีย

ลวดลายปีมะเมียเน้น ความสง่างาม ความแข็งแกร่ง และความอิสระ ผ่านการใช้เส้นพลิ้วไหว สีชมพู ม่วง และขาวที่สะท้อนถึงพลังงานบวกและความมั่นใจ ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการเสริมพลังงานที่ช่วยให้ชีวิตเต็มไปด้วยความสำเร็จและการก้าวไปข้างหน้า

ภาพที่ 5.30 ขั้นตอนการร่างแบบปีมะเมีย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

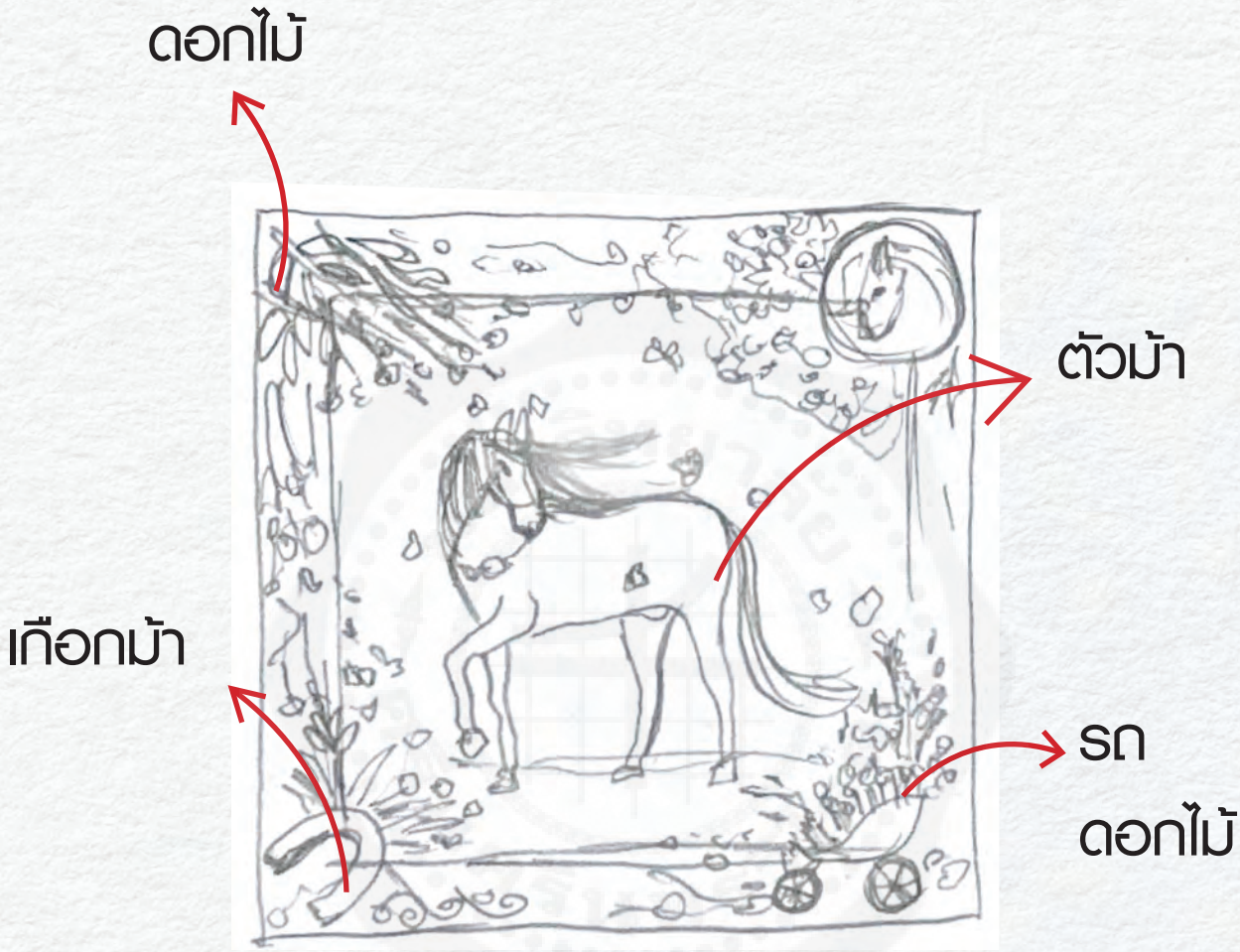

ภาพที่ 5.31 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะเมีย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีมะเมีย

ภาพที่ 5.32 ลายผ้าปีมะเมีย หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลวดลายของม้ามีลักษณะโทนสีขาวและชมพู สีขาวสื่อถึงความบริสุทธิ์และอิสระ ขณะที่สีชมพูสะท้อนถึงความอ่อนโยนและความอบอุ่น ท่าทางม้าออกแบบให้มีลักษณะอ่อนช้อย ลื่นไหล และแสดงถึงความสง่างามในการเคลื่อนไหว ทำให้ตัวม้าดูพลิ้วไหวและมีชีวิตชีวา

ภายในภาพยังมีการประดับด้วยดอกไม้สีแดงและม่วง ซึ่งสื่อถึงความสดใส ความกระตือรือร้น ดูมีชีวิตชีวา บรรยากาศเหมือนเทพนิยาย

กรอบมีการใช้โทนสีเข้มเพื่อให้ลวดลายมีน้ำหนักประดับไปด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับม้าเพื่อให้งานดูไม่น่าเบื่อ

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวแพะ	สีขาว/น้ำตาล	ความสงบ ความมั่นคง	เส้นขอบที่อ่อนโยนและกลมกลืน
ดอกไม้	สีชมพู/เหลือง	ความสุข ความสง่างาม	เพิ่มมิติให้กับลวดลาย
พื้นหลัง	สีน้ำตาล/เหลือง/เขียว	ความสดใส ความสมดุล	ลวดลายดอกไม้ที่ประสานกับธรรมชาติ

ตารางที่ 5.10 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีมะแม หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.33 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีมะแม หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีมะแม

ลวดลายปีมะแมสะท้อนถึง ความสงบ ความสมดุล และความอ่อนโยน ผ่านเส้นโค้งอ่อนช้อยและสีเขียว น้ำตาล และเหลืองที่ช่วยสร้างพลังงานบวก ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการสร้างความสงบในชีวิตประจำวันและเสริมพลังแห่งความสมดุล

ภาพที่ 5.34 ขั้นตอนการร่างแบบปีมะแม หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

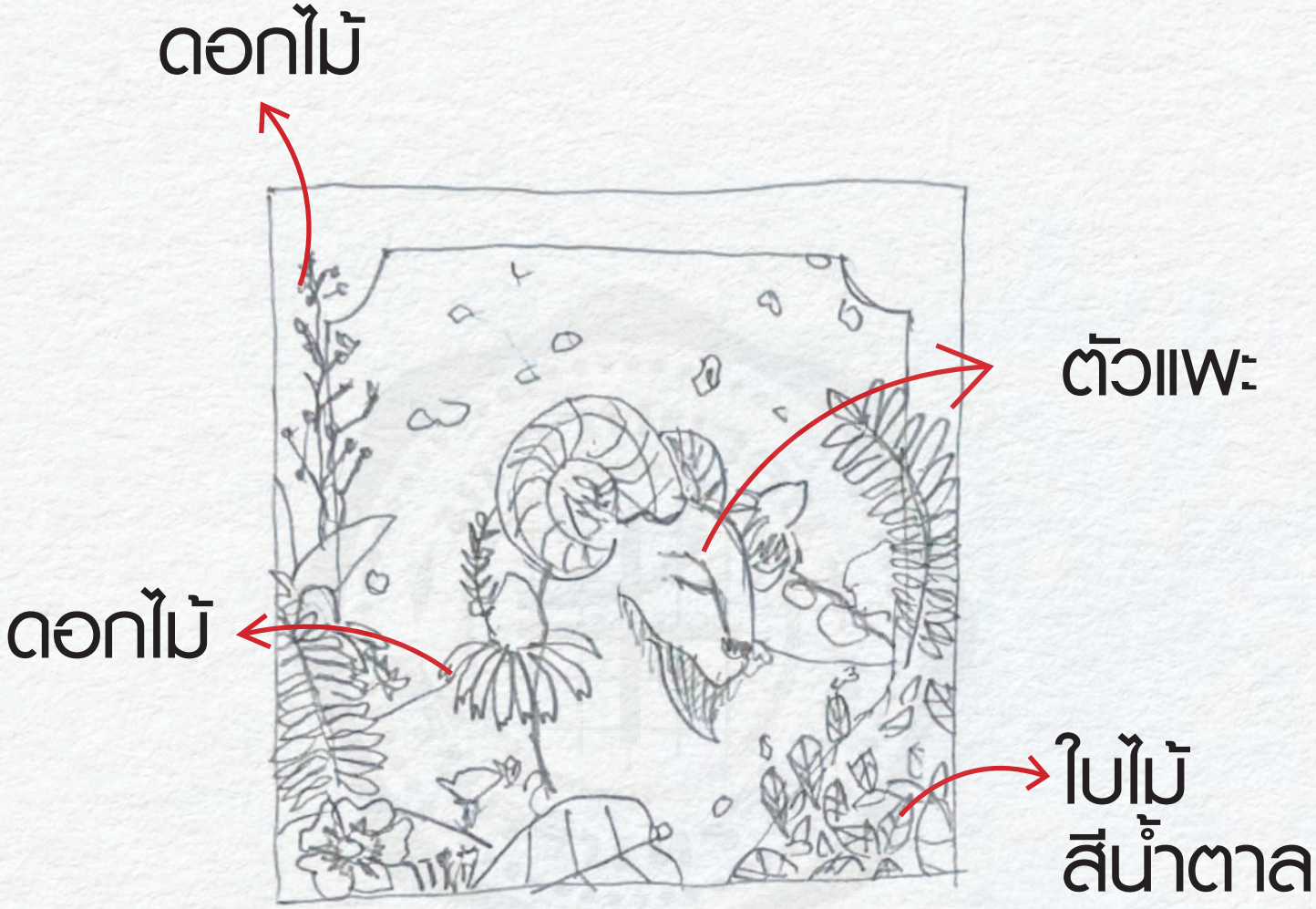

ภาพที่ 5.35 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีมะแม หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีมะแม

ภาพที่ 5.36 ลายผ้าปีมะแม หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

การออกแบบแพะใช้โทนสีขาวและน้ำตาลในการออกแบบ สีขาวสื่อถึงความเรียบง่ายและบริสุทธิ์ ขณะที่สีน้ำตาลให้ความรู้สึกมั่นคงและอบอุ่น ท่าทางของตัวแพะถูกวาดอย่างอ่อนโยนและดูสงบ

รอบตัวแพะประดับด้วยดอกไม้สีชมพูและเหลือง โดยใช้อ้างอิงลักษณะคล้ายดอกหลาที่มีความหมายถึงความรักและอุดมสมบูรณ์ช่วยเพิ่มมิติและชีวิตชีวาให้กับลวดลาย ทำให้ภาพดูมีการเคลื่อนไหวอย่างนุ่มนวล และมีดอกหิรัญญิการ์ที่แสดงถึงความร่ำรวยประดับที่กรอบลายผ้า

เพื่อให้กรอบดูไม่แข็งจนเกินไปเนื่องจากลวดลายของแพะมีความสงบนิ่ง การใช้ใบในการจัดวางให้ดูมีมิติและไม่น่าเบื่อ

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวลิง	สีน้ำตาล/เทา	ความฉลาด ไหวพริบ	เส้นขอบที่อ่อนช้อย
ดอกไม้/ผีเสื้อ	สีฟ้าใส/ส้ม	ความสมดุลและพลังบวก	เพิ่มมิติในลวดลาย
พื้นหลัง	สีเขียว/ส้ม	ความสดใส ความสนุกสนาน	ลวดลายใบไม้ที่สื่อถึงพลังธรรมชาติ

ตารางที่ 5.11 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีวอก หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

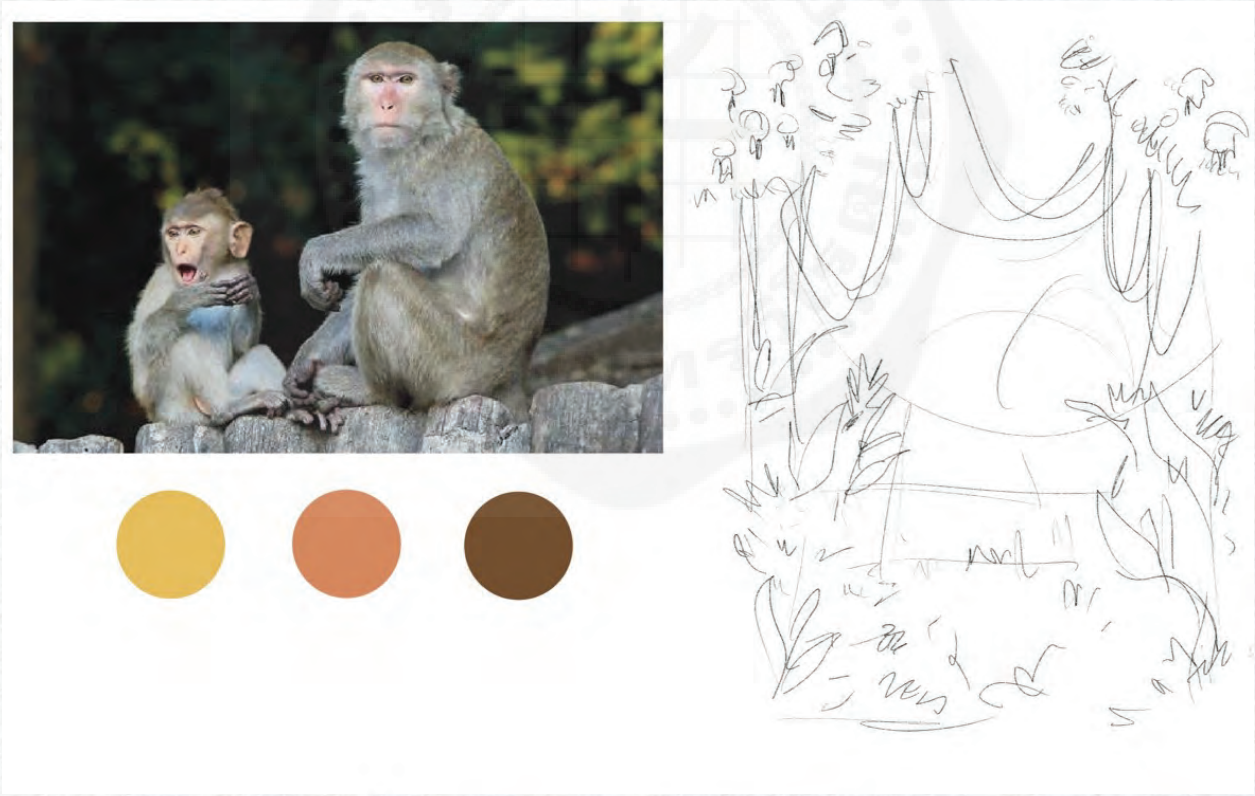

ภาพที่ 5.37 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีวอก หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีวอก

ลวดลายปีวอกสะท้อนถึง ความสนุกสนาน ความคิดสร้างสรรค์ และความฉลาด ผ่านการใช้เส้นโค้ง สีสันสดใส เช่น เทา เขียว ส้ม และฟ้า ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการสร้างพลังบวกและเสริมความมั่นใจในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 5.38 ขั้นตอนการร่างแบบปีวอก หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

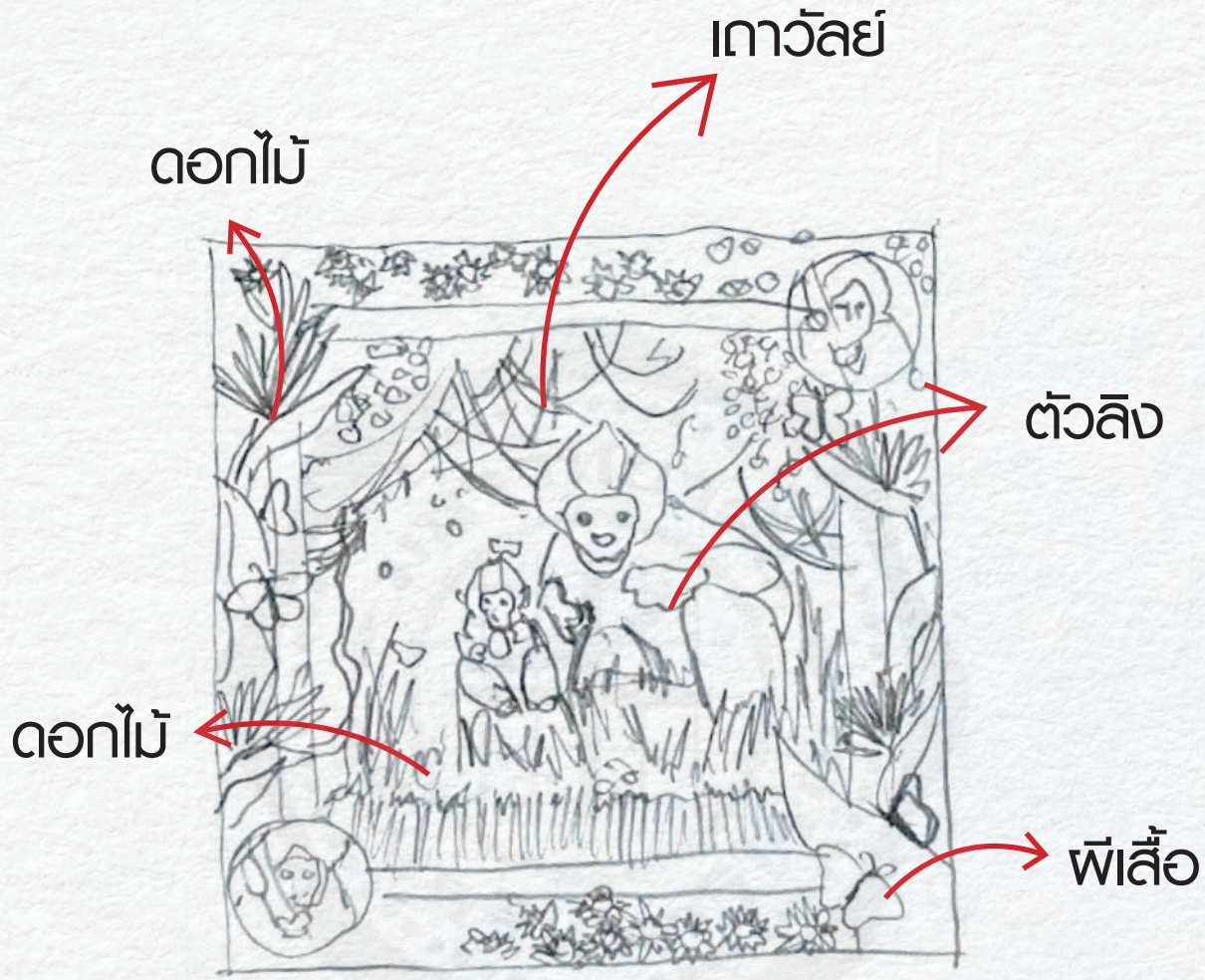

ภาพที่ 5.39 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีวอก หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีวอก

ภาพที่ 5.40 ลายผ้าปีวอก หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

การออกแบบลิงให้ดูมีชีวิตชีวาโดยไม่เน้นท่าทางที่เคลื่อนไหว แต่มุ่งเน้นให้มีสายตาสงสัยประกอบกับท่าทางที่กำลังทำอย่างอื่นเพื่อให้ดูคล้ายกับพฤติกรรมที่ไม่อยู่กับที่ของลิง ด้วยลักษณะของการอยู่เป็นฝูงเลยมีลิงมากกว่าหนึ่งตัว

รอบตัวลิงประดับด้วยดอกไม้และผีเสื้อในโทนสีฟ้าใสและส้ม ซึ่งแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ ความเบิกบาน และพลังบวกที่แผ่ออกอย่างกลมกลืน รายละเอียดของลวดลายเหล่านี้เพิ่มมิติให้กับภาพ ทำให้บรรยากาศดูสดใสและเคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา ดอกไม้ที่ใช้ในการอ้างอิงคือ ดอกปักษาสวรรค์ ที่เป็นตัวแทนของความสงบและความเป็นอิสระ

โดยรวมของภาพมีลวดลายที่สดใสและดูสนุกสนานพื้นหลังจึงเป็นพื้นเรียบและลงน้ำหนักไปที่กรอบผ้าโดยให้ลวดลายเต็มกรอบให้ภาพดูมีน้ำหนัก

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวไก่	สีแดง/น้ำตาล	ความมั่งคั่ง ความสง่างาม	เส้นขอบและลวดลายที่คมชัด
ดอกไม้	สีชมพู/แดงน้ำตาล	ความรักและความสดใส	เพิ่มความอ่อนโยนในลวดลาย
พื้นหลัง	สีทอง/น้ำตาล	ความมั่นคง ความหรูหรา	ลายใบไม้และดอกไม้สร้างมิติ

ตารางที่ 5.12 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีระกา หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.41 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีระกา หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีระกา

ลวดลายปีระกาสะท้อนถึง ความสง่างาม ความมั่นคง และความขยันขันแข็ง ผ่านการใช้เส้นที่คมชัดและสีแดง น้ำตาล และทองที่สื่อถึงความมั่งคั่งและพลังงาน ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการเสริมพลังงานบวกในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 5.42 ขั้นตอนการร่างแบบปีระกา หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

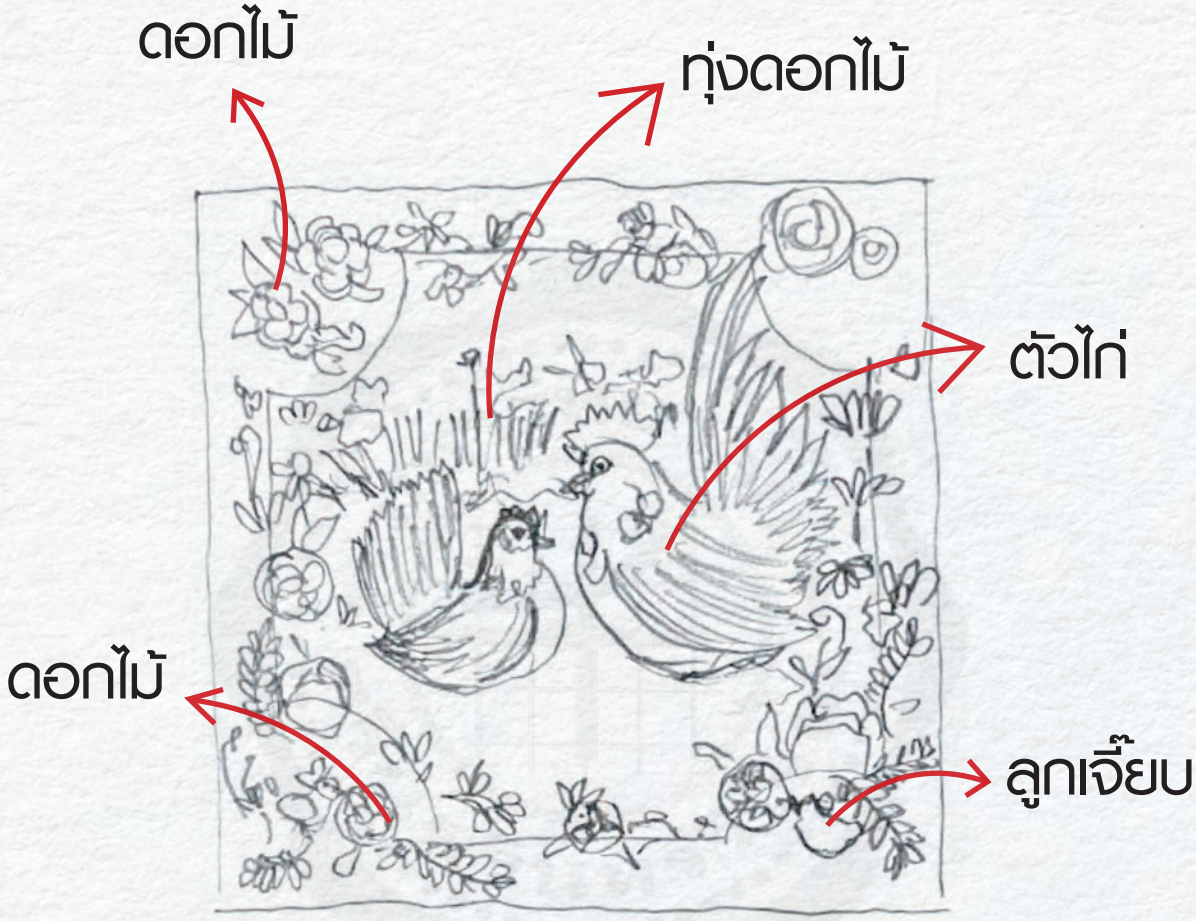

ภาพที่ 5.43 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีระกา หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีระกา

ภาพที่ 5.44 ลายผ้าปีระกา หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ไก่ออกแบบลวดลายจากลักษณะของไก่แจ้ ซึ่งขึ้นชื่อเรื่องความสวยงาม ตัวไก่ถูกออกแบบด้วยโทนสีแดงและน้ำตาลที่สื่อถึงพลัง อำนาจ และโชคลาภ ขณะที่สีน้ำตาลสะท้อนถึงความมั่นคงและความเป็นธรรมชาติ ลวดลายของตัวไก่มีเส้นขอบที่คมชัดเพื่อเสริมให้บุคลิกของไก่ดูภูมิฐานและเปล่งประกาย โดยมีลูกไก่ให้ดูมีความน่ารักและอบอุ่นที่แสดงถึงความเป็นครอบครัว

ลวดลายของดอกไม้เหมือนเป็นกรอบรูปรอบไก่ช่วยลดทอนความเข้มขรึมของไก่และเสริมให้ภาพดูมีความสมดุลระหว่างความแข็งแกร่งและความละมุน โดยดอกไม้ที่ใช้อ้างอิงคือ ดอกบ๊วยเป็นสัญลักษณ์ของ การเติบโต ยั่งยืน ความอดทน แข็งแกร่ง ความหวัง

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวสุนัข	สีน้ำตาล/ขาว	ความซื่อสัตย์ ความมั่นคง	เส้นขอบที่เรียบง่ายและสง่างาม
องค์ประกอบเสริม	สีน้ำตาลทอง/ส้ม	ความมั่งคั่ง ความหรูหรา	เพิ่มมิติในลวดลาย
พื้นหลัง	สีม่วง/น้ำเงิน	ความสงบ ความลึกซึ้ง	ลวดลายต้นไม้และหญ้าที่สร้างความอบอุ่น

ตารางที่ 5.13 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีจอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.45 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีจอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีจอ

ลวดลายปีจอสะท้อนถึง ความซื่อสัตย์ ความมั่นคง และพลังแห่งการปกป้อง ผ่านการใช้เส้นที่คมชัดและสีม่วง น้ำเงิน น้ำตาล และทองที่สื่อถึงพลังงานเชิงบวก ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการเสริมพลังงานที่ช่วยให้ชีวิตมั่นคงและสง่างาม

ภาพที่ 5.46 ขั้นตอนการร่างแบบปีจอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

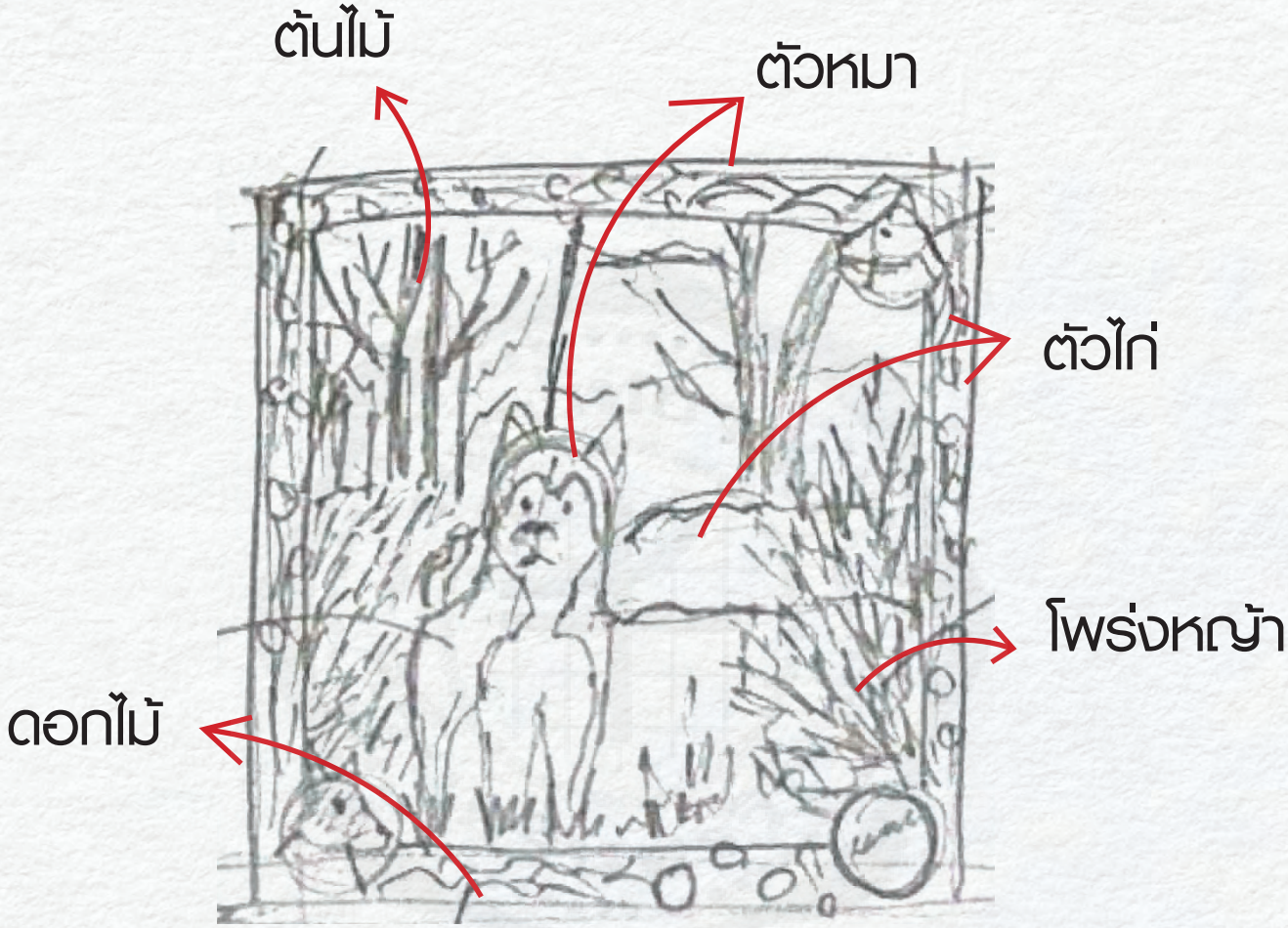

ภาพที่ 5.47 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีจอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีจอ

ภาพที่ 5.48 ลายผ้าปีจอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ในการออกแบบได้เลือกใช้หมาป่าที่เครือญาติกับหมา โดยเลือกใช้โทนสีน้ำตาลและขาวในการออกแบบเพื่อสื่อถึงความบริสุทธิ์และความจริงใจ และให้ความรู้สึกมั่นคง น่าเชื่อถือ และอบอุ่น โดยวาดประดับกรอบอีกสองตัวเพื่อให้แม้ดูเรียบง่ายแต่สง่างาม เพื่อช่วยเสริมบุคลิกของสัตว์ผู้ภักดีนี้ให้ดูนุ่มนวล

ดอกไม้ตรงกรอบได้อ้างอิงลักษณะจากดอกดอกไม้ลิลลี่ออฟเดอะวัลเลย์ที่หมายถึง ความสุขที่หวนคืนมา ความบริสุทธิ์ ความรักที่อ่อนโยน และความโชคดี โดยใช้ลักษณะของใบไม้เป็นลวดลายบนกรอบให้มีการเคลื่อนไหวทำให้ลวดลายดูมีมิติมากขึ้น

องค์ประกอบ	สีที่ใช้	ความหมาย	การออกแบบในลวดลาย
ตัวหมู	สีครีม/ดำ	ความอุดมสมบูรณ์ ความสุข	เส้นขอบที่อ่อนโยนและสมจริง
ดอกไม้และผีเสื้อ	สีเขียว/ฟ้า	ความสมดุลและความสงบ	เพิ่มชีวิตชีวาให้กับลวดลาย
พื้นหลัง	สีฟ้า/เขียว	ความสงบ ความสดใส	ลวดลายที่สื่อถึงธรรมชาติ

ตารางที่ 5.14 การเชื่อมโยงองค์ประกอบเพื่อการออกแบบปีจอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.49 การวิเคราะห์วางแผนพัฒนาลายปีกุน หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทสรุปของลวดลายปีกุน

ลวดลายปีกุนสะท้อนถึง ความสุข ความสงบ และความอุดมสมบูรณ์ ผ่านเส้นโค้งที่อ่อนโยน สีฟ้าและเขียวที่สื่อถึงธรรมชาติและความเจริญรุ่งเรือง ลวดลายนี้เหมาะสำหรับการสร้างพลังบวกในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 5.50 ขั้นตอนการร่างแบบปีกุน หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

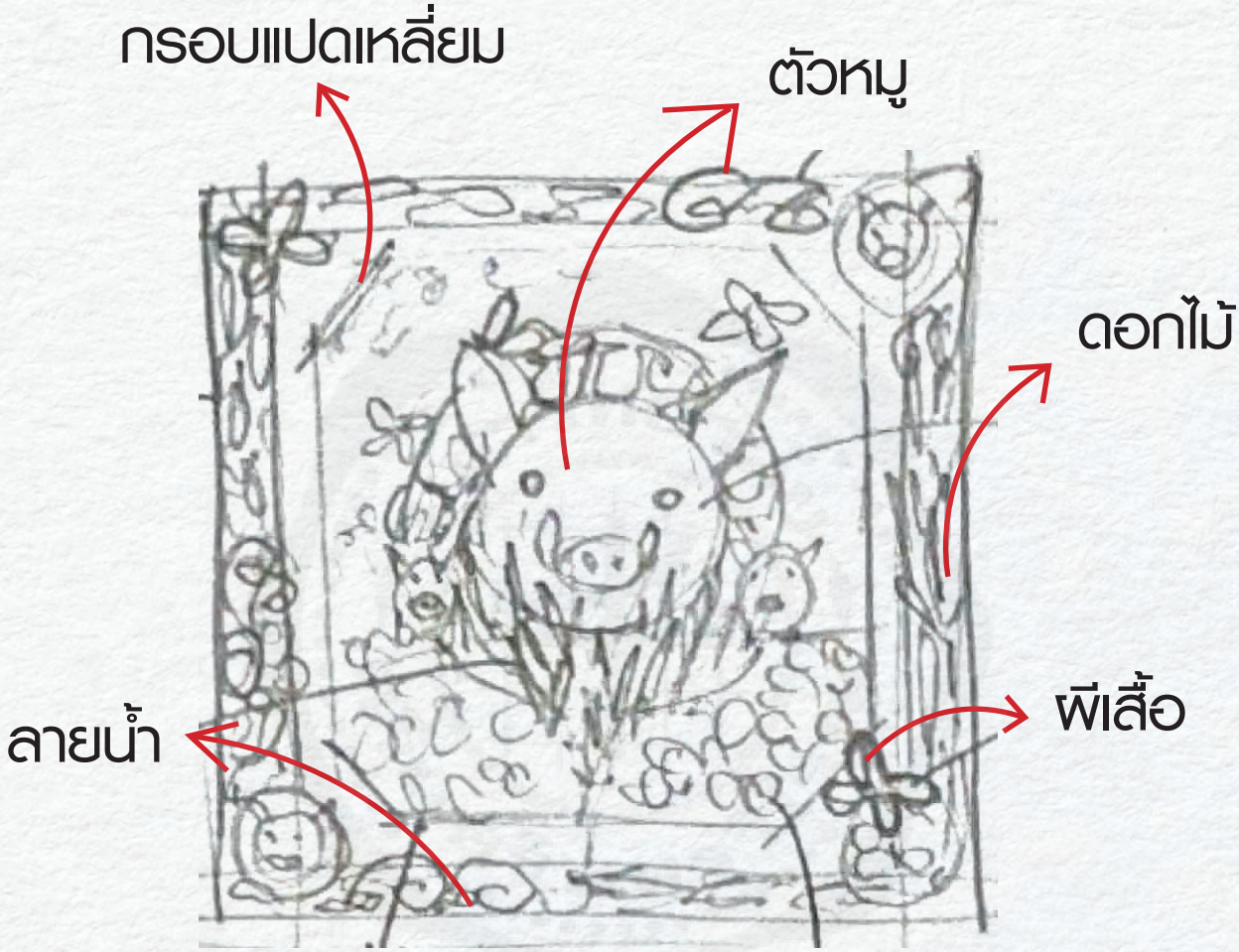

ภาพที่ 5.51 ขั้นตอนการจัดองค์ประกอบปีกุน หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

ลายผ้าปีกุน

ภาพที่ 5.52 ลายผ้าปีกุน หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ,2568

การออกแบบลวดลายหมู การใช้หมูป่านอกจากแสดงถึงความสมบูรณ์ก็แสดงถึงความเข้มแข็งและการปกป้อง โดยโทนสีของหมูป่าที่วาดใช้สีครีมแซมดำเพื่อให้ดูเป็นมิตรและมั่นคง

รอบตัวหมูถูกเติมเต็มด้วยดอกไม้และผีเสื้อในโทนสีเขียวและฟ้า ซึ่งสื่อถึงความสมดุล ความสงบ และการเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ลวดลายของดอกไม้และผีเสื้อถูกจัดวางอย่างมีชีวิตชีวา ทำให้ภาพดูมีการเคลื่อนไหว โดยดอกไม้อ้างอิงลักษณะจากดอกตระกูลราชาวดีที่สื่อถึงความโชคดีและการอวยพร

ในการออกแบบลวดลายสำหรับผ้า โดยเฉพาะผ้าพันคอและเสื้อผ้า จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วน ได้แก่ ลายบริเวณมุมผ้า และ ลายบริเวณกึ่งกลางผ้า เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างสวยงามในรูปแบบต่างๆ

1.การออกแบบลายบริเวณมุมผ้า:มุมของผ้าเป็นส่วนที่มักจะถูกพับหรือเผยให้เห็นเมื่อนำไปใช้เป็นผ้าพันคอผ้าคลุมไหล่หรือเครื่องแต่งกายบางประเภทเช่นผ้าผูกผมหรือใช้เป็นดีไซน์ปลายแขนเสื้อ ดังนั้น จึงควรคำนึงถึงมิติการพับออกแบบให้มีลวดลายที่สวยงามแม้ว่าจะถูกพับหรือจัดวางในมุมต่างๆ ก็ยังดูมีมิติและดึงดูดสายตา โดยอาจใช้ลวดลายเสริม เช่น กรอบลวดลายหรือขอบผ้าที่ช่วยเน้นให้ลวดลายตรงมุมเด่นชัด และดูเป็นองค์รวมที่สมบูรณ์

ภาพที่ 5.53 ขั้นตอนการออกแบบลายผ้านักษัตรปีมังกร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 5.54 รายละเอียดมุมขอบของผ้าพันคอ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2565

ภาพที่ 5.55 ผ้าพันคอลายนักษัตรต่าง ๆ เน้นลายที่กึ่งกลางผ้า หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

2. การออกแบบลายบริเวณกึ่งกลางผ้า : กึ่งกลางของผ้าจะเป็นจุดสำคัญในการตัดสินใจของผู้ซื้อ และเมื่อมีการนำผ้าไปพัฒนาเป็นเสื้อผ้าหรือเครื่องแต่งกาย เช่น ชุดเดรส เสื้อคลุม หรือกิโมโน ควรออกแบบให้ลวดลายบริเวณนี้มีความโดดเด่น และสามารถเป็นจุดสนใจหลักของเสื้อผ้าเมื่อสวมใส่ หากเป็นลวดลายนักษัตรหรือสัญลักษณ์มงคลควรจัดวางให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของชุดเพื่อให้ภาพรวมดูสมดุลและมีความหมาย

ภาพที่ 5.56 การนำลายผ้ามาใช้ออกแบบเป็นชุดรูปแบบต่างๆ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

3. ความสมดุลของลวดลายทั้งผืน : การจัดวางลวดลายต้องพิจารณาทั้งความต่อเนื่องของภาพ สี และจังหวะของลาย เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานหลากหลายรูปแบบ

ภาพที่ 5.57 การนำลายผ้ามาใช้ออกแบบเป็นชุดรูปแบบต่างๆ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

การออกแบบลวดลายผ้าไม่ใช่แค่การสร้างภาพที่สวยงามบนผืนผ้า แต่ต้องคิดถึงการใช้งานจริง ว่าลวดลายจะยังดูดีเมื่อถูกนำไปพับ ม้วน หรือประกอบเข้ากับโครงสร้างของเสื้อผ้า ดังนั้น นักออกแบบต้องวางแผนองค์ประกอบให้ดีเพื่อให้ได้ลายผ้าที่สามารถใช้งานได้อย่างสวยงามและมีความหมายในทุกมิติ

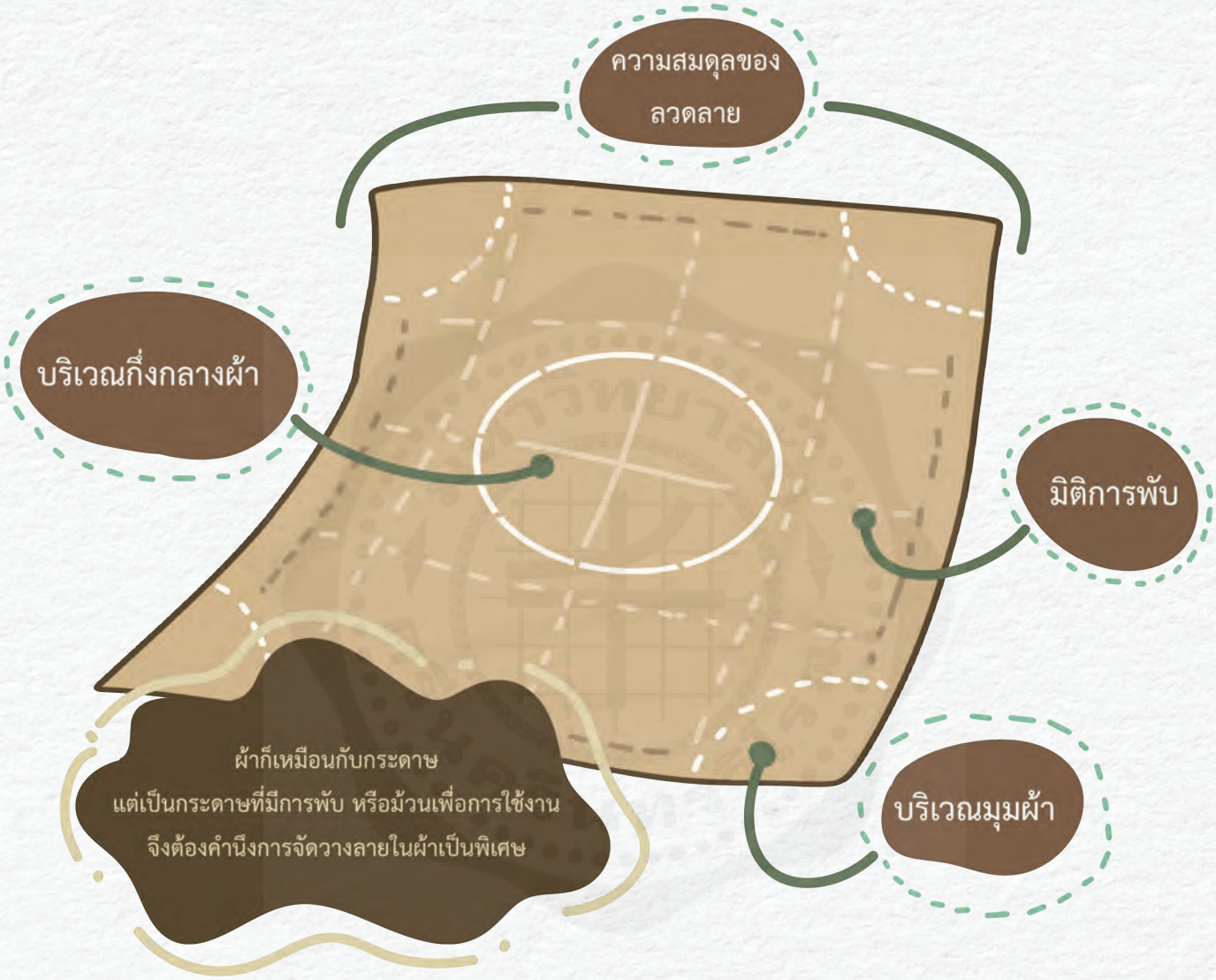

ภาพที่ 5.58 การจัดวางลายตามลักษณะผ้าและการพับ หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

บทที่ 6

สรุป

หนังสือเล่มนี้เป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะ ความเชื่อ และทฤษฎีการออกแบบที่มีความหมายลึกซึ้ง ลวดลายสายมูไม่ได้เป็นเพียงการสร้างลวดลายเพื่อความงาม แต่ยังเป็นการส่งต่อพลังงาน ความหวัง และความมั่นใจให้กับผู้ที่สวมใส่หรือใช้งาน ผ่านการเชื่อมโยงความหมายของ 12 นักษัตร เข้ากับหลักการออกแบบและทฤษฎีทางจิตวิทยา

คุณค่าโดยรวมของหนังสือเล่มนี้คือ:

1. การช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ วัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิม ผ่านงานศิลปะ
2. การแสดงให้เห็นถึง ความหลากหลายของความคิดสร้างสรรค์ ในการผสมผสานศิลปะและความเชื่อ
3. การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านสามารถมองเห็น ศิลปะในมิติใหม่ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

หัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือการแสดงให้เห็นว่าศิลปะและความเชื่อสามารถหลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้อย่างลงตัว ไม่ว่าจะเป็นการใช้ จิตวิทยาสี เพื่อกระตุ้นพลังบวก หรือการใช้ กฎแห่งแรงดึงดูด เพื่อดึงดูดสิ่งดีๆ เข้าสู่ชีวิต

การออกแบบลวดลายของ 12 นักษัตร เป็นการสร้างสัญลักษณ์เพื่อเป็นการระบุอัตลักษณ์ในการแบ่งจำแนกเวลาเพื่อการดำรงชีวิตจนพัฒนาเป็นระบบทางสังคมทางความเชื่อจากรากฐานที่มนุษย์ประสบพบเจอกับธรรมชาติ และถูกพัฒนาจากความคิด ความรู้สึกและแสดงให้ถึงความเชื่อและวัฒนธรรมที่ลงลึกสอดคล้องกับวิธีชีวิตในปัจจุบันตามกาลเวลา จนมีการแบ่งตามปีเกิดขึ้นที่บ่งบอกถึงอายุ หรืออุปนิสัย แม้มีเทคโนโลยีหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์ ความเชื่อก็ไม่อาจหายไปตามกาลเวลาได้ ความต้องการในการเปลี่ยนแปลงชีวิตจากที่ต้องกราบไหว้บูชาเพื่อได้มาโดยผ่านการบูชาแบบมีพิธี ก็ถูกพัฒนาจากการที่สังคมเริ่มมีการใช้ที่เร่งรีบให้เข้ากับชีวิตที่มีความทันสมัยใหม่มากขึ้น ต่างจากเดิมที่ในอดีตที่มีการใช้ชีวิตที่ช้ากว่าจนสามารถทำพิธีที่ใช้ระยะเวลากว่าได้

การออกแบบจึงเปรียบเสมือพิธีการที่ต้องมีวัตถุหรือเครื่องเซ่นไหว้ในการประดับ หลักการออกแบบคือพิธี สัญลักษณ์ก็เปรียบเป็นสิ่งที่ต้องกราบไหว้บูชา โดยวัตถุประสงค์ของการออกแบบลวดลายก็เป็นการตอบสนองถึงความต้องการของผู้บริโภคที่คาดหวังว่าเมื่อสวมใส่ใช้สอยจะได้ตามที่หวังและความพึงพอใจทางจิตใจ ดังนั้นการออกแบบที่สวยงามมากเท่าไหร่ก็แสดงให้เห็นเหมือนว่าเป็นพิธีที่มีความซับซ้อนและสวยงามจนเกิดความศรัทธาทางอ้อมทำให้ผู้บริโภคเกิดความดึงดูดที่จะใช้จ่าย

สรุปได้ว่า การออกแบบ 12 นักษัตร ต้องมีความเข้าใจ รวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ส่งเสริมนักษัตร จากนั้นทำการสร้างเรื่องราวเพื่ออธิบายถึงลวดลาย กระบวนการคิด รูปแบบของการจัดองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้ถูกต้องกับการใช้สอยได้อย่างเหมาะสม

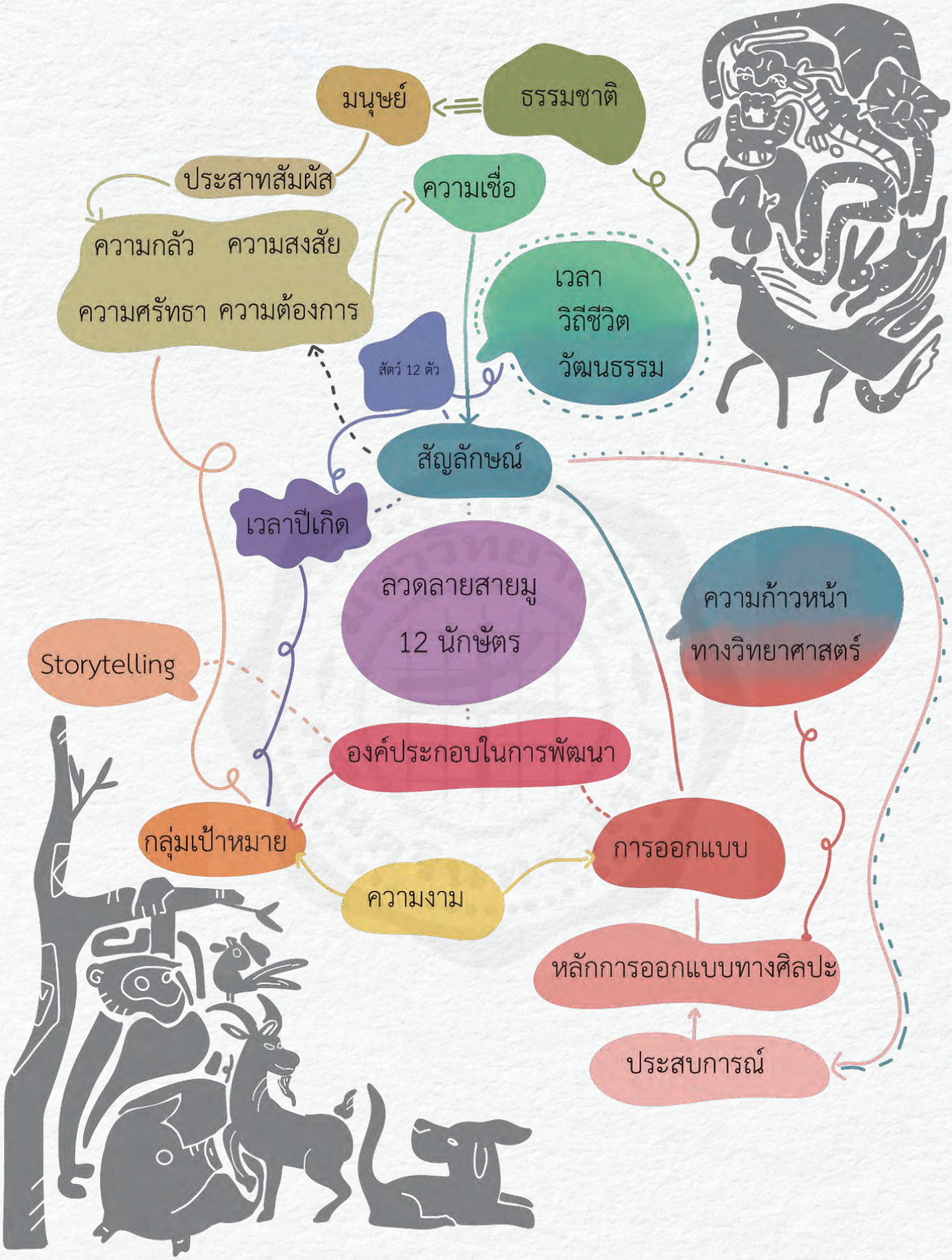

ภาพที่ 6.1 การสรุปลวดลาย 12 นักษัตร หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

การสรุปแนวทางการออกแบบลวดลายสายมู

การออกแบบลวดลายสายมูที่สมบูรณ์แบบต้องคำนึงถึง 3 องค์ประกอบหลัก:

1. ความงาม:

การออกแบบลวดลายสายมูต้องมีความงามในเชิงสายตา ลวดลายควรมีความสมดุลและสวยงามตามทฤษฎีการออกแบบ เช่น ความลงตัวของสี รูปทรง และเส้นสาย ซึ่งมีผลต่อการดึงดูดความสนใจและสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่ผู้มอง นอกจากนี้ การเลือกใช้สัญลักษณ์ที่สวยงามและมีการจัดวางอย่างระมัดระวังจะช่วยให้การออกแบบดูเป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ

2. ความหมาย:

ลวดลสายมูมักจะมีความหมายลึกซึ้งที่เกี่ยวข้องกับศรัทธาหรือความเชื่อในพลังแห่งจักรวาลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การออกแบบลวดลายจึงต้องคำนึงถึงสัญลักษณ์หรือภาพที่สะท้อนถึงความหมายเหล่านั้น เช่น การใช้สัญลักษณ์ของเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเครื่องหมายที่เกี่ยวข้องกับโชคลาภ ความมั่งคั่ง ความรัก หรือสุขภาพ ซึ่งลวดลายเหล่านี้จะมีความหมายลึกซึ้ง สอดแทรกความเชื่อในทุกองค์ประกอบเพื่อสร้างคุณค่าอย่างมีความหมายในทุกองค์ประกอบ เช่น สัญลักษณ์ของปีนักษัตร และช่วยเสริมความศรัทธาให้กับผู้ที่ใช้หรือพกพา

3. พลังบวก:

พลังบวกเป็นสิ่งที่สำคัญในการออกแบบสายมู การออกแบบลวดลายต้องสามารถถ่ายทอดพลังที่ส่งผลให้ผู้ใช้งานรู้สึกมีกำลังใจ และความมั่นใจ หรือรู้สึกถึงการปกป้องจากสิ่งที่ไม่ดีได้ ลวดลายควรให้ความรู้สึกปลอดภัยและอุ่นใจ การใช้สีและลวดลายที่ส่งเสริมพลังงานที่ดี เช่น สีเขียวเพื่อความสงบ สีทองเพื่อความมั่งคั่ง

ภาพที่ 6.2 การสรุปแนวทางการออกแบบลวดลายสายมู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2558

ผลลัพธ์ที่ได้จากลวดลายสายมู

1. การเสริมพลังใจและความมั่นใจ:

การเลือกใช้ลวดลายสายมูที่เชื่อมโยงกับปีนักษัตรช่วยเสริมสร้างพลังใจและความมั่นใจโดยเฉพาะในปีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีความท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตการใช้ลวดลายที่สอดคล้องกับพลังงานของปีนั้นจะช่วยให้ผู้ใช้รู้สึกมั่นคงและได้รับการสนับสนุนทางจิตใจจากสิ่งที่เชื่อมโยงกับปีนักษัตรของตน เช่น ปีที่มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต หรือปีที่มีอุปสรรค (ปีชง)

2. การสร้างความเชื่อมั่นในชีวิต:

ปีนักษัตรแต่ละปีมีอิทธิพลที่แตกต่างกันในด้านต่างๆ ของชีวิต เช่น ความโชคดี ความมั่งคั่ง หรือการเติบโตทางด้านจิตใจ การเลือกใช้ลวดลายที่เหมาะสมกับปีนักษัตรจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในชีวิต เนื่องจากผู้ใช้จะรู้สึกว่ามีพลังจากปีนักษัตรที่สนับสนุนและช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิต การเลือกใช้ลวดลายที่ ตรงกับพลังงานของปีเกิดจะช่วยให้ผู้ใช้มั่นใจในการตัดสินใจและสามารถเชื่อมั่นในทิศทางที่ตัวเองกำลังดำเนินอยู่

3. การสื่อถึงความเป็นตัวตน:

ปีนักษัตรสามารถสื่อถึงความเป็นตัวตนของผู้ใช้ได้อย่างลึกซึ้ง โดยการเลือกใช้ลวดลายที่สะท้อนถึงความเชื่อและอิทธิพลจากปีนักษัตรนั้นๆ ทำให้ผู้ใช้สามารถแสดงออกถึงคุณค่าภายในและเอกลักษณ์ของตัวเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับปีนักษัตรทำให้ผู้ใช้รู้สึกถึงการเชื่อมโยงกับสิ่งที่ยึดถือและทำให้ความเป็นตัวตนในปีนั้นๆ มีความหมายมากยิ่งขึ้น การเลือกใช้ลวดลายที่สื่อถึงปีนักษัตรจึงช่วยเพิ่มความรู้สึกภาคภูมิใจและทำให้ผู้ใช้สามารถแสดงออกถึงตัวตนและความเชื่อของตนเองได้อย่างมีความหมาย

ภาพที่ 6.3 ผลลัพธ์ที่ได้จากลวดลายสายมู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 6.4 ความเชื่อและศิลปะที่หลอมรวมในลวดลายสายมู หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ความเชื่อและศิลปะที่หลอมรวมในลวดลายสายมู

• การเชื่อมโยงศิลปะและความเชื่อ:

การออกแบบที่มีความงามทางสายตา แต่ยังเป็นการสื่อสารความเชื่อและพลังงานทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งลวดลายที่ได้รับการออกแบบโดยเฉพาะมักมีความหมายที่เชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญในทางจิตใจและจิตวิญญาณ ซึ่งสามารถสะท้อนถึง ”พลังงาน” ของปีนักษัตรแต่ละปี ศิลปะที่มีการเลือกใช้สี รูปทรงหรือสัญลักษณ์ที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างการเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้และพลังงานที่เกี่ยวข้องกับปีเกิดของเขา ศิลปะเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสื่อถึงความเชื่อในระดับลึก และสามารถเสริมพลังบวกให้กับผู้ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

• บทบาทของความเชื่อในชีวิต:

ความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติหรือพลังที่มาจากปีนักษัตรสามารถช่วยให้ผู้ใช้รู้สึกมั่นคงและได้รับการคุ้มครองในทุกๆ การตัดสินใจ การออกแบบลวดลายที่เชื่อมโยงกับปีนักษัตรสามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจในชีวิตให้กับผู้ใช้ โดยเฉพาะเมื่อพวกเขาต้องเผชิญกับความท้าทายหรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก การเกิดความรู้สึกศรัทธาในตัวแทนล้วนมาจากความเชื่อในการเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายของลวดลายสายมูในอนาคต

1. การสร้างความยั่งยืน:

การออกแบบลวดลายสายมูในอนาคตจะเน้นไปที่การสร้างความยั่งยืนในเชิงจิตวิญญาณและความหมาย ความยั่งยืนในที่นี้หมายถึงการที่ลวดลายสามารถสื่อถึงพลังงานและความเชื่อที่มียังคงอยู่สืบไป รวมถึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง โดยไม่ถูกจำกัดอยู่แค่ในช่วงเวลาหนึ่ง การออกแบบที่มีความยั่งยืนจะช่วยให้ลวดลายสามารถใช้ได้ในทุกๆ ปี และเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายและผลกระทบในระยะยาว รวมไปถึงการออกแบบลวดลายที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

2. การขยายความเชื่อมโยงในระดับสากล:

พัฒนาเพื่อขยายความเชื่อมโยงในระดับสากล โดยการเชื่อมโยงลวดลายกับปีนักษัตรที่มีความหมายในวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งในแง่ของการเสริมพลังบวก การคุ้มครอง และการเชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละประเทศ

3. การสร้างแรงบันดาลใจ:

การออกแบบลวดลายที่มีความเชื่อมโยงกับปีนักษัตรจะไม่เพียงแต่ทำให้ผู้ใช้รู้สึกถึงความหมายของปีนั้นๆ แต่ยังสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้ใช้ดำเนินชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายการมีลวดลายที่สะท้อนถึงพลังบวกจากปีนักษัตรจะเป็นแรงบันดาลใจในการเติบโตและพัฒนาในด้านต่างๆ ทำให้มีโอกาสพัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบใหม่

ในภาพรวม หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นเพียงคู่มือสำหรับการออกแบบลวดลายผ้าเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งแรงบันดาลใจสำหรับผู้อ่านที่ต้องการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะและความเชื่อ รวมถึงการนำสิ่งเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบเสื้อผ้า การสร้างงานตกแต่ง หรือการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ที่มีความหมาย

สุดท้ายนี้ หนังสือเล่มนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ ให้กับผู้อ่าน ในการนำความเชื่อที่สืบทอดมาจาก รุ่นสู่รุ่นมาผสานกับการออกแบบศิลปะ เพื่อสร้างผลงานที่มีความหมาย เชื่อมโยงจิตใจ และส่งต่อคุณค่าเหล่านี้ไปยังคนรุ่นถัดไป

ภาพที่ 6.5 เป้าหมายของลวดลายสายมูในอนาคต หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

ภาพที่ 6.6 ภาพผ้าพันคอสายมูลวดลายปีระกา ปีมะเส็งและปีขาล หมายเหตุ. ณัฐธิดา ภู่จีบ, 2568

"ลวดลายสายมูไม่ได้
เป็นเพียงแค่ลวดลาย แต่เป็นเครื่องมือ
ที่นำศิลปะและความเชื่อมาหลอมรวมกัน
เป็นแรงบันดาลใจที่ช่วยเติมเต็มพลังใน
ชีวิตของผู้ใช้
ไม่ว่าคุณจะเป็นใคร
หรืออยู่ที่ไหนลวดลายสายมูสามารถ
เป็นตัวแทนของความหวัง ความเชื่อ
และความสวยงามในทุกวันของคุณ"

อ้างอิง

Allen M. (2023). Chinese Astrology. Mandala Publishing.

Arnheim R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press.

Asif, M., & Ali, M. (2019). Chinese Traditions Folk Art, Festivals and Symbolism. International Journal of Research Available, 6(1), 1-20.

Boloti, T., Scotti, F., Cumbro, C., & Linscheid, P. (2024). Clothing in Transition: Social, Symbolic, and Legal Aspects of Garments from Prehistory to the Early Byzantine Period.

Chaffey, D. (2024, January 21). Start with why: Creating a value proposition with the Golden Circle model. Smart Insights. https://www.smartinsights.com/digital-marketing-strategy/online-value-proposition/start-with-why-creating-a-value-proposition-with-the-golden-circle-model/

DeGuzman, K. (2024, March 3). What is Freytag's Pyramid — 5 steps of story structure. StudioBinder. https://www.studiobinder.com/blog/what-is-freytags-pyramid-definition/

Dereli T. & Durmusoglu A. (2010). An integrated framework for new product development using who-when-where-why-what-how (5W1H), theory of inventive problem solving and patent information–a case study. International Journal of Industrial and Systems Engineering, 5(3), 354-365.

Fah Chawanthawat. (2019). 7 สูตรการเล่าเรื่อง Storytelling ให้แบรนด์ของคุณเป็นที่น่าจดจำ. เข้าถึงได้จาก https://stepstraining.co/content/7-formula-storytelling

Gombrich E. H. (1995). The Story of Art (16th ed.). Phaidon Press.

Goodman J. O. (2016). Chinese Lunar Calendar-Gregorian Calendar Conversion Tables: for the Years 1804/1805-2100. CreateSpace Independent Publishing Platform.

Hu, X. (2024). Presenting Global Brands with Celebrity Endorsement through Impression Management and Storytelling Techniques: A Case Study of 12 Brand Archetypes in Personal Care Product Category (Doctoral dissertation, Bangkok University).

Hupka R. B., Zalenski Z., Otto J., Reidl L., & Tarabrina N. V. (1997). The colors of anger envy fear and jealousy : A cross-cultural study. The Journal of Cross-Cultural Psychology, 28, 156-171

Liang, M. (2013). Folk art collections Twelve animal zodiac. Fujian Fine Arts Publishing House.

Lim SK. (2010). Origins of CHINESE Auspicious Symbols. Singapore: Asiapac Books.

Lin M. & Mi G. (2025). Research on the Intelligent Generation Design Method of IP Images Based on the Cultural Genes of Chinese Zodiac. Packaging Engineering, (02), 238-250. doi10.19554j.cnki.1001-3563.

Maio, A. (2024, December 2). Three act structure in film: Definition and examples. StudioBinder. https://www.studiobinder.com/blog/three-act-structure/

Pettersson, R. (2000). Graphic symbols-Design and meaning. Griffin, WJ Gibbs, & VS Williams.

Pitta, C. (2023, March 6). Decoding the PAS copywriting formula: How to write engaging copies. Medium. https://chandanapitta.medium.com/decoding-the-pas-copywriting-formula-how-to-write-engaging-copies-d827fc173593

Preuß, R. (2019, May 20). Feature – Advantage – Benefit: The FAB formula for product descriptions that sell. LUMITOS. https://www.lumitos.com/en/blog/feature-advantage-benefit-the-fab-formula-for-product-descriptions-that-sell/

Sharpe, D. T. (1975). The psychology of color and design. New Jersey: Littlefield, Adam & Co.

Smith P. & Wilde C. (Eds.). (2008). A companion to art theory. John Wiley & Sons.

Xie, Haoyi. (2019). Research on Traditional Colors and Their Application in Zodiac Stamps. Popular Colors, (02), 14-17.

Yixuan, L. (2018). Study on the Application of Traditional Cultural Symbols in Visual Communication Design. In 2018 International Conference on Arts, Linguistics, Literature and Humanities (ICALLH 2018), Francis Academic Press, UK, Access (Vol. 14, p. 2021).

Zheng, J. (2011). Decorative design of the Chinese 12 zodiac. Hubei Fine Arts Publishing House.

เจิ้นอี้กวน. (2567). ลี่ไท่ฟู่เสริมนักษัตร. กรุงเทพฯ: ลี่ไท่ฟู่

เตชิด เฉยพ่วง. (2560). Inspired by fashion diaries. นนทบุรี : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์

เทพพร มังธาน. (2563). ศิลปะทางศาสนา: แนวคิดพื้นฐานและแนวทางการศึกษา. วารสารปรัชญาและศาสนา 5(1), 19-33.

โจวเซี่ยวเทียน. (2556). เปิดตำนาน 12 นักษัตรจีน. รศ.อาทร ฟุ้งธรรมสาร แปล. กรุงเทพฯ : มติชน

กนกพร ศรีญาณลักษณ์. (2544). การสื่อความหมายของภาพมงคลจีน. วารสารจีนศึกษา. 4(4), 22-43.

กำพล จำปาพันธ์. (2565). ที่มาของ 12 นักษัตร-12 ราศี ทำไมไม่มีแมว? ‘แมว’ หายไปจริงหรือ? แล้วทำไมเวียดนามมีปีแมว? The People. https://www.thepeople.co/read/history/50962

ซงเฉียวจือ. (2539). โหราศาสตร์จีน 12 นักษัตรประยุกต์. อธิคม สวัสดิญาณ แปล. กรุงเทพฯ : มติชน

ถวัลย์ ดัชนี. (2552). พุทธธรรม พุทธศิลป์ เพื่อแผ่นดินไทย [งานเสวนา]. หอประชุมมหิศร ไทยพาณิชย์, รัชโยธิน.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (22 เมษายน, 2565). มูเตลู: มานุษยวิทยาของเครื่องรางของขลังและโชคลาภ. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

พระมหายงยุทธ ธีรธมฺโม. (2559). ดาวนักษัตรในอาเซียน: ความสัมพันธ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม. วารสารพุทธอาเซียนศึกษา. 1(1), 29-42.

ส. พลายน้อย. (2547). สิบสองนักษัตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มติชน

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). มรดกภูมิปัญญาผ้าไทย. https://www.thaifabricwisdom.com/repository

สุชาติ เถาทอง. (2536). หลักการทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์

อรุณวิชญ์ วงศ์จตุพัฒน์. (2548). ตำราดูคู่รัก คู่ครอง คู่หุ้นส่วน. โหราศาสตร์มารตราฐาน. https://www.mahamongkol.com/m/content.php?id=663&utm_source=chatgpt.com

ดัชนี

ก
การออกแบบลวดลาย 12 นักษัตร, หน้า 5, 8, 87, 90, 92,
การออกแบบลายผ้า, หน้า 16, 30, 145, 153
ค
ความเชื่อม หน้า 4-8, 10-11, 13, 27, 30, 32, 37, 148, 152
ท
ทัศนธาตุทางศิลปะ, หน้า 16-21
ป
ปีกุน, หน้า 50, 83, 89, 139-142
ปีขาล, หน้า 48, 65, , 88, 103-106
ปีจอ, หน้า 50,81, 89, 135-138
ปีฉลู, หน้า 48, 62, , 88, 99-102
ปีชวด , หน้า 47, 60, 88, 95-98
ปีเถาะ, หน้า 48, 67, 88, 107-110
ปีนักษัตร, หน้า 54-59
ปีมะเมีย, หน้า 49, 73, 89, 119-122
ปีมะแม, หน้า 49, 75, 89. 123-126
ปีมะโรง, หน้า 48, 69, 88, 111-114
ปีมะเส็ง, หน้า 49, 71, 88, 115-118
ปีระกา, หน้า 50, 79, 89, 131-134
ปีวอก, หน้า 49,77, 89, 127-130
ส
สายมู, หน้า 2, 5-6, 8, 10-11, 13-14
อ
องค์ประกอบศิลป์, หน้า 22-27

ประวัติผู้แต่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐธิดา ภู่จีบ
Asst. Prof. Nuttida Pujeeb, Ph.D

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Phone: +(66)936639494
Email: nuttidap36@gmail.com
ที่อยู่: 127 ซอยลาดปลาเค้า76 หมู่บ้านปั้นทอง3 ซอย11 ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กทม 10220
ที่ทำงาน: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ 114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนากรุงเทพ 10110

EXPERIENCE การทำงาน:
2560 - ปัจจุบัน อาจารย์สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2557 – ปัจจุบัน เจ้าของแบรนด์ Horoscarf
2552-2560 รับราชการ ตำแหน่ง ครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลา 8 ปี

การศึกษา:
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ครุศาสตรมหาบัณฑิต
บริหารการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ครุศาสตรบัณฑิต
ศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานการจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

สิทธิบัตร : จดเรียบร้อยแล้ว 6 ชิ้น , อยู่ระหว่างดำเนินการ 4 ชิ้น

อนุสิทธิบัตร : อยู่ระหว่างดำเนินการ 1 ชิ้น

- จดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ชื่อผลงานการออกแบบเรื่องลวดลายผ้า จำนวน 6 ชิ้น เลขที่คำขอ คือ 2002004093, 2002004094, 2002004095, 2002004096, 2002004097 และ 2002004098 (ยื่นคำขอ ปี 2563 / อนุมัติ ปี 26567)
- ยื่นคำขอสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ชื่อผลงานการออกแบบ เรื่องลวดลายผ้า จำนวน 4 ชิ้น เลขที่คำขอ คือ 2202002173 – 2176 (ยื่นคำขอ มิถุนายน 2565)
- ยื่นคำขอ อนุสิทธิบัตร เรื่องสูตรสารช่วยติดสีในการเตรียมผ้าสำหรับการทำงาน Eco-Printing อนุสิทธิบัตรเลขที่ 2203001823 (ยื่นคำขอ 2565)

เกียรติคุณทางวิชาการ

ประกาศนียบัตร “From Tradition to Future – A journey of Sustainable Fashion” International Design Exhibition, The JARDIN x IEGO ART (Taipei) and HSING WU UNIVERSITY (New Taipei) (25 June 2024)

เกียรติบัตร “โครงการการคลินิกให้คำปรึกษาด้านการผลิตผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ ระยะที่ 2 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตหนังสือ ตำรา” ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (19-21 มิถุนายน 2567)

ประกาศนียบัตร “The 11th International Festival of Arts” The Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University (16 June 2024)

- ได้รับการรับรองสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตามกรอบวิชาชีพของสหราชอณาจักร “The United Kingdom Professional Standard Framework (UKPSF)” Advance Higher Education (Advance HE) (7 November 2023)
- ประกาศเกียรติบัตร “บุคลากรดีเด่นวิชาการ ด้านงานสร้างสรรค์และนวัตกรรม เนื่องในงานวันสถาปนาครบรอบ 30 ปี คณะศิลปกรรมศาสตร์” คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (16 มิถุนายน 2566)
- ประกาศนียบัตร “SWU-BEST: Effective Online Teaching” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (31 สิงหาคม 2563)
- เกียรติบัตร “โครงการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21” คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (19-21 ธันวาคม 2565)
- เกียรติบัตร “โครงการพัฒนาส่งเสริมการนิเทศนิสิตครูเพื่อส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต กิจกรรม: การพัฒนาทักษะการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (22 กรกฎาคม 2562)
- เกียรติบัตร “STEAM for education” คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (18-19 มิถุนายน 2562)
- ประกาศนียบัตร “The Illinois State University, College of Fine Art, Srinakharinvirot University Visiting Scholars Program” The Illinois State University, College of Fine Art (17 August – 17 September 2019)
- ประกาศนียบัตร “The Arts education forum and workshop for higher education in Arts” Taipei University of Arts ,Taiwan (April 2019)

ผลงานตีพิมพ์

• 2025: Enhancing Thailand’s Creative Economy: Applying Andaman Sea Identity in Textile Design. Digital Humanities Quarterly, Volume 19, Number 2 (May - August 2025)

• 2014: A Study of Guidelines for Developing Website for Art’s teachers in Thailand. Paper presented at International Conference on Open and Flexible Education 16-17 January 2014, Hong Kong and had been selected to be published in book by the Open University of Hong Kong (OUHK) Press titled : Making Learning Open and Flexible : Emerging Modes and Approaches, Chapter 7: 93-109.

• 2567: การพัฒนาลวดลายผ้าด้วยเทคนิค Eco-Printing ตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์. วารสารวิชาการ ศิลป์ พีระศรี (Journal of Fine Arts) มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2567)

• 2566: การศึกษาความแตกต่างของการติดสีสำหรับพืชแต่ละชนิดผ่านการทดลองมอร์แดน์ธรรมชาติด้วยเทคนิค Eco - Ptinting. วารสารวิชาการ ศิลป์ พีระศรี (Journal of Fine Arts) มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 หน้า 1-18 (มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2566)

• 2565: การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว, 17(1), 1-18.

• 2564: การเปรียบเทียบการทำผ้ามัดย้อมของญี่ปุ่นและไทยเพื่อพัฒนาลวดลายและผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของไทยด้วยเทคนิคชิโบริ. วารสารวิชาการ ศิลป์ พีระศรี (Journal of Fine Arts) มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 หน้า 205-239 (มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2564)

ผลงานสร้างสรรค์และนิทรรศการ

• ผลงาน “The Angel of Nauture” เผยแพร่ในนิทรรศการ SUSFUTURE 2024 “From Tradition to Future – A journey of Sustainable Fashion” International Design Exhibition, The JARDIN x IEGO ART (Taipei) and HSING WU UNIVERSITY (New Taipei) (3 - 23 June 2024)

• ผลงานชุด “Temperature of Feeling” เผยแพร่ในนิทรรศการ น้ำหนึ่ง ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารวิสุทธิกษัตริย์ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร วันที่ 8-31 มกราคม 2564

• ผลงานชุด “VINFRENCH” เผยแพร่ในนิทรรศการ ไม่เหมือนกัน : Not the Same ณ ห้องนิทรรศการชั้น 1 ห้องนิทรรศการ 2 Chamchuri Art Gallery : หอศิลป์จามจุรี วันที่ 28 มีนาคม - 21 เมษายน 2562

• ผลงานชุด “SURREAL CONUNDRUM” เผยแพร่ในนิทรรศการ Convergence & Innovation: Fashion with in Context of The Belt and Road ณ Shanghai Museum of Textile and Costume สาธารณรัฐประชาชนจีน วันที่ 13- 19 เมษายน 2561 เผยแพร่ในนิทรรศการ ปักเจกชน ณ หอนิทรรศการ G23 ชั้น 3 อาคารนวัตกรรม ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วันที่ 22 กุมภาพันธ์-14 มีนาคม 2561

• ผลงานชุด “อัครศิลปิน” เผยแพร่ในนิทรรศการ Eternity ธ สถิตในดวงใจนิรันดร์ ณ Venice Art Space Shopping Plaza วันที่ 30 กันยายน -30 พฤศจิกายน 2560

• ผลงานชุด “The Colours of Liberty” เผยแพร่ในการประชุมวิชาการ Social Sciences, Arts and Media International Conference 2017 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วันที่ 12 มิถุนายน 2560

“VINFRENCH”

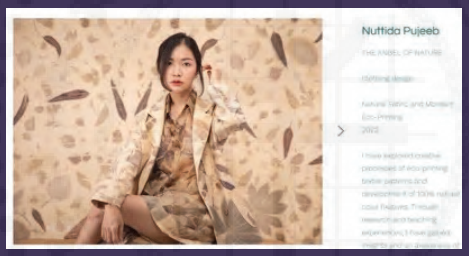

“The Angel of Nauture”

“Temperature of Feeling”

“The Colours of Liberty”

“SURREAL CONUNDRUM”

“อัครศิลปิน”